

**ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВСТВА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ**

**РЕФЕРАТИВНИЙ ОГЛЯД
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА
(Інформаційно–аналітичний дайджест)**

Випуск 1 (2021)

(січень–березень 2021 р.)

Київ – 2021

УДК 341:061.1ЄС

Р45

СЕРІЯ «РЕФЕРАТИВНИЙ ОГЛЯД ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА»

*Серію рекомендовано до друку (опублікування на сайті)
Вченою радою Інституту законодавства
Верховної Ради України (Протокол № 9 від 26 жовтня 2006 р.)*

Реферативний огляд європейського права: інформаційно–аналітичний дайджест / Вип. 1 (2021) (січ. – бер. 2021 р.) – К., 2021. – 128 с.

Серію «Реферативний огляд європейського права» запроваджено в Інституті законодавства Верховної Ради України з метою оперативного системного інформування державних органів, наукових установ та громадськості щодо прийняття європейських законодавчих актів, розвитку європейської правової доктрини та практики Європейського суду з прав людини.

Серію розраховано на народних депутатів України, депутатів місцевих рад, працівників секретаріатів комітетів і фракцій Верховної Ради України, помічників–консультантів народних депутатів України, а також фахівців, які працюють у сфері адаптації національного законодавства до норм європейського права.

УДК 341:061.1ЄС

© Інститут законодавства Верховної Ради України, 2021

РЕЗЮМЕ ВИПУСКУ

У першому розділі реферативного огляду подаються анотації новоухвалених актів Ради Європи. У зазначений період її увагу привернули, зокрема, проблемні питання імплементації рішень Європейського суду з прав людини, питання вакцинації проти COVID-19, обмеження діяльності неурядових організацій в державах-членах Ради Європи, занепокоєння формуванню профіля за етнічною ознакою в Європі, вплив трудової міграції на дітей тощо.

Серед нових документів ЄС, огляду яких присвячено другий розділ, – акти про: встановлення заходів управління, збереження та контроль, що застосовуються в зоні Міжамериканської конвенції про тропічного тунця; створення Інструменту технічної підтримки; створення Фонду відновлення та стійкості; встановлення конкретних та тимчасових заходів з огляду на продовження кризи COVID-19 щодо відновлення та продовження дії окремих сертифікатів, ліцензій та дозволів; про позицію ЄС щодо Кіотської декларації про сприяння запобіганню злочинності, кримінальному судочинству та верховенству права та досягнення цілей Порядку денного до 2030 року зі сталого розвитку на 14-му конгресі ООН тощо.

Третій розділ присвячено практиці Європейського суду з прав людини за скаргами проти України. За січень – березень 2021 року ЄСПЛ ухвалив 7 рішень щодо України. Вони стосувалися порушення прав громадян на право на життя (ст.. 2), заборону катування (ст.. 3), свободу на особисту недоторканість (ст.. 5), справедливий суд (ст.. 6), повагу до приватного і сімейного життя (ст.. 8), свободу вираження поглядів (ст.. 10), свобода зібрань та об'єднань (ст.. 11), ефективний засіб правового захисту (ст.. 13), заборона дискримінації (ст.. 14) та права на мирне володіння своїм майном (ст.. 1 Протоколу № 1).

Четвертий розділ присвячений програмі *Horizon Europe*, як доктринальній основі сучасної політики Європейського Союзу у сфері науки та інновацій.

ЗМІСТ

<i>ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ АБРЕВІАТУР ТА ТЕРМІНІВ</i>	7
<i>I. АКТИ РАДИ ЄВРОПИ</i>	9
<i>ДОКУМЕНТИ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ</i>	9
<i>Резолюція 2358 (2021) від 26 січня 2021 р. «Імплементация рішень Європейського суду з прав людини»</i>	9
<i>Рекомендація 2193 (2021) від 26 січня 2021 р. «Імплементация рішень Європейського суду з прав людини»</i>	11
<i>Резолюція 2361 (2021) від 27 січня 2021 р. «Вакцини проти COVID-19: етичні, правові та практичні міркування»</i>	12
<i>Рекомендація 2194 (2021) від 27 січня 2021 р. «Обмеження діяльності неурядових організацій (НУО) в державах – членах Ради Європи»</i>	16
<i>Резолюція 2363 (2021) від 28 січня 2021 р. «Оскарження непідтверджених повноважень парламентської делегації Російської Федерації»</i>	17
<i>Резолюція 2364 (2021) від 28 січня 2021 р. «Формування профілю за етнічною ознакою в Європі: предмет для занепокоєння»</i>	19
<i>Резолюція 2366 (2021) від 19 березня 2021 р. «Вплив трудової міграції на покинутих дітей»</i>	21
<i>II. ЗАКОНОДАВСТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ</i>	25
<i>Регламент (ЄС) 2021/56 Європейського Парламенту та Ради від 20 січня 2021 року про встановлення заходів управління, збереження та контролю, що застосовуються в зоні Міжамериканської конвенції про тропічного тунця, та внесення змін до Регламенту Ради (ЄС) № 520/2007</i>	25
<i>Регламент (ЄС) 2021/240 Європейського Парламенту та Ради від 10 лютого 2021 року про створення Інструменту технічної підтримки</i>	26
<i>Регламент (ЄС) 2021/241 Європейського Парламенту та Ради від 12 лютого 2021 року про створення Фонду відновлення та стійкості</i>	27
<i>Регламент (ЄС) 2021/267 Європейського Парламенту та Ради від 16 лютого 2021 року про встановлення конкретних та тимчасових заходів з огляду на продовження кризи COVID-19</i>	

<i>щодо відновлення або продовження дії окремих сертифікатів, ліцензій та дозволів, перенесення певних періодичних перевірок та періодичних тренувань в окремих областях транспортного законодавства та продовження строків, визначених Регламентом (ЄС) 2020/698.....</i>	<i>28</i>
<i>Рішення Ради (ЄС) 2021/430 від 5 березня 2021 року про позицію, яку слід зайняти від імені Європейського Союзу щодо Кіотської декларації про сприяння запобіганню злочинності, кримінальному судочинству та верховенству права: щодо досягнення цілей Порядку денного до 2030 року зі сталого розвитку на 14-му конгресі ООН з питань запобігання злочинності та кримінальному правосуддю, який відбудеться з 7 по 12 березня 2021 року в Кіото, Японія.....</i>	<i>28</i>
<i>Регламент (ЄС) 2021/444 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2021 року про створення Митної програми співпраці у митній галузі та про скасування Регламенту (ЄС) No 1294/2013 .....</i>	<i>29</i>
<i>III. ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЗА СКАРГАМИ ПРОТИ УКРАЇНИ .....</i>	<i>31</i>
<i>Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «MONT BLANC TRADING LTD і ANTARES TITANIUM TRADING LTD проти України» від 14 січня 2021 року (Заява № 17189/11).....</i>	<i>31</i>
<i>Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Гусєв проти України» від 14 січня 2021 року (Заява № 25531/12).....</i>	<i>39</i>
<i>Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Воронцов та інші проти України» від 21 січня 2021 року (Заява № 58925/14 і 4 інші).....</i>	<i>43</i>
<i>Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Луценко і Вербицький проти України» від 21 січня 2020 року (Заява № 12482/14 та 39800/14) .....</i>	<i>50</i>
<i>Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Кадура і Смалій проти України» від 21 січня 2021 року (Заява № 42753/14 і 43860/14).....</i>	<i>57</i>
<i>Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Дубовцев та інші проти України» від 21 січня 2021 року (Заява № 21429/14 і 9 інших) .....</i>	<i>70</i>

<i>Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Шморгунов та інші проти України» від 21 січня 2021 року (Заява № 15367/14 і 13 інших) .....</i>	<i>80</i>
<i>IV. РОЗВИТОК ДОКТРИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА.....</i>	<i>124</i>
<i>Horizon Europe – доктринальна основа сучасної політики Європейського Союзу у сфері науки та інновацій .....</i>	<i>124</i>

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ АБРЕВІАТУР ТА ТЕРМІНІВ

ДЄС, Договір про ЄС – Договір про Європейський Союз.

ДФЄС – Договір про функціонування Європейського Союзу.

Євратом – Європейське Співтовариство з атомної енергії.

Європейська Рада – міждержавна складова Європейського Союзу, до якої входять глави держав чи урядів країн – членів ЄС та Голова Європейської Комісії. Європейська Рада збирається щонайменше двічі на рік під головуванням керівника держави чи уряду держави-члена, що головує в Раді.

Європейське Співтовариство (Співтовариство) – засноване згідно з Римським договором 1957 р. З 1993 р. цей термін було витіснено із загального вжитку терміном «Європейський Союз», тепер він застосовується для позначення міждержавного об'єднання держав-членів, які утворюють Європейський Союз.

Європейський Суд, ЄСПЛ – Європейський суд з прав людини.

Європейські Співтовариства – Європейське Співтовариство з Атомної Енергії, Європейське Співтовариство з вугілля та сталі, а також Європейське Економічне Співтовариство. Внаслідок їх злиття у 1967 р. цими трьома Співтовариствами керують єдині інституції, тому часто їх узагальнено називають «Європейське Співтовариство». Відколи у 2002 р. Європейське Співтовариство з вугілля та сталі припинило існування, фактично залишилося два Європейських Співтовариства.

ЕКПЛ – (Європейська) Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод.

ЄП – Європейський Парламент. Одна з семи інституцій Європейського Союзу (ст. 13 Консолідованої версії Договору про ЄС від 2010 р.). Є асамблеєю представників держав – членів ЄС, обирається прямим загальним голосуванням.

ЄС – Європейський Союз. Заснований згідно з Договором про Європейський Союз 1993 р. (інші назви – Маастрихтський договір, Договір про ЄС або ДЄС) зі змінами, внесеними Лісабонським договором від 13.12.2007 р.

КМ (Комітет міністрів) – Комітет міністрів Ради Європи.

Комісія, ЄК (Європейська Комісія) – одна з семи інституцій Європейського Союзу згідно з Договором про Європейський Союз зі змінами, внесеними Лісабонським договором від 13.12.2007 р.

ОБСЄ – Організація з безпеки і співробітництва в Європі.

ПАРЄ – Парламентська асамблея Ради Європи.

Рада (Рада ЄС) – одна з семи інституцій Європейського Союзу.

РЄ – Рада Європи.

I. АКТИ РАДИ ЄВРОПИ

ДОКУМЕНТИ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ

Резолюція 2358 (2021) від 26 січня 2021 р. «Імплементация рішень Європейського суду з прав людини»¹

Асамблея стурбована кількістю справ, які понад п'ять років знаходяться на розгляді в Комітеті міністрів. За останні три роки кількість таких справ майже не скоротилося. Асамблея зазначає, що Російська Федерація, Туреччина, Україна, Румунія, Угорщина, Італія, Греція, Республіка Молдова, Азербайджан і Болгарія лідирують за кількістю невиконаних рішень Суду та імплементації правових позиції Суду до національного законодавства. Це може бути обумовлено такими глибоко вкоріненими проблемами, як відсутність необхідних ресурсів або політичної волі, чи навіть відкрити незгоду з рішеннями Суду.

Асамблея стурбована збільшенням кількості правових і політичних проблем в процесі виконання рішень Суду, і зазначає, що національні законодавчі або адміністративні заходи не повинні ускладнювати цей процес. Асамблея наголошує на неприпустимості законодавчого закріплення державами-членами невиконання рішень Суду.

Асамблея висловлює свою стурбованість з приводу перешкод, що заважають виконанню рішень Суду, винесених щодо міждержавних справ або справ, які мають міждержавні особливості. Вона закликає всі держави-учасниці Конвенції, які беруть участь в процесі виконання таких рішень, не перешкоджати цьому процесу та співпрацювати з Комітетом міністрів.

Асамблея засуджує затягування виконання рішень Суду і нагадує, що юридичне зобов'язання держав – учасниць Конвенції виконувати рішення Суду є обов'язковим для всіх гілок державної влади, а посилення на технічні проблеми або перешкоди, обумовлені відсутністю політичної волі, нестачею ресурсів або змінами в національному законодавстві, в тому числі в Конституції,

---

¹ Resolution 2358 (2021) The implementation of judgments of the European Court of Human Rights. URL: <https://pace.coe.int/en/files/28996/html>

не можуть служити виправданням ухилення від виконання цього обов'язку.

Таким чином, через майже 70 років після підписання Конвенції Асамблея пропонує всім державам – учасницям Конвенції підтвердити своє позитивне ставлення до захисту і популяризації прав людини і основних свобод, зокрема, шляхом повного, ефективного та негайного виконання рішень прийнятих Судом. З цією метою вона закликає держави – учасниці Конвенції:

1. співпрацювати з Комітетом міністрів, Судом і Департаментом з питань виконання постанов Європейського суду з прав людини, а також з іншими профільними органами Ради Європи;

2. своєчасно подавати Комітету міністрів плани дій, доповіді про дії і інформацію про справедливу сатисфакцію; давати відповіді на звернення заявників, національних правозахисних установ (НПЗУ) і НВО відповідно до правила 9 Правил нагляду за виконанням рішень суду і умов дружнього врегулювання, прийнятих Комітетом міністрів;

3. передбачити ефективні внутрішні засоби правового захисту для боротьби з порушеннями Конвенції;

4. приділяти особливу увагу справам, що свідчать про структурні або комплексні проблеми, виявлених Судом або Комітетом міністрів, особливо справ, які перебувають на розгляді більше десяти років;

5. не приймати закони та не вживати інших заходів, які могли б стати на заваді процесу виконання рішень Суду;

6. брати до уваги відповідні висновки Європейської комісії за демократію через право (Венеціанська комісія) при прийнятті заходів, спрямованих на виконання рішень Суду;

7. надавати ресурси профільним органам Ради Європи та національним структурам, відповідальним за виконання рішень Суду, включаючи державні установи, і закликати їх координувати свою роботу в цій галузі;

8. підвищувати роль громадянського суспільства в процесі виконання прецедентної практики Суду;

9. засуджувати заяви, що підривають авторитет Суду, і тиск на державні установи, що займаються виконанням рішень Суду, та на правозахисні НДО.

У світлі висновків Венеціанської комісії 981/2020 від 18 червня 2020 року Асамблея закликає Російську Федерацію змінити поправки, нещодавно внесені в статті 79 і 125.5.b Конституції.

Асамблея закликає національні парламенти держав – членів Ради Європи застосовувати "Основні принципи парламентського нагляду за дотриманням міжнародних правозахисних стандартів.

Асамблея закликає держави – члени Ради Європи ратифікувати протоколи № 15 і 16 до Конвенції.

З огляду на нагальну необхідність прискорити виконання рішень Суду, Асамблея постановляє продовжувати займатися цим питанням, приділяючи йому особливу увагу.

Рекомендація 2193 (2021) від 26 січня 2021 р. «Імплементация рішень Європейського суду з прав людини»²

Оскільки виконання рішень Європейського Суду, як і раніше має численні проблеми, Асамблея рекомендує Комітету міністрів:

1. продовжувати використовувати всі доступні засоби (зокрема попередні резолюції) для виконання своїх завдань, що впливають з пункту 2 статті 46 Конвенції;

2. застосовувати процедури, передбачені в пунктах 3-5 статті 46 Конвенції, за умови протидії держави-відповідача стосовно виконання рішення Суду;

3. надавати пріоритет справам, які мають прецедентне значення і очікують розгляду протягом більше п'яти років;

4. розглянути питання про передачу справ, які мають прецедентне значення, розглянуті згідно зі стандартною процедурою та очікують рішення протягом більше десяти років, під процедуру посиленого нагляду;

5. вживати заходів забезпечення прозорості процесу нагляду за виконанням рішень Суду та збільшення ролі заявників,

---

² Recommendation 2193 (2021) The implementation of judgments of the European Court of Human Rights. URL: <https://pace.coe.int/en/files/28997/html>

громадянського суспільства та національних правозахисних установ в цьому процесі;

6. організувати тематичні обговорення з питань виконання рішень Суду в ході його засідань і розглянути можливість організації спеціальних обговорень щодо справ, які мають прецедентне значення та очікують розгляду протягом більше десяти років;

7. збільшувати ресурси Департаменту з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини;

8. продовжувати нарощувати синергетичну взаємодію у Раді Європи, між усіма зацікавленими сторонами, зокрема між Судом та його секретаріатом, Парламентською асамблеєю, Генеральним секретарем, Комісаром з прав людини, Керівним комітетом з прав людини, Європейською комісією за демократію через право (Венеціанська комісія), Європейським комітетом з попередження тортур (ЄКПТ) і Цільовим фондом з прав людини;

9. регулярно інформувати Асамблею про рішення Суду, виконання яких розкриває комплексні або структурні проблеми і вимагає прийняття законодавчих заходів;

10. завершити свою оцінку реформи конвенційної системи після Інтерлакенської конференції високого рівня 2010 року.

Резолюція 2361 (2021) від 27 січня 2021 р. «Вакцини проти COVID-19: етичні, правові та практичні міркування»³

Асамблея закликає держави-члени і рекомендує державам-членам Європейського Союзу:

1. щодо розробки вакцин проти COVID-19:

1.1. забезпечувати високу якість випробувань, які повинні бути обґрунтованими і проводитися з дотриманням етичних норм згідно відповідних положень Конвенції про права людини та біомедицину ("Конвенція Ов'єдо") та Додаткового протоколу до неї, що стосується біомедичних досліджень; цими випробуваннями повинні бути поступово охоплені діти, вагітні жінки і матері, що годують;

---

³ Resolution 2361 (2021) Covid-19 vaccines: ethical, legal and practical considerations. URL: <https://pace.coe.int/en/files/29004/html>

1.2.забезпечити, щоб регулюючі органи, що відповідають за оцінку і дозвіл використання вакцин проти COVID-19, були незалежними і захищені від політичного тиску;

1.3.забезпечити дотримання мінімальних стандартів безпеки, ефективності та якості вакцин;

1.4. створювати ефективні системи моніторингу вакцин та їх безпеку після масової вакцинації населення, зокрема з метою моніторингу їх довгострокового впливу;

1.5.створювати незалежні програми компенсації для забезпечення компенсації за невинуваті збитки та шкоду, заподіяну в результаті вакцинації;

1.6.звертати особливу увагу на можливу торгівлю інсайдерською інформацією керівниками фармацевтичних підприємств або фармацевтичними компаніями, щоб не допустити їх необгрунтованого збагачення за державний рахунок, шляхом виконання рекомендацій, що містяться в резолюції 2071 (2015) «Охорона здоров'я та інтереси фармацевтичної індустрії: як гарантувати пріоритет інтересів охорони здоров'я?»;

1.7.долати бар'єри і обмеження, пов'язані з патентами і правами інтелектуальної власності, з метою забезпечення широкомасштабного виробництва і розподілу вакцин серед всіх країн та всіх громадян;

2. щодо розподілу вакцин проти COVID-19:

2.1. забезпечити дотримання принципу рівної доступності медичної допомоги, проголошеного в статті 3 Конвенції Ов'єдо, в національних планах розподілу вакцин, гарантуючи доступність вакцин проти COVID-19 для населення незалежно від статі, раси, релігії, правового або соціально-економічного становища, платоспроможності, місцезнаходження та інших факторів, які призводять до нерівності серед населення;

2.2. розробляти стратегії справедливого розподілу вакцин проти COVID-19 в державах-членах з урахуванням того, що на початковому етапі їх поставки будуть обмежені, і готуватися до розширення програм вакцинації при нарощуванні поставок; при розробці цих стратегій слідувати рекомендаціям незалежних

національних, європейських і міжнародних комітетів та установ з біоетики, а також ВООЗ;

2.3.забезпечити рівне ставлення до осіб, які належать до однієї і тієї ж групі черговості, приділяючи особливу увагу найбільш вразливим групам населення, таким як літні люди, особи з супутніми захворюваннями і працівникам охорони здоров'я, особливо ті, хто працює в тісному контакті з особами, які належать до груп підвищеного ризику, а також особи, які обслуговують життєво важливу інфраструктуру і працюють в суспільно значущих службах, зокрема в соціальних службах, на громадському транспорті, в правоохоронних органах і школах, а також зайняті в сфері роздрібної торгівлі;

2.4. сприяти забезпеченню рівного доступу країн до вакцин проти COVID-19 шляхом підтримки міжнародних зусиль, зокрема Механізму прискореного доступу до інструментів протидії COVID-19 (Механізм АСТ) і його механізм COVAX;

2.5. утримуватися від створення запасів вакцин проти COVID-19, що підриває здатність інших країн закуповувати вакцини для свого населення; забезпечувати, щоб створення таких запасів не приводило до зростання цін на вакцини; проводити аудит і проявляти належну обачність для забезпечення реалізації вакцин за мінімальними цінами, виходячи з потреб, а не з кон'юнктури на ринку;

2.6.забезпечити, щоб всі країни мали можливість провести вакцинацію своїх медичних працівників та вразливих груп населення до того, як почнеться вакцинація груп населення, не схильних до ризиків, і розглянути з цією метою можливість безкоштовного розподілу доз вакцини або визнати, що пріоритетом повинні користуватися країни, які поки не в змозі зробити це;

2.7.забезпечити, щоб вакцини проти COVID-19, були безпечними, ефективними та доступними для всіх;

3. щодо забезпечення значного охоплення населення вакцинацією:

3.1. інформувати громадян про те, що вакцинація не є обов'язковою, що ніхто не може зазнавати політичного, соціального чи іншого тиску для проходження вакцинації;

3.2.забезпечити, щоб ніхто не піддавався дискримінації за те, що не пройшов вакцинацію;

3.3. на ранній стадії вживати ефективних заходів з протидії недостовірній інформації, дезінформації та щодо вакцин проти COVID-19;

3.4. популяризувати прозору інформацію про безпеку і можливі побічні ефекти вакцин, працюючи з платформами соціальних мереж і регулюючи їх діяльність для запобігання поширенню дезінформації;

3.5. популяризувати зміст контрактів з виробниками вакцин і забезпечувати їх відкритість для парламентського і громадського контролю;

3.6. співпрацювати з неурядовими організаціями та/або іншими місцевими структурами з метою охоплення маргіналізованих груп;

3.7. залучати місцеве населення до розробки та реалізації індивідуалізованих стратегій на підтримку вакцинації;

4. щодо вакцинації дітей проти COVID-19:

4.1.забезпечити баланс між вакцинацією дітей та вирішенням проблем безпеки та ефективності, а також забезпечити повну безпеку і ефективність всіх вакцин, застосовуваних для вакцинації дітей;

4.2. забезпечити проведення об'єктивних випробувань з належними гарантіями відповідно до міжнародно-правових стандартів і рекомендаціями;

4.3. забезпечити врахування побажань дітей відповідно до їх віку;

4.4. підтримувати ЮНІСЕФ в її зусиллях з постачання вакцин від виробників, що мають угоди з механізмом COVAX, тим, хто їх потребує;

5. щодо забезпечення моніторингу віддалених наслідків застосування вакцин проти COVID-19 і їх безпеки:

5.1. забезпечити міжнародне співробітництво з метою своєчасного виявлення небезпеки за допомогою глобального

обміну даними про несприятливі події імунізації (AEFI) в режимі реального часу;

5.2. використовувати сертифікати вакцинації тільки за прямим призначенням;

5.3. ліквідувати прогалини в комунікаційній взаємодії між місцевими, регіональними та міжнародними органами охорони здоров'я, що працюють з даними AEFI, і усувати слабкі місця в існуючих мережах з обміну медичною інформацією;

5.4. наблизити фармаконагляд до систем охорони здоров'я;

5.5. підтримувати такий новий напрям досліджень, які мають на меті вивчення індивідуальних особливостей реакції на вакцину, обумовлених відмінностями у вродженому імунитеті, мікробіомі і імуногенетиці.

Рекомендація 2194 (2021) від 27 січня 2021 р. «Обмеження діяльності неурядових організацій (НУО) в державах – членах Ради Європи»⁴

Парламентська асамблея рекомендує Комітету міністрів:

1. виконати своє рішення про "необхідність посилення захисту та популяризації простору громадянського суспільства в Європі", прийняте на 129-й сесії в Гельсінкі 17 травня 2019 роки;

2. закликати держави-члени виконати його рекомендації CM / Rec (2007) 14 про правовий статус неурядових організацій в Європі і CM / Rec (2018) 11 про необхідність посилення захисту і популяризації простору громадянського суспільства в Європі;

3 оцінити хід виконання цих двох рекомендацій;

4. регулярно організовувати обговорення з НУО, пов'язані з захистом прав людини, і сприяти доступу цих організацій до інформації про діяльність Ради Європи та організовані заходи;

5. продовжувати зміцнювати синергетичну взаємодію з зацікавленими сторонами в Раді Європи, зокрема з Генеральним секретарем, Комісаром з прав людини, Конференцією міжнародних неурядових організацій, Асамблеєю і відповідними експертними

---

⁴ Recommendation 2194 (2021) Restrictions on NGO activities in Council of Europe member States. URL: <https://pace.coe.int/en/files/29021/html>

органами, а також створити робочу групу, що складається з представників цих органів;

6. віддавати пріоритет рішень, прийнятих внаслідок системних проблем, що стосуються прав і свобод НПО, закріплених в статті 11 Європейської конвенції про права людини (далі - Конвенція), щодо нагляду за виконанням рішень Європейського суду з прав людини;

7. створити механізм оповіщення для отримання попереджень про можливі обмеження в державах-членах права на об'єднання та інших прав і свобод НПО, закріплених в Конвенції, а також для оцінки цієї інформації і відповідного реагування;

8. продовжувати популяризувати європейські та міжнародні стандарти захисту простору громадянського суспільства і обмінюватися інформацією про передові практики в цій галузі, особливо у співпраці з іншими міжнародними організаціями, зокрема Організацією Об'єднаних Націй, Організацією з безпеки і співробітництва в Європі та Європейського Союзу.

Резолюція 2363 (2021) від 28 січня 2021 р. «Оскарження непідтверджених повноважень парламентської делегації Російської Федерації»⁵

Асамблея висловлює занепокоєння у зв'язку з новим положенням Конституції, яке наділяє Конституційний Суд Російської Федерації повноваженнями оголошувати рішення Європейського суду з прав людини такими, що не підлягають виконанню. Це суперечить зобов'язанням Російської Федерації за Європейською конвенцією з прав людини. Зокрема поправка до статті 83 Конституції, що наділяє Раду Федерації (верхньої палати парламенту) правом звільняти з посади суддів Конституційного суду за поданням Президента, що робить Конституційний суд вразливим для політичного тиску.

Змінені положення Конституції, щодо захисту територіальної цілісності і заборони на відчуження територій, та прийняті в 2020 році правозастосовні акти оголошують протизаконними дії, спрямовані на відчуження частини території на користь іншої

---

⁵ Resolution 2363 (2021) Challenge, on substantive grounds, of the still unratified credentials of the parliamentary delegation of the Russian Federation. URL: <https://pace.coe.int/en/files/29022/html>

країни і передбачають кримінальну відповідальність за такі дії. Таким чином, вирішення проблеми Криму відповідно до норм міжнародного права стає практично неможливим.

Крайню стурбованість викликають придушення громадянського суспільства, позапарламентської опозиції, а також обмеження, накладені російською владою на основні свободи, зокрема свободу зібрань, свободу вираження думки і свободу об'єднань.

Асамблея висловлює занепокоєння у зв'язку з ухваленням Державною Думою обмежувальних поправок в законодавство, що стосуються діяльності НУО та засобів масової інформації, організації і проведення громадських заходів, захисту держави і державної безпеки, а також законів, що обмежують права людини ЛГБТІ, та у зв'язку з законотворчим процесом внесення подальших змін, які зачіпають основні свободи.

Крім того, Асамблея вкрай стурбована отруєнням пана Олексія Навального, відсутністю предметного розслідування з боку російської влади і відсутністю співпраці з Організацією із заборони хімічної зброї. Зокрема Асамблея занепокоєна затриманням пана Навального після прибуття в м. Москву і його подальшим арештом, а також затриманнями і застосуванням насильства проти мирних демонстрантів.

Асамблея є загальноєвропейською платформою, на якій може відбутися політичний діалог щодо зобов'язань Російської Федерації відповідно до Статуту Ради Європи за участю всіх зацікавлених сторін.

Слід підкреслити, що обов'язки держав і міжнародних організацій не визнавати наслідки незаконної анексії території, підтвердження Асамблеєю повноважень російської делегації жодним чином не означатиме визнання анексії Криму Російською Федерацією.

Асамблея постановляє підтвердити повноваження членів російської делегації.

У зв'язку з цим Асамблея закликає Російську Федерацію виконати всі рекомендації, включені в резолюції 1990 (2014), 2034 (2015), 2063 (2015), 2292 (2019) та 2320 (2020), а також:

1. виконати рекомендації, сформульовані Європейською комісією за демократію через право (Венеціанська комісія), № 981 (2020) за проектом поправок до Конституції, пов'язаних з виконанням в Російській Федерації рішень Європейського суду з прав людини, а також в її новому висновку щодо інших поправах і процедурі їх прийняття, який буде винесено в березні 2021 роки;

2. утримуватися від порушення основних свобод і прав людини, зокрема свободи вираження думок, зборів і об'єднання, і дати свободу пану Навальному та необгрунтовано затриманим мирним демонстрантам і прихильникам,;

3. утримуватися від прийняття нових законів, що накладають додаткові обмеження на діяльність громадянського суспільства, журналістів і опозиційних політиків, і переглянути вже діючі закони, зокрема пакет законів, прийнятий 25 грудня 2020 року, а також закон про іноземних агентів і небажані організації з метою забезпечити їх відповідність до стандартів Ради Європи;

4. виключити зі списку небажаних організацій Школу політичних досліджень Ради Європи.

Асамблея очікує, що її запрошення до конструктивного діалогу буде прийнято.

Резолюція 2364 (2021) від 28 січня 2021 р. «Формування профілю за етнічною ознакою в Європі: предмет для занепокоєння»⁶

Асамблея закликає держави – члени Ради Європи вжити рішучих заходів щодо вирішення проблеми етнічного профілювання:

1. засудити і заборонити етнічне профілювання в національному законодавстві;

2. посилити боротьбу з расовою дискримінацією, особливо під час таких криз, як пандемія COVID-19;

3. слідувати рекомендаціям ЄКРН і вживати заходів для забезпечення їх повного виконання, зокрема загальнополітичної рекомендації № 11 про боротьбу з расизмом і расовою дискримінацією в поліції;

---

⁶ Resolution 2364 (2021) Ethnic profiling in Europe: a matter of great concern. URL: <https://pace.coe.int/en/files/29023/html>

4. заохочувати інформаційно-просвітницьку діяльність щодо запобігання етнічного профілювання і боротьбі з ним, заохочувати діалог між правоохоронними органами та громадами меншин, а також відповідними неурядовими організаціями та при необхідності створювати механізми для такого діалогу;

5. закликати до прийняття поліцією кодексів поведінки, які містять положення, спрямовані на попередження расистської поведінки і етнічного профілювання та забезпечувати їх дотримання;

6. надавати поліції ресурси для виконання своїх завдань, зокрема, для набору персоналу, і забезпечувати рівність при наборі співробітників поліції, яка відображатиме різноманіття населення;

7. регулярно організовувати підготовку з питань попередження расизму та боротьби з ним із застосуванням міждисциплінарного підходу для всіх співробітників поліції, зокрема спеціальну підготовку з питань попередження і боротьби з етнічним профілюванням;

8. створити незалежні механізми розгляду скарг на дії поліції і забезпечити, щоб вони були укомплектовані достатньою кількістю співробітників та володіли засобами для вживання подальших заходів у зв'язку зі стягненнями;

9. надавати підтримку жертвам расової дискримінації і жертвам неправомірних дій з боку поліції, зокрема у їх спробах домогтися справедливості;

10. забезпечити регулярну видачу документів після проведення операцій із затримання і обшуку і забезпечити, щоб співробітників поліції можна було однозначно ідентифікувати при виконанні такого роду завдань;

11. організувати вивчення практики роботи поліції на національному рівні, для складання загальної картини етнічного профілювання, збирати дезагреговані дані, публікувати результати цих досліджень і приймати відповідні заходи;

12. надавати підтримку національним правозахисним установам та органам з питань рівності, які відіграють важливу роль в боротьбі проти расизму і дискримінації, зокрема етнічного профілювання.

Асамблея пропонує національним парламентам:

1. обговорити питання про необхідність попередження етнічного профілювання та расизму в правоохоронних органах і боротьби з ними;

2. проводити дебати щодо загальнополітичних рекомендацій ЄКРН, а також щодо їх виконання і виступати з парламентськими ініціативами, спрямованими на забезпечення виконання цих рекомендацій.

Асамблея закликає політичних лідерів, а також керівників правоохоронних органів і поліції рішуче засудити практику етнічного профілювання і закликає до її припинення.

Асамблея схвалює прийняття Комітетом Організації Об'єднаних Націй з ліквідації расової дискримінації загальної рекомендації про попередження расового профілювання співробітниками правоохоронних органів і боротьби з ним та заявляє про свою підтримку роботи цього Комітету та Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини.

Резолюція 2366 (2021) від 19 березня 2021 р. «Вплив трудової міграції на покинутих дітей»⁷

Парламентська асамблея занепокоєна руйнівним впливом трудової міграції, зумовленої бідністю, на дітей, що залишилися без базового догляду, захисту та підтримки. Державам-членам Ради Європи потрібно усунути першопричини цієї ситуації та надати підтримку постраждалим дітям та їхнім сім'ям, згідно з Резолюцією 2310 (2019) «Трудова міграція зі Східної Європи та її вплив на соціально-демографічні процеси в цих країнах». Така широкомасштабна міграція має глибокі соціально-економічні наслідки як для країн походження, так і для країн міграції.

Захист дітей від несприятливих наслідків трудової міграції має бути пріоритетом для держав – членів Ради Європи. Країни, що приймають, повинні взяти на себе конкретні зобов'язання щодо утримання від політики, що керується виключно економічними інтересами, зокрема, припинити змагання за найдешевшу робочу силу на ринку.

---

⁷ Resolution 2366 (2021) Impact of labour migration on left-behind children. URL: <https://pace.coe.int/en/files/29077/html>

Держави-члени Ради Європи ратифікували Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про права дитини та зобов'язалися поважати права, закріплені цією конвенцією, зокрема, право на життя та здоровий розвиток (стаття 6), право знати своїх батьків (стаття 7), право на найвищий досяжний рівень здоров'я (стаття 24), захист від усіх форм насильства (стаття 19) та від усіх форм експлуатації (стаття 36). Потрібно забезпечити ефективне виконання цих зобов'язань щодо дітей, які залишились поза увагою. Такі дії є важливими для досягнення Цілей сталого розвитку ООН (ЦУР), зокрема, Ціль 1 «Відсутність бідності», Ціль 3 «Здоров'я та добробут» та Ціль 8 «Гідна робота та економічне зростання».

Асамблея переконана, що всі країни повинні запровадити комплексні підходи до трудової міграції, орієнтовані на дитину, засновані на правах людини, гендерно-чутливі, соціально та економічно стійкі.

З цією метою Асамблея закликає держави-члени:

- щодо вирішення проблеми трудової міграції, зумовленої бідністю:

1. згідно з ціллю 10.7 ЦУР ООН «Сприяння впорядкованій, безпечній, регулярній та відповідальній міграції та мобільності людей, у тому числі шляхом здійснення планованої та добре керованої міграційної політики», забезпечити ефективність, справедливість та відповідність політики міжнародним стандартам, зокрема, Багатостороннім рамкам з питань трудової міграції Міжнародної організації праці;

2. зменшити залежність мігрантів шляхом розвитку ефективних державних соціальних служб, зокрема, догляд за дітьми та людьми похилого віку, та покращення умов праці та оплати праці; надавати перевагу послугам на базі громади та неінституційних формах догляду; інвестувати в стратегії боротьби з безробіттям та бідністю працівників; збільшити державні витрати на соціальні послуги, зокрема, шляхом покращення процедури збору податків, боротьби з ухиленням від сплати податків та корупцією;

3. сприяти публічному дискурсу щодо трудової міграції, що базується на правах людини; визнає умови та громадську відповідальність за надмірну міграцію робочої сили; запобігає

стигматизації дітей та їх сімей; заохочує солідарність; та формує громадську підтримку стратегій боротьби з бідністю;

4. підтримувати співпрацю між країнами походження та країнами трудової міграції, зокрема шляхом двосторонніх та регіональних угод, зважаючи на сучасні демографічні проблеми;

- щодо посилення захисту дітей:

1. вдосконалити правову базу та сприяти застосуванню закону відповідно до Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права дитини, зважаючи на інтереси дитини та право бути вислуханими, забезпечити лікування дітей як правовласників; впроваджувати та переглядати політику разом з громадами діаспори та організаціями громадянського суспільства; забезпечити, щоб відповідні установи вирішували ситуацію та працювали скоординовано;

2. надати дозвіл на трудову міграцію, яка дозволяє дітям мігрувати разом із батьками, якщо вони цього бажають, надаючи сім'ям мігрантів доступ до всіх відповідних соціальних прав, гарантованих Європейською соціальною хартією;

3. повідомляти батьків, які мають намір виїхати за кордон, про соціальні послуги, які надаються у разі їх відїзду, та їх батьківські зобов'язання перед дітьми;

4. покращити збір даних про залишених дітей соціальними службами, створити системи управління інформацією для моніторингу добробуту дітей, які отримують соціальні послуги, правову допомогу та опіку, а також тих, хто є не отримувати таких послуг чи допомоги; сприяти повідомленню на основі фактичних даних жорстоке поводження з дітьми; боротися з торгівлею дітьми та експлуатацією дітей;

5. вжити заходів щодо сприяння рівним можливостям для дітей, що залишились, зокрема, гарантуючи постійний контакт з їх батьками; забезпечення доступу до освіти; забезпечити належне медичне обслуговування;

6. запровадити конкретні заходи підтримки з підтримки жінок, допомагаючи їм підтримувати контакти зі своїми дітьми та сприяючи возз'єднанню сім'ї;

- щодо возз'єднання сім'ї:

1. забезпечити відповідність політики міжнародним стандартам щодо возз'єднання сім'ї, зокрема Міжнародній конвенції про захист прав усіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей та Європейську соціальну хартію;

2. розробити стратегії возз'єднання сім'ї; сприяти легальним шляхам міграції для запобігання торгівлі людьми та експлуатаційним умовам працевлаштування; покращити доступ до соціальних та освітніх послуг, а також до відповідних умов проживання мігрантів;

- щодо ситуації із залишеними дітьми та їхніми сім'ями в контексті пандемії Covid-19:

1. вирішити проблему втрати доходів, незахищеності та стигматизації цієї вразливої групи, пристосувавши національну законодавчу базу до викликів, спричинених поточною світовою санітарною кризою;

2. забезпечити належну допомогу постраждалим від кризи;

- стосовно інструментів та установ Ради Європи та ООН:

1. повною мірою застосовувати Європейську соціальну хартію, Конвенцію Лансарота, Конвенцію про запобігання та боротьбу з насильством стосовно жінок та домашнім насильством ("Стамбульська конвенція"), Конвенцію про боротьбу з торгівлею людьми; та Рекомендація СМ / Rec (2011) 12 Комітету міністрів щодо прав дітей та соціальних служб;

2. підписати та ратифікувати Конвенцію про домашніх працівників від 2011 року Міжнародної організації праці та підтримати її ефективне впровадження.

Асамблея закликає до більш тісного співробітництва між європейськими установами з метою узгодження підходів до вирішення проблеми між Європейським Союзом та державами-членами Ради Європи, які не є членами Європейського Союзу.

II. ЗАКОНОДАВСТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Регламент (ЄС) 2021/56 Європейського Парламенту та Ради від 20 січня 2021 року про встановлення заходів управління, збереження та контролю, що застосовуються в зоні Міжамериканської конвенції про тропічного тунця, та внесення змін до Регламенту Ради (ЄС) № 520/2007⁸

Цей Регламент встановлює заходи з управління, збереження та контролю, що стосуються риболовлі в районі, на який поширюється дія Конвенції, а також щодо запасів тунця та тунцеподібних видів, інших видів риб, виловлюваних суднами, які ловлять тунця та тунцеподібні види та види що належать до тієї самої екосистеми, на яку впливає риболовля, або залежить від рибних запасів, охоплених Конвенцією, або пов'язаних із ними.

Цей Регламент також застосовується до риболовецьких суден Союзу, що використовуються або призначені для використання для риболовлі в районі, на який поширюється дія Конвенції.

Якщо в цьому Регламенті не зазначено інше, воно застосовується без шкоди чинним Регламенатам у рибному секторі, зокрема Регламенту (ЄС) 2017/2403 Європейського Парламенту та Ради (10) та Регламенту Ради (ЄС) № 1005 / 2008 (11), (ЄС) № 1224/2009 (12) та (ЄС) № 1185/2003 (13).

Стаття 3 (3), стаття 4 (3) та розділ IV Регламенту (ЄС) № 520/2007 втрачають чинність.

Регламент набирає чинності на двадцятий день після його публікації в Офіційному віснику Європейського Союзу.

---

⁸ REGULATION (EU) 2021/56 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 January 2021 laying down management, conservation and control measures applicable in the Inter-American Tropical Tuna Convention area and amending Council Regulation (EC) No 520/2007. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32021R0056>

Регламент (ЄС) 2021/240 Європейського Парламенту та Ради від 10 лютого 2021 року про створення Інструменту технічної підтримки⁹

Цей Регламент регулює створення Інструменту технічної підтримки („інструмент“). Він визначає загальні та конкретні цілі інструменту, бюджет інструменту на період з 1 січня 2021 року по 31 грудня 2027 року, форми фінансування Союзом та правила надання такого фінансування.

Загальною метою документа є сприяння економічній, соціальній та територіальній згуртованості Союзу шляхом підтримки зусиль держав-членів щодо впровадження реформ. Це необхідно для заохочення інвестицій, підвищення конкурентоспроможності та досягнення стійкої економічної та соціальної конвергенції, стійкості та відновлення. Це також необхідно для підтримки зусиль держав-членів щодо зміцнення їхньої інституційної та адміністративної спроможності, в тому числі на регіональному та місцевому рівнях, сприяння соціально інклюзивним, зеленим та цифровим переходам, ефективному вирішенню проблем, визначених у рекомендаціях для окремих країн, та реалізації права ЄС.

Конкретні цілі, викладені у статті 4 Регламенту, стосуються сфер політики, пов'язаних із конкурентоспроможністю; освітою; продуктивністю; дослідженнями та інноваціями; справедливим, стійким та інклюзивним зростанням; робочими місцями та інвестиціями; з особливим акцентом на дії, що сприяють розвитку цифрових технологій, зеленої політики тощо.

Дії, що фінансуються за цим інструментом, можуть отримувати підтримку з інших програм, інструментів або фондів Союзу в рамках бюджету Союзу за умови, що така підтримка не покриває однакові витрати.

Цей Регламент набирає чинності наступного дня після його опублікування в Офіційному віснику Європейського Союзу.

---

⁹ REGULATION (EU) 2021/240 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 10 February 2021 establishing a Technical Support Instrument. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/240>

Регламент (ЄС) 2021/241 Європейського Парламенту та Ради від 12 лютого 2021 року про створення Фонду відновлення та стійкості¹⁰

Цей Регламент засновує Фонд відновлення та стійкості ("Фонд"). Він визначає цілі Фонду, порядок його фінансування та форми фінансування Союзом.

Сфера застосування інструментів Фонду повинна стосуватися сфер політики європейського значення, структурованих у шість основних груп:

- (a) зелений перехід;
- (b) цифрова трансформація;
- (c) розумне, стійке та інклюзивне зростання, включаючи економічну згуртованість, робочі місця, продуктивність, конкурентоспроможність, дослідження, розвиток та інновації, а також добре функціонуючий внутрішній ринок;
- (d) соціальна та територіальна згуртованість;
- (e) охорона здоров'я та економічна, соціальна та інституційна стійкість, з метою, серед іншого, підвищення готовності до кризи та спроможності реагувати на кризи;
- (f) політики щодо наступного покоління, дітей та молоді, таких як освіта.

Відповідно до шести груп, зазначених у статті 3 Регламенту, узгодженості та синергії, яку вони породжують, а в контексті кризи COVID-19 загальною метою Фонду є сприяння економічній, соціальній та територіальній згуртованості Союзу покращуючи стійкість, готовність до кризи, спроможність до коригування та потенціал зростання держав-членів, пом'якшуючи соціальний та економічний вплив цієї кризи, зокрема для жінок, сприяючи реалізації Європейського стовпа соціальних прав, зелений перехід, сприяючи досягненню кліматичних цілей Союзу на 2030 рік, встановлених у пункті (11) статті 2 Регламенту (ЄС) 2018/1999, і дотримуючись цілей кліматичної нейтральності ЄС до 2050 року та цифрового переходу, тим самим сприяючи вищій економічній та

---

¹⁰ REGULATION (EU) 2021/241 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 12 February 2021 establishing the Recovery and Resilience Facility. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0241>

соціальної конвергенції, відновлюючи та сприяючи сталому зростанню та інтеграції економік Союзу, сприяючи високій якості у створення робочих місць та сприяння стратегічній автономії Союзу поряд із відкритою економікою та створення європейської доданої вартості.

Цей Регламент набирає чинності наступного дня після його опублікування в Офіційному віснику Європейського Союзу.

Регламент (ЄС) 2021/267 Європейського Парламенту та Ради від 16 лютого 2021 року про встановлення конкретних та тимчасових заходів з огляду на продовження кризи COVID-19 щодо відновлення або продовження дії окремих сертифікатів, ліцензій та дозволів, перенесення певних періодичних перевірок та періодичних тренувань в окремих областях транспортного законодавства та продовження строків, визначених Регламентом (ЄС) 2020/698¹¹

Цей Регламент встановлює конкретні та тимчасові заходи, що застосовуються до поновлення та продовження терміну дії окремих сертифікатів, ліцензій та дозволів, а також до перенесення певних періодичних перевірок та періодичного навчання у відповідь на надзвичайні обставини, спричинені збереженням COVID -19 криза у сферах автомобільного, залізничного та внутрішнього водного транспорту та морської безпеки та поширюється на певні періоди, зазначені в Регламенті (ЄС) 2020/698.

Цей Регламент набирає чинності наступного дня після його опублікування в Офіційному віснику Європейського Союзу.

Рішення Ради (ЄС) 2021/430 від 5 березня 2021 року про позицію, яку слід зайняти від імені Європейського Союзу щодо Кіотської декларації про сприяння запобіганню злочинності, кримінальному судочинству та верховенству права: щодо досягнення цілей Порядку денного до 2030 року зі сталого розвитку на 14-му конгресі ООН з питань запобігання

---

¹¹ Regulation (EU) 2021/267 of the European Parliament and of the Council of 16 February 2021 laying down specific and temporary measures in view of the persistence of the COVID-19 crisis concerning the renewal or extension of certain certificates, licences and authorisations, the postponement of certain periodic checks and periodic training in certain areas of transport legislation and the extension of certain periods referred to in Regulation (EU) 2020/698. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0267>

злочинності та кримінальному правосуддю, який відбудеться з 7 по 12 березня 2021 року в м. Кіото, Японія¹²

Позиція, яка буде зайнята від імені Союзу на 14-му Конгресі ООН з питань запобігання злочинності та кримінальному правосуддю ("Конгрес") в Кіото, Японія, з 7 по 12 березня 2021 року, полягає у затвердженні прийняття Кіотської декларації про сприяння запобіганню злочинності, підвищення ролі кримінального правосуддя та верховенства права: на шляху до досягнення Порядку денного сталого розвитку до 2030 року („Кіотська декларація”). Проект Кіотської декларації додається до цього рішення.

Позиція, зазначена у статті 1, висловлюється державами-членами Союзу, які беруть участь у Конгресі, діючи спільно.

Незначні зміни до Кіотської декларації можуть бути узгоджені представниками Союзу без подальшого рішення Ради.

Це рішення адресоване всім державам-членам Союзу.

Регламент (ЄС) 2021/444 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2021 року про створення Митної програми співпраці у митній галузі та про скасування Регламенту (ЄС) No 1294/2013¹³

Цей Регламент створює Митну програму співпраці у митній галузі („Програма“) на період з 1 січня 2021 року по 31 грудня 2027 року. Тривалість дії Програми узгоджується з тривалістю багаторічних фінансових рамок бюджету Союзу.

Цей Регламент встановлює цілі Програми, бюджет на період з 2021 по 2027 рік, форми фінансування Союзу та правила надання такого фінансування.

Загальною метою Програми є підтримка митного союзу та митних органів, які працюють разом та діють як єдині, що

---

¹² Council Decision (EU) 2021/430 of 5 March 2021 on the position to be taken on behalf of the European Union on the Kyoto Declaration on Advancing Crime Prevention, Criminal Justice and the Rule of Law: towards the achievement of the 2030 Agenda for Sustainable Development at the 14th United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice to be held from 7 to 12 March 2021 in Kyoto, Japan. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32021D0430>

¹³ Regulation (EU) 2021/444 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2021 establishing the Customs programme for cooperation in the field of customs and repealing Regulation (EU) No 1294/2013. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/444>

захищають фінансові та економічні інтереси Союзу та його держав-членів, забезпечують безпеку в межах Союзу та захищають Союз від недобросовісної та нелегальної торгівлі, сприяючи при цьому законній діловій діяльності.

Цілями Програми є:

(a) підготовка та впровадження митного законодавства та політики ЄС;

(b) митна співпраця між державми-членами Союзу;

(c) розбудова адміністративного та ІТ-потенціалу, включаючи людську компетентність та навчання, а також розвиток та функціонування європейських електронних систем;

(d) інновації в галузі митної політики.

Цей Регламент набирає чинності з дня його публікації в Офіційному віснику Європейського Союзу. Він застосовується з 1 січня 2021 року.

ІІІ. ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЗА СКАРГАМИ ПРОТИ УКРАЇНИ

Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «MONT BLANC TRADING LTD і ANTARES TITANIUM TRADING LTD проти України» від 14 січня 2021 року (Заява № 17189/11)¹⁴

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

Ст. 6 «Право на справедливий суд»

Ст. 1 Протоколу № 1 «Право на мирне володіння своїм майном»

Обставини справи

Справа Mont Blanc Trading Ltd (далі – МВТ) та Antares Titanium Trading Ltd (далі – АТТ) проти України стосується (і) передбачуваної неможливості українськими судами цивільного судочинства надати адекватні обґрунтування своєї відмови у виконанні арбітражного рішення, та (іі) паралельних комерційних проваджень, які, як стверджується, порушували право на справедливий судовий розгляд, як це гарантується статтею 6 Конвенції та статтею 1 Протоколу № 1 до Конвенції.

Перша компанія-заявник була зареєстрована в Порт-Луї, Маврикій, а друга компанія-заявник була зареєстрована в Лондоні. Перша компанія-заявник, мала 51% акцій компанії другого заявника.

Факти справи, подані сторонами, можуть бути зведені наступним чином.

2 грудня 2003 року компанії-заявники та компанія А. (компанія, зареєстрована в Україні) уклали складний набір угод на виробництво титанових виробів в Україні та їх продаж «тільки і виключно через» компанії-заявники. Це було оформлено в договорі між МВТ, АТТ та компанією А. від 2 грудня 2003 р. під назвою

---

¹⁴ Judgment of the European Court of Human Rights in Case Of Mont Blanc Trading Ltd And Antares Titanium Trading Ltd vs. Ukraine. (Application no. 17189/11) URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22tabview%22%3A%5B%5D%2C%22document%22%3A%5B%5D%2C%22itemid%22%3A%5B%5D%7D>

«Ексклюзивна купівля-продаж (відкуп) та маркетингова угода» («Основний договір») та Додатковою угодою №. 1 («Додатковий договір № 1»). У Основному договорі та (на думку компаній-заявників) Додатковому договору № 1 передбачалося, що будь-який спір стосовно цих договорів повинен подаватися до Лондонського міжнародного арбітражного суду (LCIA) та розглядатися відповідно до Арбітражних правил LCIA та Закону про арбітраж 1996 року єдиним арбітром у Лондоні виключно на підставі договорів. Застосовним правом до Основного договору було матеріальне право Англії та Уельсу.

За словами компаній-заявників, 8 квітня 2004 року МБТ, АТТ та компанія А. уклали Додаткову угоду № 2 та договір купівлі-продажу, але датували їх датою на 2 грудня 2003 року.

За словами Уряду, 8 квітня 2004 року компанії-заявники та компанія А. уклали Додаткову угоду без номера («Спірний контракт»), яка змінила положення Основного контракту та Додаткового контракту №. 1, що регулював, зокрема, вирішення будь-яких спорів, так що (і) застосовним матеріальним правом повинно бути українське законодавство та (ii) господарський суд м. Києва мав юрисдикцію вирішувати будь-які майбутні спори.

За словами компаній-заявників, вони ніколи не уклали спірний контракт, який, на їх думку, є підробкою.

I. Розгляд справи в Лондонському міжнародному арбітражному суді.

18 листопада 2004 року компанії-заявники порушили справу перед LCIA проти компанії А., вимагаючи винагороди за порушення договору. Зокрема, вони стверджували, що компанія А. не виконала своїх контрактних зобов'язань щодо виробництва та ексклюзивного продажу виробів з титану.

22 грудня 2004 р. електронною поштою та 4 лютого 2005 р. листом компанія А. оскаржила юрисдикцію LCIA, посилаючись на Оскаржуваний контракт, який вніс зміни до арбітражного застереження та переніс юрисдикцію з LCIA на українські господарські суди.

10 березня 2005 року єдиний арбітр LCIA наказав компанії А. надати копію оспорюваного контракту до 8 квітня 2005 року.

20 квітня 2005 р. (тобто після вищезазначеного терміну) компанія А. направила єдиному арбітру вимогу щодо нібито непідсудності LCIA вести справу, додавши до неї фотокопію спірного контракту.

5 травня 2005 року єдиний арбітр призначив британського експерта, звернувшись за порадою щодо справжності спірного контракту; єдиний арбітр наказав компанії А. надати оригінал документа експерту до 27 травня 2005 року.

Компанія А. ніколи не передавала оригінал копії спірного контракту експерту, який 22 липня 2005 р. опублікував свою доповідь, дійшовши висновку, що є вагомі докази того, що представники компаній-заявників не підписали спірний контракт.

12 вересня 2005 року єдиний арбітр визнав свою юрисдикцію для розгляду справи та виніс арбітражне рішення, зобов'язавши Компанію А. виплатити компанії-заявнику суму 4 006 961,17 доларів США (USD) як компенсацію за порушення договору; він також зобов'язав компанію А. сплатити судові та інші витрати компанії-заявника, а також витрати на арбітражне провадження.

II. Паралельне провадження в господарських судах України.

A. Провадження у суді першої інстанції.

7 лютого 2005 року компанія А. подала позов до компаній-заявників до Господарського суду м. Києва («Господарський суд»), вимагаючи компенсації за нібито невиконання спірного контракту від 8 квітня 2004 року.

14 лютого 2005 року Господарський суд відкрив провадження у справі, призначивши розгляд справи на 22 серпня 2005 року та попросивши сторони заявити, чи не розглядався той самий спір іншим судовим органом. Компанія А. не повідомила Господарський суд про те, що той самий спір між тими самими сторонами повинен розглядати LCIA у Лондоні. Компанія А. не повідомила компанії-заявники про те, що вона подала до них позов до Господарського суду.

22 серпня 2005 р. Господарський суд, розглянувши справу у відсутності представників компаній-заявників, зобов'язав кожну компанію-заявника виплатити Компанії А. суму 685 794,53 дол. США як компенсацію за порушення спірного контракту.

На думку компаній-заявників, датою цього рішення було фактично 26 грудня 2005 року, оскільки нібито на цю дату Господарський суд видав повний текст свого рішення.

1. Надання судових документів компанії-заявнику.

18 березня 2005 року друга компанія-заявник змінила юридичну адресу в Лондоні.

За словами Уряду, 18 березня 2005 року Господарський суд передав судові документи до Міністерства юстиції України для доставки їх другій заявниці за старою адресою в Лондоні.

25 травня 2005 р. Міністерство юстиції України подало запит SFP 2005-3799 до «Верховного суду Англії» про надання певних судових документів, що будуть вручені другій заявниці, із зазначенням колишньої адреси компанії другого заявника.

22 червня 2005 року лондонський «орган» видав «сертифікат» на запит SFP 2005-3799, в якому зазначено, що документи не були вручені другій компанії-заявнику, оскільки жоден уповноважений службовець не мав змоги прийняти доставку. Уряд не уточнив, який це був орган, хоча його штамп на копії документа був нечитабельним.

15 липня 2005 року Господарський суд виніс постанову, в якій, серед іншого, було зазначено, що Міністерство юстиції «направило інформацію, що стосується виконання завдання щодо вручення судових документів представнику другої компанії-заявника». Господарський суд зобов'язав компанію А. надати переклад українською мовою свідоцтва, виданого 22 червня 2005 року.

2. Надання судових документів компанії, яка подала заяву першою.

22 червня 2005 р. Посольство України в Німеччині звернулось до посольства Маврикія в Німеччині з проханням надіслати певні судові документи відповідним органам влади Маврикія для доставки представникам компанії, яка подала заявку.

28 грудня 2005 року Верховний суд Маврикія наказав вручити ці документи компанії, яка подала заяву.

27 січня 2006 року судові документи були вручені компанії, яка подала заяву.

В. Провадження в апеляційному суді.

30 червня 2006 року компанії-заявники подали апеляційне повідомлення до Апеляційного господарського суду м. Києва («Апеляційний господарський суд»), просячи відновити строк подання апеляційної скарги, скасувавши рішення Господарського суду 26 грудня 2005 р. Та закрити провадження на підставі того, що з цього приводу було арбітражне рішення від 12 вересня 2005 р., і що сторони ніколи не домовлялися про юрисдикцію українських судів. Крім того, вони заявили, що згідно з Господарським процесуальним кодексом українські суди не мають юрисдикції розглядати справу, оскільки компанії-заявники не мали жодних зв'язків з Україною – тобто вони не мали там власності чи банківського рахунку, а також дочірня компанія, не зареєстрована там.

17 серпня 2006 року апеляційний господарський суд ухвалив рішення про відновлення строку подання апеляційної скарги. Він призначив слухання справи на 22 вересня 2006 року.

Представники компаній-заявників відвідали слухання 22 вересня 2006 року. Представник компанії А. подав клопотання про відкладення провадження у справі. Апеляційний господарський суд відклав провадження до 13 жовтня 2006 року.

13 жовтня 2006 року представники компаній-заявників та компанії А. взяли участь у слуханні справи, де вони представили свою справу. Слухання тривало десять хвилин і було відкладено до 20 жовтня 2006 року.

19 жовтня 2006 року представник компанії А. подав заяву про відкладення провадження у справі.

20 жовтня 2006 р. Представник компанії, який подав заяву, взяв участь у перенесеному слуханні. Представники компанії А. та другої компанії – заявника не брали участі у судовому засіданні. Апеляційний господарський суд вирішив перервати слухання через відсутність двох інших представників, але не призначив дату та час наступного слухання. Протокол слухань 20 жовтня 2006 року не містить жодної такої інформації.

У рішенні Апеляційного господарського суду від 20 жовтня 2006 р. зазначалось, що слухання було відкладено до 27 жовтня

2006 р. На думку компаній-заявників, вони не були проінформовані про рішення перенести слухання до 27 жовтня 2006 р.

27 жовтня 2006 року апеляційний господарський суд розглядав справу у відсутності відповідних представників компаній-заявників. Виявивши, що представники компаній-заявників були належним чином проінформовані про судові засідання і що жодної заяви про відкладення не надійшло, суд приступив до розгляду справи з огляду на заперечення компанії А. щодо будь-якого подальшого відкладення слухання. та можливе порушення її права на розгляд справи у відповідний процесуальний строк. Апеляційний господарський суд підтримав рішення суду першої інстанції, відхиливши аргументи компаній-заявників про те, що арбітр LCIA встановив недійсність спірного договору та що українські господарські суди не мають юрисдикції з огляду на той факт, що 12 жовтня 2006 року Печерський районний суд Києва відмовився виконувати рішення арбітражу та що компанії-заявники не надали доказів того, що останнє рішення було оскаржено. У протоколі слухань від 27 жовтня 2006 р. Зазначається, що «представник компанії А. подав суду свої додаткові пояснення [шляхом відповіді] на заперечення [компаній-заявників]».

31 жовтня 2006 року представники компаній-заявників отримали повідомлення про виклик після того, як відбулося слухання 27 жовтня 2006 року. Перша компанія-заявник надала Суду ксерокопію відповідного конверта.

С. Проведення у вищих судах.

26 листопада 2006 року компанії-заявники подали касаційну скаргу, просячи Вищий господарський суд України (далі – ВГСУ) скасувати рішення суду першої інстанції та апеляційного суду та закрити провадження на підставі того, що Господарський суд апеляційної інстанції не вивчав їх ключових доказів, що оскаржують дійсність оспорюваного контракту, а також те, що компанії-заявники не були присутніми на слуханнях 22 серпня 2005 року в Господарському суді та слуханнях 27 жовтня 2006 року в Апеляційному господарському суді та що національні касаційні суди не мали юрисдикції розглядати справу.

27 лютого 2007 року ВККС скасував рішення нижчих судів та закрити провадження у справі, посилаючись на висновки єдиного

арбітра про те, що спірний договір є нікчемним та що українські суди не мають юрисдикції розглядати спір, оскільки, зокрема, компанії-заявники не мали жодних зв'язків з Україною.

2 березня 2007 року компанія А. подала касаційну скаргу до Верховного Суду України («Верховний Суд»).

17 квітня 2007 року Верховний суд скасував рішення ВККСУ від 27 лютого 2007 року, посилаючись на висновок нижчих судів про те, що Спірний контракт вніс зміни до арбітражного застереження, переклавши юрисдикцію з LCIA на українські господарські суди. Верховний суд також дійшов висновку, що, оскільки арбітражне рішення було винесене після відкриття провадження у господарських судах України, розгляд справи повинен здійснюватись українськими судами.

26 червня 2007 р. ВККС посилався на висновки рішення Верховного Суду від 17 квітня 2007 р. щодо питання юрисдикції та підтримав рішення апеляційного та судів першої інстанції. Компанії-заявники оскаржили це рішення до Верховного суду.

23 серпня 2007 року Верховний суд відмовив у відкритті касаційного провадження.

Д. Цивільне провадження щодо виконання рішення LCIA.

7 липня 2006 року перша компанія-заявник подала заяву до Печерського районного суду м. Києва («Печерський суд»), вимагаючи дозволу на виконання арбітражного рішення.

12 жовтня 2006 року Печерський суд виніс постанову, відхиливши заяву на тій підставі, що компанія А. не була належним чином повідомлена про арбітраж, дату та час слухання справи, а також з огляду на той факт, що 22 серпня 2005 року Господарський суд виніс рішення – яке вже набрало законної сили – стосовно того самого спору.

16 жовтня 2006 року перша компанія-заявник оскаржила рішення від 12 жовтня 2006 року.

11 червня 2007 року Київський апеляційний суд встановив, що компанія А. була належним чином проінформована про арбітражне провадження; однак він відмовився виконувати рішення арбітражу з двох підстав: по-перше, оскільки він визнав, що українські суди мають «виключну» юрисдикцію для розгляду спору; по-друге, тому

що або національні суди вже розглядали справу і виносили рішення (яке тоді набрало чинності), або поточне провадження в українських судах розпочалося до міжнародного арбітражного провадження. Апеляційний суд посилався на рішення Верховного Суду України від 17 квітня 2007 року, яке підтверджує юрисдикцію українських судів.

10 серпня 2007 року перша компанія-заявник подала касаційну скаргу на рішення Київського апеляційного суду. Він стверджував, що (i) національні суди не мали підстав застосовувати статтю 396 Комерційного процесуального кодексу, оскільки саме стаття V Нью-Йоркської конвенції застосовувалась, (ii) на момент прийняття рішення Печерським судом, остаточне внутрішнє рішення не було прийнято (або набрало законної сили) щодо того самого спору між тими самими сторонами, і (iii) порушення арбітражного провадження передувало порушенню комерційного провадження.

5 жовтня 2007 року Верховний Суд України залишив рішення апеляційного суду без змін.

Друга компанія-заявник була ліквідована 30 червня 2015 року.

Рішення Суду:

Суд одноголосно вирішує виключити зі списку заяву, яку подала друга компанія-заявник;

Суд одноголосно приєднується до суті заперечення Уряду щодо не вичерпання національних засобів правового захисту, оскільки воно стосується скарг першого заявника відповідно до пункту 1 статті 6 Конвенції, що стосуються провадження у господарських судах (2005-2007 рр.), та відхиляє його, дослідивши суть справи;

Суд одноголосно оголошує скаргу відповідно до пункту 1 статті 6 Конвенції (настільки, наскільки її подала перша компанія-заявник) щодо провадження у господарських судах прийнятною, а скарги відповідно до пункту 1 статті 6 Конвенції щодо провадження у справі перед цивільними судами та згідно зі статтею 1 Протоколу № 1 неприйнятно;

Суд одноголосно постановляє, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції стосовно рівності сторін під час провадження у господарських судах;

Суд одноголосно постановляє, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з відсутністю належних аргументів рішень господарських судів;

Суд одноголосно постановляє, (а) що держава-відповідач повинна сплатити компанії-заявнику протягом трьох місяців з дати, коли рішення стає остаточним, відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, 8000 євро (вісім тисяч євро), плюс будь-який податок який може бути сплачений компанією, яка є першим заявником, стосовно витрат; (б) з моменту закінчення згаданих трьох місяців до моменту розрахунку на зазначену суму виплачуватимуться прості відсотки за ставкою, рівною граничній ставці Європейського центрального банку протягом періоду затримки платежу, плюс три відсоткові пункти;

Відхиляє решту вимог компанії-заявника про справедливе задоволення.

Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Гусєв проти України» від 14 січня 2021 року (Заява № 25531/12)¹⁵

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

Ст. 6 «Право на справедливий судовий розгляд»

Обставини справи

Справа стосується скарг заявника відповідно до пункту 1 статті 6 Конвенції щодо тривалості та несправедливості цивільного провадження у його справі та відповідної скарги відповідно до статті 1 Протоколу № 1.

Заявник народився в 1945 році і проживає у Кременчуці. У липні 1998 року чотири особи викрали сина заявника. Після того, як вони вимагали від заявника викуп у розмірі 350 000 доларів США (USD), він звернувся за допомогою до місцевої поліції. Співробітники поліції запропонували йому самому знайти гроші та запевнили, що на той момент, коли він віддасть гроші викрадачам, вони їх заарештують і повернуть йому гроші. Встигнувши знайти з різних джерел лише 287 000 доларів США, заявник передав гроші

---

¹⁵ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF GUSEV v. UKRAINE (Application no. 25531/12) URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%22tabview%22:%22document%22,%22itemid%22:%22001-207408%22> }

поліції, яка зробила їх інвентаризацію та повернула заявнику, який потім повинен був передати їх викрадачам під наглядом поліції. Заявник також надав три машини та два вертольоти для використання під час поліцейської операції.

11 липня 1998 року, за вказівкою викрадачів, заявник поїхав поїздом. Його супроводжували вісім поліцейських. У місці, призначеному викрадачами, і з дозволу поліції, він викинув із поїзда сумку, в якій знаходились гроші. Поліцейська операція з арешту викрадачів не вдалася, і викрадачі забрали сумку (в якій було 277 000 дол. США – ще 10 000 дол. США випали з сумки, коли її викинули з поїзда; згодом ці гроші були зібрані поліцією і повернуті заявнику), сховали їх в іншому місці в тому ж районі і втекли. Через кілька днів вони повернулися до схованки та забрали гроші, які згодом витратили. 15 липня 1998 року вони звільнили сина заявника.

У 2002 р. викрадачів було заарештовано та за рішенням Автозаводського районного суду м. Кременчука («районний суд») від 26 квітня 2004 р. засуджено до різних термінів позбавлення волі. Районний суд, серед іншого, встановив, що заявник зібрав гроші на викуп за пропозицією поліції та викинув їх із поїзда за схваленням супроводжуючих його поліцейських. Однак викрадачі під час передачі їм грошей заявником скористались необережно та неточно спланованою поліцейською операцією з метою їх арешту та некоординованими діями поліцейських під час цієї операції, заволоділи грошима заявника, сховали гроші, і втекли. Позов про відшкодування збитків, поданий заявником проти поліції та Державного казначейства, був відхилений, суд зазначив, що в кримінальному провадженні поліція не була ні обвинуваченою, ні цивільними відповідачами, і що заявник міг подати позов в рамках окремого цивільного провадження. Позов про відшкодування збитків, висунутий заявником проти викрадачів, також був відхилений через те, що заявник не подав його відповідно до процесуальних вимог.

3 грудня 2004 року Апеляційний суд Полтавської області («Апеляційний суд») залишив це рішення без змін.

У березні 2005 року заявник подав до окружного суду цивільний позов проти поліції та Державного казначейства, вимагаючи відшкодування шкоди, заподіяної йому внаслідок

помилки, допущених поліцією в організації та проведенні операції з арешту викрадачів, завдяки яким вони втекли з його грошима.

В ході провадження позов заявника був частково дозволений кілька разів, у тому числі двічі Апеляційним судом, який базувався на статті 440 Цивільного кодексу 1963 р. (яка передбачає, що шкода, заподіяна особі або її майну, має компенсувати в повному обсязі особа, яка її спричинила, якщо інше не передбачено законом). Однак відповідні судові рішення були скасовані та справа передана на новий розгляд, оскільки суди не погодились щодо того, чи слід розглядати справу згідно із цивільним або адміністративним законодавством. Врешті-решт, 22 червня 2010 року апеляційний адміністративний суд постановив, що справу слід розглядати відповідно до положень цивільного законодавства.

Після цього 17 листопада 2010 року окружний суд задовольнив позов. Посилаючись на рішення від 26 квітня 2004 року, він встановив, що в результаті недбало та неточно спланованої поліцейської операції з арешту викрадачів та некоординованих дій поліцейських викрадачі заволоділи грошима заявника. Спочатку передавши гроші поліції, а потім, за їх вказівкою, викрадачам, заявник мав право очікувати, що поліція захистить його майно. Однак, враховуючи той факт, що поліцейська операція – метою якої був арешт викрадачів (а не передача їм грошей) – зазнала невдачі з вини поліції, заявник мав право вимагати від держави компенсації за шкоду, бо якби поліцейська операція була успішною, гроші залишились би у нього. Більше того, згідно з національним законодавством, обов'язок знаходити гроші на операцію з пошуку та арешту винних лежав у поліції.

Суд також заявив, що відповідачі не спростували аргументи щодо своєї відповідальності за невдачу в операції з арешту викрадачів та за збереження грошей заявника. Він посилався на статтю 440 Цивільного кодексу 1963 р. Та аналогічне положення Цивільного кодексу 2003 р. (стаття 1166), згідно з якою шкода, заподіяна майну особи незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю, мала бути повністю відшкодована тим, хто це спричинив. Він також зазначив, що згідно зі статтею 1167 Цивільного кодексу 2003 року заявник мав право отримати компенсацію за заподіяну йому моральну шкоду. Нарешті, суд

послався на статтю 56 Конституції щодо права на компенсацію шкоди, заподіяної державою чи місцевими органами влади чи їх посадовими особами.

Таким чином, суд дійшов висновку, що заявник довів, що поліція проявляла бездіяльність та непрофесіоналізм під час підготовки та проведення операції з арешту викрадачів та збереження своїх грошей. Отже, він мав право на відшкодування збитків від держави за завдану шкоду; відповідно, суд присудив йому 2198188,90 українських гривень (гривень) (еквівалент 277 000 доларів США на той час) як відшкодування матеріальної шкоди, яку зазнав заявник, та 150 000 гривень (еквівалент 13 886 доларів США) за заподіяну моральну шкоду, яку сплачуватиме Державне казначейство.

21 лютого 2011 року, після звернення відповідачів, Апеляційний суд підтримав фактичні висновки районного суду, додавши, що було встановлено і не заперечено, що поліція запевнила заявника, що під час поліцейської операції викрадачів буде заарештовано, а гроші йому буде повернено, але викрадачі встигли втекти разом із грошима, згодом витратили їх. Він також посилався на статтю 440 Цивільного кодексу 1963 р. і, крім того, на пункт 1 статті 1177 Цивільного кодексу 2003 р., яка на той час передбачала, що шкода, заподіяна майну особи внаслідок злочину, повинна бути відшкодована державою, якщо особа, яка її вчинила, не була встановлена або була неплатоспроможною. Потім він постановив, що окружний суд не взяв до уваги той факт, що особи, які заволоділи грошима заявника, були встановлені, що їх неплатоспроможність не була доведена і що причинний зв'язок між діями поліцейських та шкодою, заподіяною винними, відсутній. Відповідно, він дійшов висновку, що окружний суд безпідставно задовольнив позов заявника; з цієї причини суд скасував рішення від 17 листопада 2010 року та відхилив позов.

Після касаційної скарги заявника (сторони не надали її копію) у короткому рішенні від 25 липня 2011 року Вищий спеціалізований цивільний та кримінальний суд України залишив у силі рішення від 21 лютого 2011 року. Суд, зокрема, зазначив, що заявник просив скасувати рішення від 21 лютого 2011 року та підтримати рішення від 17 листопада 2010 року, аргументуючи це тим, що Апеляційний суд порушив процесуальне законодавство та

неправильно застосував матеріальне право. Однак, на думку суду, аргументи заявника не довели цього і не спростували висновки апеляційного суду.

Рішення Суду:

Суд одноголосно оголошує скаргу відповідно до пункту 1 статті 6 Конвенції щодо несправедливості цивільного провадження прийнятною, а скаргу відповідно до цього ж положення щодо їх тривалості неприйнятною;

Суд одноголосно постановляє, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції через несправедливість цивільного судочинства;

Суд одноголосно постановляє, що немає необхідності розглядати скаргу окремо за статтею 1 Протоколу № 1;

Суд одноголосно постановляє (а) що держава-відповідач повинна виплатити заявнику протягом трьох місяців з дати, коли рішення набуває законної сили відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, наступні суми, які повинні бути конвертовані у валюту держави-відповідача за курсом, що застосовується на дату розрахунку: (i) 3600 євро (три тисячі шістсот євро), плюс будь-який податок, який може бути сплачений, на відшкодування моральної шкоди; (ii) 1000 євро (тисяча євро), плюс будь-який податок, який може бути сплачений заявнику, як судові витрати; (б) що з моменту закінчення згаданих трьох місяців до моменту розрахунку на зазначені суми сплачуватимуться прості відсотки за ставкою, рівною граничній ставці позики Європейського центрального банку протягом періоду затримки платежу, плюс три відсоткові пункти;

Суд одноголосно відхиляє решту вимог заявника про справедливе задоволення.

Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Воронцов та інші проти України» від 21 січня 2021 року (Заява № 58925/14 і 4 інші)¹⁶

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

---

¹⁶ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF VORONTSOV AND OTHERS v. UKRAINE (Application no. 58925/14) URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22tabview%22:%5B%22document%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-207379%22%5D%7D>

Ст. 5 «Право на свободу та особисту недоторканність»

Обставини справи

Ці заяви стосуються нібито незаконного та свавільного затримання п'яти заявників у зв'язку з демонстрацією в Харкові 19 лютого 2014 року, однією з масових акцій протесту, яка відбулася в Україні між 21 листопада 2013 року та 23 лютого 2014 року; протести, які зазвичай називають «Євромайданом» та / або «Майданом». Заявники посилаються на пункти 1 та 3 статті 5 Конвенції. Ці заяви є частиною тридцяти трьох заяв проти України, поданих до Суду відповідно до статті 34 Конвенції стосовно протестів на Майдані. З причин, викладених у справі «Шморгунов та інші проти України» (№ 15367/14 та 13 інших, § 5, 21 січня 2021 року, не остаточна), ці тридцять три заяви не можуть бути об'єднані та розглянуті в одному рішенні. Однак рішення у відповідь на ці клопотання слід сприймати як одне ціле.

Факти справи, подані сторонами, можуть бути зведені наступним чином.

I. Арешт заявників.

19 лютого 2014 року в Харкові біля будівлі, в якій розміщувалась Академія внутрішніх військ МВС («Академія»), відбулася демонстрація на підтримку протестів проти Євромайдану / Майдану. Демонстранти висловили свою незгоду з рішенням влади вивести військовослужбовців з Академії проти протестів, що тривають у Києві. На думку сторін, демонстрація пройшла мирно.

За винятком п. А. Романкова (заява № 58981/14), усі заявники брали участь у цій демонстрації; Участь пана Д. Сінельникова обмежилася лише зйомками демонстрації. Пан А. Романков заявив, що він не брав участі в демонстрації, а лише був поруч.

Близько 17:00 поліція застосувала силу для розгону протестувальників та заарештувала низку з них, включаючи заявників. Заявники заявили, що відеозапис деяких спірних подій є загальнодоступним.

Згідно з відповідними звітами та протоколами поліції, заявників було заарештовано 19 лютого 2014 року з тієї причини, що їх підозрювали у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 185 Кодексу про адміністративні

правопорушення, – зловмисно не виконували аказ поліції (див. Шморгунов та інші, цитоване вище, § 200). Спочатку заявники були доставлені до відділення поліції Червонозаводського району у Харкові, де вони пробули близько восьми годин. Після цього вони були доставлені до Червонозаводського районного суду для розгляду відповідних звинувачень у адміністративному правопорушенні.

Перебуваючи в поліції, вони також були допитані як свідки у кримінальному провадженні, що тривало на той час, щодо «серйозного порушення громадського порядку» під час демонстрації (кримінальне правопорушення, заборонене статтею 293 Кримінального кодексу). З цього приводу заявникам не було пред'явлено кримінального обвинувачення. Зрештою, 21 лютого 2014 року поліція припинила це кримінальне провадження з тієї причини, що не було доказів того, що громадський порядок чи діяльність Академії чи будь-якої іншої організації чи органу були «порушені» під час даної демонстрації. У зв'язку з цим поліція в основному покладалася на відеозаписи спірних подій та висловлювання ряду свідків, у тому числі деяких заявників.

За словами заявників, перебуваючи у відділку поліції, поліція не дозволяла адвокатам, яких запросили їх друзі, зв'язуватися з ними, хоча вони мали право на правову допомогу, зокрема, згідно зі статтею 268 Кодексу про адміністративні правопорушення.

Відповідно до записів допитів, встановлених у контексті кримінального провадження, п. М. Воронцов та п. А. Романков заявили, що вони не брали участі в демонстрації 19 лютого 2014 року, а просто були присутні поблизу.

II. Адміністративне провадження щодо заявників.

Після їх арешту близько 3 години ночі 20 лютого 2014 року заявники та низка інших осіб, які були заарештовані під час розгону 19 лютого 2014 року, були передані до суддів Ч., М., О. та В. Червонозаводського району. Харківський суд, який проводив слухання на підставі протоколів поліції та протоколів про адміністративні правопорушення. У цих звітах та записах зазначалось, що 19 лютого 2014 року заявники не підкорились законним наказам поліції припинити перекривати виїзні ворота

Академії, і що деякі із заявників «використовували нецензурну лексику, демонструючи свою неповагу до поліції».

Заявники стверджували, що під час цих слухань вони виявили, що їх звинуватили у вчиненні адміністративного правопорушення. Більшість заявників заперечували вчинення будь-якого правопорушення під час спірних подій.

За словами Уряду, пан М. Воронцов передав судді В. письмову заяву, копія якої звучить так:

“Зі свого боку, [я] визнаю той факт, що стосовно поліцейськийів була непокора, оскільки [я] не міг від них втекти. [Я] визнаю свою вину у вчиненні адміністративного правопорушення. [Я] каюсь у скоєнні адміністративного правопорушення «.

У своїх поданнях до Суду пан М. Воронцов, не оскаржуючи подання вищезазначеної заяви, зазначив, що під час допиту суддею В. він заперечував вчинення адміністративного правопорушення, яке йому було пред'явлено.

Уряд заявив, що 20 лютого 2014 року були призначені адвокати, які представлятимуть пана М. Воронцова, п. А. Савченка, п. В. Струкова та п. Д. Сінельнікова за грошовою схемою правової допомоги, яка застосовується у справах про адміністративні правопорушення згідно, головним чином, з розділом 14 Закону про безоплатну правову допомогу від 2 червня 2011 року. Більше детальної інформації щодо цього не надано.

У своїх поданнях до Суду заявники заявляли, що вони не змогли зв'язатись із обраним адвокатом ні до, ні під час слухань, і тому їм не допомагав адвокат під час цих слухань. Пан М. Воронцов також заявив, що передав судді В. письмову заяву, в якій зазначив, що він не потребував правової допомоги, оскільки йому не була надана можливість зв'язатися з адвокатом за його вибором.

Судді Ч., М., О. та В. окремими рішеннями від 20 лютого 2014 року визнали заявників та кількох інших осіб винними у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 185 Кодексу про адміністративні правопорушення і засудив їх до п'ятнадцяти днів адміністративного затримання.

Зокрема, судді встановили, що під час демонстрації 19 лютого 2014 року заявники перебували біля Академії і не підкорились законним наказам поліції припинити блокування її виїзних воріт. Коли до них звернулися співробітники поліції, деякі із заявників «вживали нецензурну лексику». Судді заявили, що провина заявників підтверджується протоколами, складеними поліцією.

Що стосується пана М. Воронцова, було також зазначено, що він «використовував нецензурну лексику», «намагався втекти [від поліції]» і «визнав свою провину».

У рішеннях стосовно пана А. Савченко та В. Струкова було зазначено, що адвокати втручалися від їх імені в слухання.

22 лютого 2014 р. Червонозаводський районний суд м. Харкова, спираючись на Закон про амністію від 21 лютого 2014 р., постановив звільнити заявників від відбування покарання, а рішення від 6 березня 2014 р., також на підставі цього закону, що скасовує юридичні наслідки засудження заявників за адміністративне правопорушення та припиняє провадження у справі про адміністративне правопорушення.

Оскільки їх було звільнено з-під адміністративного затримання, один із заявників вирішив не подавати апеляцію на рішення від 20 лютого 2014 року про засудження його за адміністративне правопорушення, яке було розглянуто, а два заявники відкликали апеляції, які спочатку подавали на рішення тієї самої дати в їх справах. Решта двох заявників подали в грудні 2014 року апеляційні скарги на рішення від 20 лютого та 6 березня 2014 року. У січні 2015 року апеляційний суд Харківської області відхилив ці апеляційні скарги як подані невчасно, встановивши, що відповідні заявники не подали підстав про відсутність діючого десятиденного строку.

III. Кримінальне провадження проти працівників поліції.

У період з 19 лютого по 6 березня 2014 року Харківська обласна прокуратура порушила декілька кримінальних проваджень проти працівників поліції щодо заяв про різні зловживання щодо тих, хто брав участь або підозрювався в участі в демонстрації 19 лютого 2014 року, у тому числі стосовно нібито перешкоджання доступу адвокатів до пана А. Савченка, п. В. Струкова та п. О. Романкова (заяви № 58969/14, 58976/14 та 58981/14).

Сторони не надали додаткової інформації стосовно цього провадження.

IV. Дисциплінарне провадження щодо суддів.

У період між 2014 і 2018 роками Тимчасова спеціальна комісія («ТСК»), створена відповідно до Закону про відновлення довіри до судової влади від 8 квітня 2014 року (див. Шморгунов та інші, згадане вище, §§ 220-29), та Вища рада правосуддя («ВРП») провадили дисциплінарне провадження щодо суддів Ч., М., О. та В. Червонозаводського районного суду м. Харкова у зв'язку із справами про адміністративне правопорушення проти заявників та інших осіб, які були заарештовані під час розгону протестувальників у Харкові 19 лютого 2014 року.

Різними рішеннями, прийнятими у період з листопада 2015 року по лютий 2018 року, ВРП постановила, що судді Ч., М., О. та В. допустили серйозні процесуальні порушення та не провели ретельного та об'єктивного розгляду справ. Таким чином, вони були винні в порушенні судової присяги і мали бути звільнені з посади. В цілому було визнано, що рішення цих суддів були абсолютно необґрунтованими і що справи не містили жодних доказів того, що заявники або інші заінтересовані обвинувачені вчинили злочини, в яких їм було пред'явлено звинувачення.

Відповідні дисциплінарні рішення містять також такі висновки:

(i) З порушенням чинного законодавства слухання проводились поза офіційним робочим часом і вночі, а також не складалася жодної стенограми слухань.

(ii) Судді не забезпечили надання заявникам та іншим фігурантам справи про адміністративні правопорушення правової допомоги, на яку вони мали право відповідно до статті 268 Кодексу про адміністративні правопорушення та розділу 14 Закону про безоплатну правову допомогу від 2 червня 2011 року.

(iii) Судді не змогли встановити обставини справ – було абсолютно незрозуміло, чому вони дійшли висновку, що заявники та інші зацікавлені обвинувачені вчинили правопорушення, передбачене статтею 185 Кодексу про адміністративні правопорушення. Наступні питання були недостатньо конкретизовані: якими були накази поліції та які аспекти поведінки

заявників можна було розглядати як «злісну непокору» у значенні цього положення.

(iv) Судді лише покладались на розпливчасті та неуточнені заяви, що містяться у звітах поліції, і не оцінювали достовірність цих заяв.

(v) Хоча один із заявників, пан М. Воронцов (заява № 58925/14), заявив, що він визнав свою провину і намагався втекти від поліції, суддя В. не дослідив, чому він зробив те, що наказала йому поліція, і чому його поведінку було визнано «злісною непокорю» згідно зі статтею 185 Кодексу про адміністративні правопорушення.

Що стосується дисциплінарного провадження, що стосувалося судді Ч., ВРП також встановила, що він не врахував той факт, що до передачі до Червонозаводського районного суду пан О. Романков (заява № 58981/14) був затриманий поліцією більше трьох годин з порушенням статті 263 Кодексу про адміністративні правопорушення.

Що стосується дисциплінарного провадження, що стосувалося судді М., ВРП зазначила, що поліція не складала протоколу про затримання ні пана А. Савченка, ні В. Струкова (заяви № 58969/14 та 58976 / 14), і що суддя М. насправді «намагався зробити так, щоб їх незаконне затримання було таким [відповідно до закону]». ВРП встановив, що, беручи до уваги обставини того, як суддя М. розглядав справи, що стосуються цих осіб, їх затримання було довільним та суперечило пункту 1 статті 5 Конвенції.

Різними рішеннями, прийнятими у період з листопада 2016 року по березень 2019 року, Верховний суд відхилив апеляції відповідних суддів на дисциплінарні рішення, підтвердивши висновки ВРП у відповідних частинах. Дисциплінарне провадження щодо деяких суддів у цьому контексті є предметом кількох заяв, які зараз перебувають на розгляді в Суді (заява № 40221/18 та декілька інших).

Рішення Суду:

Суд одноголосно вирішує об'єднати заяви;

Суд одноголосно проголошує заяви прийнятними;

Суд одноголосно постановляє, що мало місце порушення пункту 1 статті 5 Конвенції через затримання заявників протягом періоду, зазначеного вище;

Суд одноголосно постановляє: (а) що держава-відповідач повинна сплатити протягом трьох місяців з дати, коли рішення набуває законної сили відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, 1200 євро (тисяча двісті євро), плюс будь-який податок, який може бути сплачений, пану М. Воронцову, п. А. Савченку, п. В. Струкову, п. О. Романкову та п. Д. Синельникову за моральну шкоду, які повинні бути конвертовані у валюту держави-відповідача за встановленим курсом на дату розрахунку; (б) з моменту закінчення згаданих трьох місяців до моменту розрахунку на зазначені суми виплачуватимуться прості відсотки за ставкою, рівною граничній ставці позики Європейського центрального банку протягом періоду затримки сплати плюс три відсоткові пункти.

Суд одноголосно відхиляє решту вимог заявників щодо справедливого задоволення.

Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Луценко і Вербицький проти України» від 21 січня 2020 року (Заява № 12482/14 та 39800/14)¹⁷

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

Ст. 2 «Право на життя»

Ст. 3 «Заборона катування»

Ст. 5 «Право на свободу та особисту недоторканність»

Ст. 8 «Право на повагу до приватного і сімейного життя»

Ст. 10 «Свобода вираження поглядів»

Ст. 11 «Свобода зібрань та об'єднання»

13 «Право на ефективний засіб юридичного захисту»

14 «Заборона дискримінації»

Обставини справи

---

¹⁷ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF LUTSENKO AND VERBYTSKY V. UKRAINE (Application no. 12482/14) URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22tabview%22:%5B%22document%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-207417%22%5D%7D>

Ці дві заяви є частиною тридцяти трьох заяв проти України, поданих до Суду відповідно до статті 34 Конвенції тридцятьма дев'ятьма особами стосовно протестів на Майдані. Вони стосуються головним чином викрадення та жорстокого поводження щодо двох осіб, першого заявника та брата другого заявника, у зв'язку з низкою масових акцій протесту, що відбулися в Україні між 21 листопада 2013 року та 23 лютого 2014 року; протести, які зазвичай називають «Євромайданом» та / або «Майданом». Брат другого заявника був нібито вбитий під час цих подій. Заявники посилаються на статті 2, 3, 5 § 1, 8, 10, 11, 13, 14 і 34 Конвенції та на статтю 1 Протоколу № 1. З причин, викладених у справі Шморгунов та інші проти України (п. 15367/14 та 13 інших, § 5, 21 січня 2021 р., не остаточне), усі тридцять три заяви не могли бути об'єднані та розглянуті в одному рішенні. Однак рішення у відповідь на ці заяви слід сприймати як одне ціле.

Заявники народились у 1978 та 1958 роках і проживають відповідно у Києві та Львові.

Факти справи, подані сторонами, можуть бути зведені наступним чином.

I. Принципові події, про які йдеться.

На той час перший заявник, пан І. Луценко, був відомим журналістом та лідером громадської організації «Захист Старого Києва», метою якої було збереження історичної архітектури Києва. Брав активну участь у акціях протесту на Майдані. Примітно, що 22 грудня 2013 року рада Народного союзу Майдану, призначила йому посаду заступника головного керівника, відповідального за порядок у таборі протестувальників на Майдані Незалежності. На цій посаді він допомагав доглядати за пораненими демонстрантами, перевозячи їх до різних медичних закладів.

Брат другого заявника, пан Ю. Вербицький, був родом зі Львова і працював сейсмологом у Карпатському відділі Інституту геофізики у Львові на той час. У січні 2014 року він приїхав до Києва та взяв участь у акціях протесту на Майдані.

Згідно з поданнями сторін та інформацією, що міститься у матеріалах розслідування щодо відповідних подій (див., Зокрема, пункти 19-20 нижче), у перші години 21 січня 2014 року під час зіткнення між протестуючими та поліцією пан Ю. Вербицький

отримав травму. Близько 3.45 п. І. Луценко доставив його до лікарні. Відповідно до копії поліцейського протоколу, поданого Урядом, о 4.33 ранку лікар із цієї лікарні повідомив поліцію, що пана І. Луценка та пана Ю. Вербицького викрали з лікарні декілька осіб у штатському. У відповідних справах про розслідування також зазначалося, що викрадачі застосовували силу проти заявників. Зокрема, першого заявника вдарили ногою по обличчю, йому було зламано два зуби. Його та пана Ю. Вербицького помістили у транспортний засіб та відвезли у віддалений район, де їх викрадачі побили та жорстоко поводитись. Того дня зовнішня температура в Києві становила близько -10°C.

Згодом, згідно з інформацією, наданою першим заявником, та інформацією, що міститься у матеріалах слідства стосовно відповідних подій, їх відвезли в гараж, де їх допитали невідомі Російськомовні особи про їхню залученість до протестів на Майдані. Перший заявник відповів на ці запитання російською мовою, тоді як пан Ю. Вербицький відповів українською. Під час допиту обидва чоловіки зазнавали неодноразових побоїв та інших форм жорстокого поводження протягом декількох годин.

Зокрема, викрадачі наділи поліетиленовий пакет на голову першого заявника та зв'язали його скотчем. У сумці було зроблено невеликий отвір, щоб він міг дихати. Також йому зв'язали клейкою стрічкою руки і ноги і поклали на підлогу. Поки він лежав на лівому боці, вони неодноразово били його ногою та кулаками в обличчя, голову, спину, стегна, щиколотки та руки, особливо націлюючись на суглоби. Також його били дерев'яними та металевими палицями. Під час побиття пану І. Луценку неодноразово загрожувала смерть. Згідно з судово-медичним висновком, складеним експертом, найнятим державою, від 20 лютого 2014 року, у нього були численні гематоми та контузії на тулубі, кінцівках, голові та обличчі. Однак у цьому звіті його травми були кваліфіковані як незначні.

Тим часом, близько 4.30 ранку 21 січня 2014 року лікар лікарні повідомив поліцію про викрадення двох чоловіків. Близько 9:30 ранку партнер І. Луценка подав скаргу до поліції щодо його зникнення.

Близько 18:00. того ж дня пана І. Луценка вивезли на дорогу загального користування біля села Бориспільського району,

приблизно за 50 кілометрів від центральної частини Києва, і там залишили. Звідти йому вдалося отримати допомогу. Згодом його допитав працівник поліції щодо подій.

Тим часом дружина пана Ю. Вербицького подала скаргу до поліції щодо його викрадення. 21 січня 2014 року за цією скаргою було розпочато кримінальне провадження.

22 січня 2014 року тіло пана Ю. Вербицького було знайдено в лісі Бориспільського району. Попередній медичний висновок зафіксував, що він помер від переохолодження. На тулубі його тіла, кінцівках, голові та обличчі виявлено численні поранення.

Згідно з судово-медичним висновком від 12 березня 2014 року, копія якого була подана до Суду, поранення пана Ю. Вербицького включало численні гематоми по всьому тулубу, кінцівкам, голові та обличчю, переломи кісток і ребер та кровотеча внутрішніх органів. Вважалося, що його щонайменше тридцять разів вражали “тупими предметами”. Було підтверджено, що він помер від переохолодження.

II. Офіційні розслідування та суміжні провадження.

22 січня 2014 року поліція розпочала кримінальне провадження за фактом смерті пана Ю. Вербицького, яке було кваліфіковане як вбивство. До цього розслідування було приєднано розслідування щодо його викрадення. Другий заявник брав участь у провадженні як потерпілий. Його допитували щодо відповідних подій, а також брав участь в інших слідчих діях.

22 січня 2014 року поліція також розпочала кримінальне провадження за фактом викрадення першого заявника. Врешті-решт це розслідування було об'єднано зі слідством щодо вбивства пана Ю. Вербицького.

27 січня 2014 р. І. Луценко був допитаний поліцією щодо подій. Він, серед іншого, заявив, що, перебуваючи в руках викрадачів, він чув, як пана Ю. Вербицького жорстоко били, після того, як викрадачі дізнались, що він родом зі Львова. Ті, хто били пана Ю. Вербицького неодноразово називали його «бандеровцем». Пан І. Луценко також чув викрадачів, які обговорювали можливість доставити його та пана Ю. Вербицького до поліції.

Згідно з матеріалами справи, включаючи листи ГП УКРАЇНИ та МВС від 4 лютого, 19 травня, 15 червня та 29 листопада 2016 року, з лютого по квітень 2014 року 13 осіб були визнані підозрюваними у розслідуванні. Двох з них, Т. та М., підозрювали в участі у викраденні п. І. Луценка та п. Ю. Вербицького. Стверджувалося, що Т. та М. були водіями транспортних засобів, що використовувались.

Відповідно до офіційних повідомлень про підозру, опублікованих слідчими Головного слідчого управління МВС 24 та 28 липня 2014 року, повідомляючи Т. та М., що вони підозрюються у викраденні та жорстокому поводженню з п. І. Луценком та п. Ю. Вербицьким були частиною спроб влади придушити протести на Майдані. Зокрема, було відзначено, що невідомі правоохоронці наймали різних приватних осіб, у тому числі тих, хто має кримінальне минуле, для нападу та залякування учасників Майдану. Групу підозрюваних, які нібито викрали та «катували» п. І. Луценка та п. Ю. Вербицького, організували та керували Н., Ч. та З., які діяли за вказівками невстановлених представників державних органів. Також зазначалося, що низка інших невстановлених осіб брала участь у жорстокому поводженні з паном І. Луценком та паном Ю. Вербицьким.

У цих офіційних документах також зазначалося, що, «катувавши» пана Ю. Вербицького в гаражі та виявивши, що він зі Львова, підозрювані та інші невідомі особи відвезли його у віддалений ліс, де побили з метою вбити його. Вони вважали його «представником найрадикальнішої частини Західної України, що проводить мітинги проти правлячої партії та вищих урядовців». Зрештою, вони залишили його в лісі, під впливом морозних температур, без верхнього одягу. Вони знали, що він не може вибратися з цього району сам через свої поранення. Отже, було зроблено висновок, що підозрювані припускали, що пан Ю. Вербицький помере в таких умовах, і що вони хотіли, щоб він помер таким чином. Його смерть довелося кваліфікувати як вбивство. У зв'язку з цим в офіційних повідомленнях про підозру було зазначено, що, згідно з судово-медичним висновком від 3 лютого 2014 року, пан Ю. Вербицький через свої поранення не міг вільно пересуватися, що посилювало негативні наслідки впливу мінусових

температур, що в підсумку призвело до його смерті. Жодна копія звіту від 3 лютого 2014 року не подана до Суду.

Згідно з інформацією, доступною Суду, судовий розгляд щодо М. тривав у Печерському районному суді м. Києва з червня 2015 року, тоді як провадження щодо решти дванадцяти підозрюваних, включаючи Т., було зупинено, оскільки їх місцеперебування було невідоме. Ці підозрювані були оголошені в розшук. Згідно з листом МВС від 29 листопада 2016 року, один із підозрюваних знаходився в Росії, але російська влада відмовила у його екстрадиції. Місцезнаходження інших підозрюваних, які втекли, було невідоме.

За словами Уряду, в ході розслідування фактів викрадення пана І. Луценка та пана Ю. Вербицького та вбивства останнього було здійснено ряд слідчих дій, включаючи допит понад 100 свідків, підозрюваних та потерпілих, обшуки та судово-медичну експертизу. Крім того, перший заявник брав активну участь у розслідуваннях та не скаржився на національному рівні щодо їх ефективності. Уряд заявив, що ніяких додаткових деталей надавати не можна, оскільки це може завдати шкоди розслідуванням, які все ще тривають, без надання будь-якої додаткової інформації чи пояснень щодо цього.

У ході розслідування фактів викрадення та жорстокого поводження з паном І. Луценком та паном Ю. Вербицьким та вбивства останнього було встановлено, що між 12 та 28 січня 2014 року телефонні розмови пана І. Луценка були перехоплені поліцією як частина розслідування в іншій справі, пов'язаній з акціями протесту на Майдані. Також, згідно з копією витягу з офіційної української електронної бази даних кримінальних проваджень, наданого заявниками, слідчі також знайшли докази того, що «під час вчинення злочинів проти пана І. Луценка та п. Ю. Вербицького організатори цих злочинів підтримували постійний контакт з керівництвом МВС «а невідомі співробітники поліції» передавали організаторам викрадення учасників акцій протесту інформацію про телефонні розмови та місцезнаходження пана І. Луценка, яку було отримано в ході операцій поліцейського нагляду».

У зв'язку з цим 20 серпня 2014 року поліція розпочала окреме розслідування щодо можливої причетності представників поліції до злочинів, скоєних проти пана І. Луценка та пана Ю. Вербицького. Відповідно до листа від УГО від 25 листопада 2016 року, у

невстановлену дату двом поліцейським було пред'явлено звинувачення у незаконному перехопленні телефонних розмов пана І. Луценка та подробиці офіційних документів (стаття 163 та стаття 366, пункт 1 Кримінального кодексу). Врешті-решт справу передали для розгляду до Шевченківського районного суду. Згідно з інформацією, опублікованою на спеціальному веб-сайті УГО, провадження в цьому суді на момент ухвалення цього рішення не завершувалось.

Згідно з інформацією, опублікованою спеціальним веб-сайтом УГО, на момент ухвалення цього рішення відповідні провадження тривали.

III. Виплати родичам пана Ю. Вербицького.

У березні 2014 року та лютому 2015 року відповідно до Закону про державну підтримку жертв, які беруть участь у масових акціях цивільного протесту та членів їх сімей від 21 лютого 2014 року («Закон про допомогу жертвам цивільного протесту», узагальнений у справі Шморгунов та інші.), Державне казначейство виплатило родичам пана Ю. Вербицького загалом 243 600 грн., що еквівалентно приблизно 13 300 євро на той час, через його смерть.

Рішення Суду:

Суд одноголосно вирішує об'єднати заяви;

Суд одноголосно оголошує скарги п. С. Вербицького за статтями 2, 3 та 14 Конвенції та скарги обох заявників за статтями 3, 5 та 11 Конвенції прийнятними.

Суд одноголосно постановляє, що немає необхідності розглядати прийнятність та суть решти скарг заявників.

Суд одноголосно постановляє, що мало місце порушення статті 3 Конвенції внаслідок жорстокого поводження з п. І. Луценком, а п. Ю. Вербицького піддавали тортурам, а влада не провела ефективного офіційного розслідування з цього приводу;

Суд одноголосно постановляє, що мало місце порушення статті 2 Конвенції через вбивство пана Ю. Вербицького та невиконання владою ефективного офіційного розслідування з цього приводу;

Суд одноголосно постановляє, що мало місце порушення пункту 1 статті 5 Конвенції в тому, що п. І. Луценко та п. Ю.

Вербицький були самовільно викрадені та позбавлені свободи 21 січня 2014 року;

Суд одноголосно постановляє, що мало місце порушення статті 11 Конвенції через свавільне втручання у право п. І. Луценка та п. Ю. Вербицького на свободу мирних зібрань;

Суд одноголосно постановляє, що немає необхідності окремо досліджувати, чи мало місце також порушення статті 14 Конвенції, взятої разом із статтями 2 та 3, через те, що органи влади не провели ефективного розслідування викрадення, жорстокого поводження та смерті пана Ю. Вербицького;

Суд одноголосно постановляє: (а) що держава-відповідач повинна сплатити заявникам протягом трьох місяців з дати, коли рішення набуває законної сили відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, наступні суми, плюс будь-який податок, який може бути стягнений із заявників, що перераховуються у валюту держави-відповідача за курсом, чинним на дату розрахунку: (i) 3000 євро (три тисячі євро) п. І. Луценку на відшкодування матеріальної шкоди, на додаток до 16 000 євро (шістнадцять тисяч євро) на відшкодування моральної шкоди; (ii) 25 000 євро (двадцять п'ять тисяч євро) пану С. Вербицькому на відшкодування моральної шкоди; (b) із закінченням згаданих трьох місяців до моменту розрахунку на зазначені суми сплачуватимуться прості відсотки за ставкою, що дорівнює граничній ставці позики Європейського центрального банку протягом періоду затримки виплат плюс три відсоткові пункти;

Відхиляє решту вимог заявників щодо справедливого задоволення.

Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Кадура і Смалій проти України» від 21 січня 2021 року (Заява № 42753/14 і 43860/14)¹⁸

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

Ст. 3 «Заборона катування»

---

¹⁸ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF KADURA AND SMALIY v. UKRAINE (Application no. 42753/14 and 43860/14) URL: [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22tabview%22:\[%22document%22\],\[%22itemid%22:\[%22001-207420%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22tabview%22:[%22document%22],[%22itemid%22:[%22001-207420%22]})

Ст. 5 «Право на свободу та особисту недоторканність»

Ст. 8 «Право на повагу до приватного і сімейного життя»

Обставини справи

Ці дві заяви стосуються головним чином заявленого жорстокого поводження із заявниками та невинуватеного затримання та нібито самовільного обшуку стосовно другого заявника у зв'язку з участю першого заявника в русі «Автомайдан», який увійшов до серії масових акцій протесту, про які зазвичай згадують як «Євромайдан» та / або «Майдан», і нібито у зв'язку з правовою діяльністю другого заявника на захист учасників цього руху. Заявники посилаються, серед іншого, на статті 3, 5 § 3 та 8 Конвенції. Ці заяви є частиною тридцяти трьох заяв проти України, поданих до Суду відповідно до статті 34 Конвенції тридцятьма дев'ятьма особами стосовно протестів на Майдані. З причин, викладених у справі «Шморгунов та інші проти України» (№ 15367/14 та 13 інших, § 5, 21 січня 2021 року, не остаточна), ці заяви не можуть бути об'єднані та розглянуті спільно в одному рішенні. Однак рішення у відповідь на ці клопотання слід сприймати як одне ціле.

Заявники народились у 1982 та 1976 роках і проживають у Києві

А. Події, що стосуються першого заявника, пана В. Кадури (заява № 42753/14)

На той час заявник був активним учасником руху «Автомайдан», який організовував автомобільні акції на підтримку протестувальників на Майдані в різних частинах України, в тому числі шляхом протестування перед будинками високопосадовців та привезення поставок протестуючим.

1. Стверджуване жорстоке поводження з паном В. Кадурою з боку поліції.

За словами заявника, близько 17.30 5 грудня 2013 року, керуючи своєю машиною по трасі в напрямку Києва, йому було наказано зупинитися ДАІ. Двоє людей у штатському одязі, один з яких був у масці, підійшли до його машини, відчинили двері з боку водія та витягли його. Одна з цих осіб, кричачи та лаючись, двічі вдарила його в обличчя. Вони наділи заявнику наручники з

руками за спиною, змусили його нахилитися і посадили у фургон, кілька разів вдаривши його.

Заявник провів кілька годин у фургоні, де склалося враження, що його возили в різні райони Києва. Під час перебування у фургоні заявника нібито змусили сидіти в положенні, засунувши голову між колін, а коли він піднімав голову, його били кулаком.

Близько 20:00. фургон прибув у задній двір слідчого управління прокуратури Києва. Внутрішній дворик оточували близько тридцяти поліцейських із автоматами. Заявник залишався у фургоні близько сорока хвилин. Коли він запитав у супроводжуючих його, чи не міг би він зателефонувати своєму адвокату або родичам, один із них нібито вдарив його кулаком у поперек і тиснув на щелепну кістку, завдаючи йому значного болю. У нього забрали мобільний телефон, і йому наказали нічого не говорити і не просити.

Заявник також стверджував, що працівники поліції направляли на нього пістолет, намагаючись змусити його підписати деякі документи, зміст яких він не розумів. Він відмовився це зробити.

Згодом заявника доставили до лікарні і його оглянув лікар, який у своєму звіті від 5 грудня 2013 р., копію якого було передано до Суду, зазначив, що у заявника були забиття грудної клітки та живота та синці на обличчі .

Зрештою, заявника було доставлено до ізолятора тимчасового тримання поліції Києва (далі – ІТТ).

Згідно з документами, поданими Урядом, 5 грудня 2013 року слідчий поліції призначив медичний огляд заявника судово-медичним експертом з метою виявлення будь-яких травм на його тілі та встановлення причини таких поранень.

У звіті експерта, виданому в січні 2014 року, було зазначено, що заявник відмовився проходити таке дослідження 10 грудня 2013 року, і що 6 січня 2014 року слідчий повідомив експерта, що після його арешту 5 грудня 2013 року заявник не скаржився на жорстоке поводження. Експерт дійшов висновку, що провести експертизу, призначену слідчим, неможливо. Звіт не містить підпису та почерку заявника.

Заявник заявив, що йому не повідомляли про експертизу, призначену слідчим, та заперечував, що відмовився пройти її.

6 грудня 2013 року заявника було доставлено до Шевченківського районного суду для участі у засіданні щодо його тримання під вартою. У певний момент між арештом заявника та слуханням справи щодо перебування під вартою троє адвокатів, очевидно, адвокатів на вибір заявника, почали представляти його.

За словами заявника, під час слухання справи щодо перебування під вартою один із його адвокатів усно скаржився в суді на жорстоке поводження з ним 5 грудня 2013 року, проте суддя проігнорував цю скаргу.

Ця ж скарга була докладно викладена в письмовій формі в апеляційній скарзі на рішення окружного суду від 6 грудня 2013 року. Заявник подав копію цієї апеляційної скарги до Суду. На ньому є штамп, який вказує на те, що вона надійшла до Київського апеляційного суду 10 грудня 2013 року. Адвокат також скаржився на те, що слідчий суддя не розглянув його скаргу з цього приводу, що суперечило положенню Кримінального кодексу. Процедура вимагає від судді, перед яким порушувались заяви про жорстоке поводження, для забезпечення медичної оцінки скаржника та розслідування таких тверджень. У своєму рішенні від 17 грудня 2013 року про відхилення апеляційної скарги адвоката Апеляційний суд Києва не розглядав ці подання.

Уряд заявив, що до 20 червня 2014 року до органів влади не надходила скарга на жорстоке поводження із заявником.

7 грудня 2013 року заявника було доставлено до Київського слідчого ізолятора (слідчий ізолятор – «СІЗО»). Після прибуття його оглянув фельдшер, який зазначив у звіті тієї ж дати, що у заявника синці на обличчі, а також забиття грудної клітки та живота, і що заявник заявив, що отримав такі поранення під час його арешту. 24 січня 2014 року заявника було звільнено з-під варти.

У квітні 2014 року заявник подав заяву до київського прокурора, скаржившись, що його арешт та подальше затримання були незаконними, що поліція застосовувала проти нього фізичну силу та психологічно чинила тиск під час його арешту та передачі до київської ІТТ, що після арешту йому не було надано належної

медичної допомоги, а 6 грудня 2013 року він був затриманий у нелюдських та таких, що принижують гідність, умовах. У відповідь йому повідомили, що його скарги не будуть розслідуватися, оскільки кримінальна справа проти нього закрита.

20 червня та 14 липня 2014 року заявник подав дві скарги в прокуратуру Києва, стверджуючи, що 5 грудня 2013 року з ним жорстоко поводитися у поліції. За словами Уряду, 8 липня та 20 серпня 2014 року прокуратура відмовила розпочати кримінальне розслідування стосовно цих скарг. За словами заявника, він не був проінформований про ці рішення. Сторони не подали копій відповідних документів.

У грудні 2016 року, дізнавшись про рішення від 8 липня та 20 серпня 2014 року із зауважень Уряду від 18 липня 2016 року, заявник подав нову скаргу до Генеральної прокуратури (ГП УКРАЇНИ), в якій він подав свої скарги на жорстоке поводження як зазначено вище. Він не отримав жодної інформації щодо будь-якого рішення, прийнятого з цього приводу. Уряд не коментував ці події.

2. Рішення щодо затримання п. В. Кадури та кримінального провадження проти нього.

1 грудня 2013 року поліція розпочала кримінальне розслідування щодо підозр на зловживання поліцією, скоєні протестуючими під час протестів у районі, прилеглому до будівлі Адміністрації Президента на той день.

4 грудня 2013 року слідчий поліції подав до Шевченківського районного суду заяву про санкцію арешту заявника, оскільки його підозрювали у викраденні транспортних засобів, масовому безладі та нападі на працівників правоохоронних органів.

Зокрема, заявника підозрювали у викраданні навантажувача та використанні його в спробі вбивства поліцейських, які брали участь в операції з підтримання громадського порядку біля будівлі Адміністрації Президента 1 грудня 2013 року.

Підозра базувалася на підставі кримінальної скарги пана К., оператора навантажувача, який заявив, що 1 грудня 2013 року він керував навантажувачем біля будівлі Адміністрації Президента, коли кілька невідомих змусили його залишити транспортний засіб і викрав ключі від нього.

За словами слідчого, в ході кримінального провадження К. та двоє його колег були допитані в поліції та ідентифікували чоловіка на фотографії, яку їм показали, як одну з осіб, які викрали транспортний засіб. Крім того, кілька відеозаписів спірних подій, які були розглянуті поліцією, містили зображення цих осіб. Поліція визначила одну із цих осіб як заявника.

Нарешті, слідчий заявив, що заявник може ухилятися та перешкоджати кримінальному провадженню проти нього, оскільки він не з'явився на виклик. Більше детальних відомостей щодо цього слідчий не надав.

5 грудня 2013 року суддя Б. Шевченківського районного суду дозволив арешт заявника з посиланням на узагальнені докази. Заявника було заарештовано на підставі цього рішення суду.

6 грудня 2013 року в судовому засіданні стосовно продовження його тримання під вартою заявник заперечив вчинення злочинів, у яких його підозрювали, та заявив, що проживав за адресою, за якою був зареєстрований, але ніколи не викликався до слідчого.

Того ж дня суддя Т. Шевченківського районного суду постановив продовжити затримання заявника, оскільки його підозрювали у вчиненні тяжкого злочину, а підозра мала доказові підстави. У зв'язку з цим було зроблено посилання на докази, на які посилався слідчий у своїй заяві про арешт заявника. Далі було зазначено, що заявник може укриватися, перешкоджати правосуддю, впливати на свідків, використовуючи кошти певних політичних сил «, або продовжувати вчиняти злочини, без надання конкретних деталей щодо цього. Суд врахував вік заявника, стан його здоров'я та «відсутність тісних соціальних зв'язків», не надаючи додаткових деталей щодо цього.

10 грудня 2013 року адвокат заявника подав апеляцію, аргументуючи недостатні підстави для подальшого тримання заявника під вартою та, зокрема, відсутність доказів вини.

17 грудня 2013 року Апеляційний суд Києва залишив рішення від 6 грудня 2013 року без змін, не визнавши процедурних порушень.

24 січня 2014 року, спираючись на Закон про амністію від 19 грудня 2013 р. із змінами, внесеними 16 січня 2014 р.,

Шевченківський районний суд припинив кримінальне провадження у частині, що стосується заявника, та звільнив його із-під варти. Жодна копія цього рішення не була надана Суду.

11 квітня 2014 року Шевченківський районний суд за заявою прокуратури скасував рішення від 24 січня 2014 року з огляду на «нововиявлені обставини»; вказуючи на те, що відповідне провадження було припинено 28 лютого 2014 року прокуратурою на тій підставі, що не було знайдено достатніх доказів вини та вичерпано засоби збору доказів. Апеляція не подавалась, і рішення стало остаточним.

3. Обшук та вилучення.

5 грудня 2013 року поліція здійснила обшук автомобіля заявника та вилучила низку його особистих речей. Наступного дня поліція обшукала його будинок, і в ході цього обшуку вони також вилучили низку предметів, а також готівку. Обшуки проводились на підставі ордерів, виданих того ж дня Шевченківським районним судом.

У своєму рішенні від 24 січня 2014 року про припинення кримінального провадження Районний суд також постановив повернути всі вилучені предмети. Згідно з документами, поданими урядом, з 18 грудня 2013 року по 20 березня 2014 року було повернуто різні предмети, включаючи автомобіль та гроші заявника. За словами заявника, деякі з вилучених предметів, а саме автомобільна антена, камера, дві мікросхеми пам'яті, набір портативних трансиверів, три ліхтарики, набір побутових інструментів для обслуговування, два ножі, маска, шапка та рукавички для катання на лижах, і дві пляшки парфумів так і не повернули.

4. Дисциплінарне провадження проти судді, який розглядав справу заявника.

У грудні 2014 року заявник подав скаргу до Тимчасової спеціальної комісії (ТСК), створеної відповідно до Закону про відновлення довіри до судової влади від 8 квітня 2014 року, стверджуючи, що суддя Т. Шевченківського районного суду діяв свавільно і незаконно під час розгляду заяви слідчого про його затримання.

ТСК рекомендувала Вищій раді правосуддя (ВРП), звільнити суддю за порушення у ході розгляду справи заявника, що, за твердженням ТСК, становило порушення судової присяги.

3 грудня 2015 року ВРП погодилася з висновками ТСК про те, що мали місце певні порушення, але не погодився з тим, що вони становили порушення присяги, що заслуговує звільнення. Суд передав справу до Кваліфікаційної комісії суддів для прийняття рішення щодо того, чи потрібно накладати будь-яке інше дисциплінарне стягнення. Суду не було надано жодної інформації щодо подальших проваджень.

ВРП встановила, що матеріали справи не містять доказів того, що слідчий надсилав повістки на адресу заявника, а що в матеріалах справи було видно, навпаки, що органи влади намагалися зв'язатися із заявником за неправильною адресою, де він насправді не жив. ВРП зазначила, що Суд у своїй прецедентній практиці критикував використання формульних міркувань у рішеннях про тримання під вартою. Однак у справі заявника указ про тримання під вартою базувався на загальних висловлюваннях про ризики, які представляв заявник, і суддя не пояснив, чому запобіжний захід, що не стосується позбавлення волі, був би недостатнім.

В. Події, що стосуються другого заявника, пана В. Смалія (заява № 43860/14).

1. Арешт заявника, його затримання та нібито жорстоке поводження з боку поліції.

У грудні 2013 року заявник, пан В. Смалій, адвокат, що практикує в Києві, представляв пана А. Дзинджу, одного з організаторів руху «Автомайдан», у кримінальній справі, що стосувалася мітингів на Автомайдані.

6 грудня 2013 року поліція розпочала кримінальне провадження проти заявника, підозрюючи його у вербальному вчиненні та спробі вдарити суддю Шевченківського районного суду під час засідання щодо затримання його клієнта. На той час заявник не був проінформований про це провадження.

9 грудня 2013 року заявник звернувся до Київського центрального відділу поліції з питань боротьби з організованою злочинністю як представник іншого клієнта, який був там. Близько

15:00. на той день поліція заарештувала заявника та нібито побила його. Він нібито отримав численні удари в голову, обличчя та тіло, а поліція також кілька разів наступила на його пальці.

Поліція здійснила обшук у заявника та вилучила документи, якими він володів, та мобільний телефон.

За словами заявника, тоді йому надягли наручники і кидали на підлогу міліцейського фургона, де його змусили залишатися лежати обличчям вниз, поки його везли до Київського ІТТ. Через це він почав відчувати задишку.

Близько 18.40. заявник прибув до Київського ІТТ, де його обстежили та виявили численні гематоми на тулубі, голові, кінцівках та пальцях.

Для заявника було викликано швидку допомогу, і близько 20:00. його доставили до Київської лікарні швидкої допомоги, де лікарі встановили, що у нього дистонія та численні гематоми на тулубі, голові та кінцівках.

По поверненню до ІТТ, близько 23.55. адвокату було дозволено зустрітись із заявником.

10 грудня 2013 року адвокат подав заяву habeas corpus до Дніпровського районного суду м. Києва, вимагаючи звільнення заявника та скаржившись на те, що він був незаконно заарештований та затриманий, що під час арешту з ним жорстоко поводитися поліція, та вказуючи, що Кримінально-процесуальний кодекс вимагав, щоб у разі таких скарг на жорстоке поводження суд призначив судово-медичну експертизу та розслідування з цього приводу.

Того ж дня Дніпровський районний суд після слухань у присутності заявника відхилив заяву про звільнення, заявивши, що слідчий та прокурор спростували його аргументи щодо незаконності його арешту та затримання. Подальші причини для цього висновку не були вказані. Суддя також зобов'язав старшого слідчого Дніпровського районного відділу поліції забезпечити проведення судово-медичної експертизи заявника та доручив прокурору Києва розглянути його скаргу на жорстоке поводження з боку поліції.

11 грудня 2013 року районний суд постановив продовжити тримання заявника під вартою на підставі того, що його підозрюють у тяжкому злочині, що підозра має доказові підстави та існує небезпека втечі, впливу на свідків або перешкоджання розслідуванню. Це рішення було підтверджено в апеляційному порядку, і 6 лютого 2014 року окружний суд продовжив тримання заявника під вартою на подібних підставах.

Того ж дня заявник пройшов судово-медичну експертизу, очевидно, у Київському СІЗО. Медичний експерт зазначив, що заявник мав різні гематоми на тулубі, голові, кінцівках та пальцях, які були викликані «тупими предметами» приблизно за один-три дні до його обстеження. Ці травми були кваліфіковані як легкі.

2. Припинення кримінального провадження щодо заявника.

23 лютого 2014 року Дніпровський районний суд за заявою прокуратури відпустив заявника на тій підставі, що дії, у яких він підозрювався, були декриміналізовані Законом про амністію від 21 лютого 2014 року.

24 лютого 2014 року український парламент прийняв резолюцію, в якій, серед іншого, було висловлено осуд щодо репресивної політики переслідування, включаючи арешти мирних протестувальників та розпорядження про закриття кримінальних справ проти кількох конкретно названих осіб – у тому числі пана В. Смалія – і оголошено їх «політв'язнями». 27 лютого 2014 року постанову було замінено законом № 792-VII, який, посилаючись на подібні міркування у своїй преамбулі, також визначив пана В. Смалія політичним в'язнем та застосував до нього «повну індивідуальну амністію».

26 лютого 2014 року кримінальне провадження проти заявника було припинено через відсутність у його діях ознак злочину з посиланням на постанову від 24 лютого 2014 року.

26 листопада 2016 року заявник подав заяви до Дніпровського районного суду та Дніпровського відділу поліції у м. Києві про відшкодування матеріальної та моральної шкоди, спричиненої його незаконним переслідуванням та затриманням. Він не надав Суду жодної інформації про результат цих заяв.

3. Розслідування скарг заявника на жорстоке поводження.

27 грудня 2013 року київська прокуратура порушила кримінальне провадження за заявленим жорстоким поведінням із заявником 9 грудня 2013 року.

Згідно з інформаційною запискою, виданою прокуратурою м. Києва 25 квітня 2014 р., слідчі отримали всі необхідні медичні документи про поранення заявника та допитали його та п'ятьох поліцейських як свідків у невстановлені дати.

8 серпня 2014 року справа була передана до прокуратури Київської області для подальшого розслідування.

У лютому 2015 року слідчі встановили кількох співробітників поліції спецпідрозділу «Сокіл» та Київського центрального управління поліції по боротьбі з організованою злочинністю, які заарештували заявника 9 грудня 2013 року. Деякі з них були допитані та заперечили жорстоке поведіння з ним.

17 лютого 2015 року було надіслано повідомлення про підозру стосовно трьох працівників поліції з підрозділу «Сокіл», головним чином, стосовно звинувачень у зловживанні владою та завідомо неправдивому повідомленні про злочин стосовно заявника (пункт 2 статті 365, пункт 2 статті 383 та пункт 2 статті 384 ЦК). Жодна копія цього документа до Суду не надходила.

Рішеннями від 18 лютого та 2 та 19 березня 2015 року Печерський районний суд Києва та Апеляційний суд Києва відхилили заяви про арешт цих підозрюваних. Жодна копія цих рішень не була надана Суду.

Відповідно до листа РГО від 9 лютого 2016 року, надісланого в офіс Урядового агента, слідство кілька разів призупинялося, оскільки підозрюваних не вдалося знайти з квітня 2015 року.

У жовтні 2016 року заявник подав скарги до Печерського районного суду та ГУП, оскаржуючи бездіяльність прокуратури Київської області. Відповіді на його скарги не надано.

Сторони не повідомляли Суду про подальші події в цьому відношенні.

Згідно з інформацією, опублікованою на спеціальному веб-сайті РГО, 1 квітня 2017 року провадження проти трьох невідомих підозрюваних у справі заявника було припинено через відсутність

доказів їхньої вини. Розслідування щодо передбачуваного жорстокого поводження із заявником продовжувалось.

4. Обшук та вилучення речей заявника.

Під час арешту заявника 9 грудня 2013 року поліція здійснила обшук та вилучила його мобільний телефон, який, за словами заявника, містив конфіденційну інформацію, що стосується справ його клієнтів. Також поліція вилучила ключі від його автомобіля та професійні документи: записки, контракт на юридичні послуги, посвідчення адвоката та деякі інші. Вилучені предмети були перераховані у звіті про арешт, підписаному офіцером арешту та двома свідками, що засвідчували.

14 грудня 2013 року слідчий повернув вилучені речі, крім телефону, адвокату заявника.

16 та 23 грудня 2013 року заявник подав заяви до слідчого та Дніпровського районного суду, вимагаючи повернення мобільного телефону та зазначивши, що він містить конфіденційну інформацію, що стосується справ його клієнтів. Слідчий відмовився повернути телефон, заявивши, що його слід дослідити в ході кримінального провадження проти заявника, а 6 лютого 2014 року Дніпровський районний суд відмовив розглядати заяву з тієї причини, що слідство було припинено 3 лютого 2014 року справа була передана до суду першої інстанції, який був би компетентний розглядати такі скарги на підготовчому засіданні на початку судового розгляду.

За словами заявника, телефон йому не повернули.

На думку Уряду, розслідування жорстокого поводження із заявником з боку поліції також стосувалось скарг заявника на незаконний обшук, вилучення та утримання його речей.

5. Умови тримання заявника під вартою.

11 грудня 2013 року заявника було доставлено до Київського СІЗО, де його оглянув фельдшер, який зазначив, що у нього дистонія, забій живота та численні гематоми на тулубі, голові та кінцівках.

З 12 грудня 2013 року по 19 лютого 2014 року заявника чотири рази оглядали лікарі. У двох із таких випадків було встановлено, що він не страждає жодною гострою патологією. Ще

за двома зазначалося, що він мав гостру хронічну обструктивну хворобу легень, хронічний панкреатит, дискінезію жовчних шляхів та міжреберну невралгію. Заявнику дали ліки. Згідно з відповідною медичною картою, згодом стан здоров'я заявника покращився і вважався задовільним.

Під час утримання в київському СІЗО заявника послідовно помістили у три камери площею від 8,6 до 9 квадратних метрів. Він не надав інформації про те, скільки ув'язнених утримувалося при ньому та протягом яких періодів. Заявник стверджував, що умови перебування в камері були негігієнічними та що вона підлягала відеоспостереженню. Він скаржився на це стосовно керівництва в'язниці, але вони відхиляли його твердження.

Рішення Суду:

Суд одноголосно вирішує об'єднати заяви;

Суд одноголосно оголошує такі скарги прийнятними:

(а) скарги заявників за статтею 3 Конвенції на жорстоке поводження з боку поліції та відсутність ефективного розслідування з цього приводу;

(b) скарги пана В. Кадури за пунктами 3 та 5 статті 5 Конвенції;

(c) скарга пана В. Смалія за статтею 8 Конвенції щодо його особистого обшуку та вилучення його телефону та документів;

Суд одноголосно постановляє, що немає необхідності виносити окреме рішення щодо прийнятності та суті скарги п. В. Кадури за статтею 1 Протоколу № 1 та скарг п. В. Смалія за статтями 8 Конвенції стосовно умов тримання під вартою в київському СІЗО та відповідно до статті 13 Конвенції, взятої разом із статтями 3, 5 §§ 1 та 3 та 8 Конвенції;

Суд одноголосно оголошує решту скарг неприйнятними.

Суд одноголосно постановляє, що мало місце порушення статті 3 Конвенції в її процесуальному та матеріальному аспектах стосовно пана В. Кадури;

Суд одноголосно постановляє, що мало місце порушення статті 3 Конвенції в її процесуальному та матеріальному аспектах стосовно пана В. Смалія;

Суд одноголосно постановляє, що мало місце порушення пункту 3 статті 5 Конвенції стосовно пана В. Кадури;

Суд одноголосно постановляє, що немає потреби розглядати скаргу п. В. Кадури за пунктом 5 статті 5 Конвенції;

Суд одноголосно постановляє, що мало місце порушення статті 8 Конвенції стосовно пана В. Смалія через його обшук та вилучення телефону та документів;

Суд одноголосно постановляє: (а) що держава-відповідач має сплатити протягом трьох місяців з дати, коли рішення набуває законної сили відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, наступні суми, які будуть конвертовані у валюту держави-відповідача в ставка, що застосовується на дату розрахунку: (i) 13 200 євро (тринадцять тисяч двісті євро), плюс будь-який податок, який може бути сплачений, кожному із заявників за моральну шкоду, (ii) 3500 євро (три тисячі п'ятсот євро), плюс будь-який податок, який може бути стягнений із заявника, п. В. Кадурі щодо витрат, понесених під час розгляду справи в Суді, що сплачуються безпосередньо на банківський рахунок, зазначений паном М. Тарахкало; (iii) 3500 євро (три тисячі п'ятсот євро), плюс будь-який податок, який може бути стягнений із заявника, п. В. Смалію щодо витрат, понесених під час розгляду справи в Суді, для сплати безпосередньо в банк на рахунок, зазначений пані О. Преображенською; (b) із закінченням згаданих трьох місяців до моменту розрахунку на зазначені суми сплачуватимуться прості відсотки за ставкою, що дорівнює граничній ставці позики Європейського центрального банку протягом періоду затримання платежу плюс три відсоткові пункти;

Суд одноголосно відхиляє, решту вимог заявників про справедливе задоволення.

Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Дубовцев та інші проти України» від 21 січня 2021 року (Заява № 21429/14 і 9 інших)¹⁹

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

---

¹⁹ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF DUBOVITSEV AND OTHERS v. UKRAINE (Application no. 21429/14) URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22tabview%22:%5B%22document%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-207554%22%5D%7D>

Ст. 5 «Право на свободу та особисту недоторканність»

Обставини справи

Ці десять заяв, поданих чотирнадцятьма особами, стосуються нібито незаконного та свавільного затримання заявників, що суперечить пункту 1 статті 5 Конвенції, у зв'язку з демонстрацією в Дніпрі 26 січня 2014 року, однією з масових акцій протесту, яку зазвичай називають “Євромайдан” та / або “Майдан”. Ці заяви є частиною тридцяти трьох заяв проти України, поданих до Суду відповідно до статті 34 Конвенції тридцятьма дев'ятьма особами стосовно протестів на Майдані. З причин, викладених у справі «Шморгунов та інші проти України» (№ 15367/14 та 13 інших, § 5, 21 січня 2021 року, не остаточна), ці тридцять три заяви не можуть бути об'єднані та розглянуті в одному рішенні. Однак рішення у відповідь на ці клопотання слід сприймати як одне ціле.

Факти справи, подані сторонами, можуть бути зведені наступним чином.

I. Демонстрація та арешт заявників у Дніпрі 26 січня 2014 року

Близько 14:00. 26 січня 2014 року демонстрація на підтримку протестів проти Євромайдану / Майдану відбулася перед будівлею Дніпропетровської обласної адміністрації у Дніпрі (на той час Дніпропетровськ). Участь взяли кілька тисяч осіб.

Деякі із заявників брали в ній участь (заяви п. Хмельовського, п. Е. Шевченка, п. В. Шевченка, п. Ю. Безотосного, п. К. Пегаркова, п. О. Циганова, п. В. Шебанова та п. В. Хлусова) № 21424/14, 32024/14, 32161/14, 32778/14, 33719/14 та 51084/14), тоді як інші заявники заявили, що не брали участі та просто були присутні поблизу (п. В. Дубовцев, п. Л. Бабін, пан К. Орбеладзе, пан Ю. Балабай, пан В. Лапін та О. Береза, заяви № 21429/14, 33729/14, 42200/14 та 42204/14).

На думку сторін, демонстрація пройшла мирно.

Заявники заявили, що невизначена кількість поліцейських охороняла будівлю Дніпропетровської обласної адміністрації, а також кілька сотень недержавних агентів, так званих «тітушок», одягнених у звичайний одяг та озброєні дерев'яними та металевими

палицями. Багато з цих людей носили маски для обличчя. Уряд не оскаржував цього.

За словами Уряду, під час протесту 26 січня 2014 року сталося «зіткнення» або «конфлікт», і деякі з протестувальників та інші присутні особи були затримані поліцією.

Заявники були заарештовані поліцією приблизно між 17:00. та 18:00, а згодом їх доставили або до відділення поліції Бабушкінського району, або до відділення поліції Кіровського району у Дніпрі.

За словами пана Ю. Балабая, його заарештували, а потім кілька титушок доставили до відділення поліції Кіровського району.

Пан В. Лапін заявив, що його затримали в поліції під час арешту, але не надав жодних деталей з цього приводу (заява № 42200/14).

II. Кримінальне провадження проти заявників.

Близько опівночі, перебуваючи у відділку поліції, заявників було повідомлено про підозру у скоєнні злочину масового безладу. Підозра ґрунтувалася на заявах ряду поліцейських, які були допитані як свідки. Більшість із цих поліцейських були тими, хто заарештував заявників. Згідно з їхніми заявами, під час демонстрації 26 січня 2014 року заявники були частиною групи осіб у масках для обличчя та озброєних палицями, які закликали до зміни режиму та/або захоплення будівлі Дніпропетровської обласної адміністрації, поводитися агресивно і використовували нецензурну лексику. Нібито, деякі заявники кидали камені та інші невстановлені предмети в міліцейських, а деякі виявляли опір поліції під час арешту.

У повідомленні про підозру у відношенні до пана Ю. Балабая, копія якого була надана Суду, вказується, що під час протесту 26 січня 2014 року він закликав до захоплення будівлі Дніпропетровської обласної адміністрації, нецензурною лаявся щодо офіцерів поліції та “використовували дерев’яні палиці як зброю”.

Офіційні повідомлення про підозру щодо інших заявників, копії яких були надані Суду, містять майже однакові

формулювання, додавши, що ці заявники брали активну участь у демонтажі огорожі з метою захоплення будівлі та, потрапивши у двір, почав кидати каміння в поліцейських, тим самим «провокуючи» працівників поліції та «виявляючи [їм] опір».

Між опівночі та 6 ранку 27 січня 2014 року заявники були допитані. Вони заперечували вчинення незаконних дій або вчинення опору поліції та заявили, що їх заарештували без причини.

В записах про арешт заявників зазначалося, що вони були заарештовані на підставах, викладених у пункті 1 (2) та (2) статті 208 КПК.

Приблизно з 3 години ранку до 10 години ранку 27 січня 2014 року судді Б. і Р. Бабушкінського районного суду м. Дніпра провели слухання та призначили тримання заявників під вартою на шістдесят днів до розслідування кримінальних справ проти них на підставі того, що їх підозрювали у злочинах, про що свідчать звіти поліції, «показання свідків» та «інші матеріали». Далі було зазначено, без конкретних деталей, що існує загроза втечі заявників, перешкоджання правосуддю та вчиненню нових правопорушень.

У рішеннях було зазначено, що заявники були заарештовані поліцією в різний час між 17:00. та 18:45 26 січня 2014 р. та що вони відхилили звинувачення проти них.

У різні дати в період з 31 січня по 12 лютого 2014 року Бабушкінський районний суд та Дніпропетровський апеляційний суд постановляли звільнення заявників. Частина заявників була поміщена під домашній арешт, тоді як частина була звільнена після зобов'язання з'явитися перед слідчим. У цих рішеннях суди зазначили, що заявників «обґрунтовано підозрювали у скоєнні тяжкого злочину ... масового безладу», в деяких випадках вказуючи, загалом, що у їх справах були «показання свідків» і що твердження заявників про протилежне не могли бути прийнятні.

Зрештою, у різні дати в період з травня по червень 2014 року кримінальне провадження проти заявників було припинено з тієї причини, що злочин не вчинено. Зокрема, було зазначено, що 26 січня 2014 року заявники взяли участь у мирній акції протесту, серед іншого, «з метою усунення загрози конституційному

порядку, суверенітету та незалежності України та правом руху громадян, [і] свобода слова та мирні зібрання”.

III. Позови заявників про компенсацію.

У різні дати в період з червня по листопад 2014 року одинадцять із чотирнадцяти заявників, крім п. К. Орбеладзе, п. О. Циганова та п. В. Шебанова (заяви № 21429/14, 32778/14 та 33719/14), порушували цивільну справу провадження у Бабушкінському районному суді, вимагаючи відшкодування моральної шкоди, яку вони нібито зазнали через незаконне переслідування та затримання.

Окремими рішеннями, виданими в листопаді та грудні 2014 року, Бабушкінський районний суд, зазначивши, що кримінальне провадження було припинено через відсутність злочину, посилаючись, зокрема, на статтю 1176 Цивільного кодексу 2003 року та розділи 1-4 Закон від 1 грудня 1994 року про порядок вимагання відшкодування шкоди, заподіяної громадянам незаконними діями органів дізнання, органів досудового розслідування, прокуратури та судів («Закон про компенсацію 1994 року»), задовольнив ці вимоги частково та присудив, у зв'язку з моральною шкодою, 40 000 грн. (еквівалент близько 2100 євро) пану В. Дубовцеву (заява № 21429/14) та 50 000 грн. (еквівалент близько 2600 євро) кожному з інших заявників, які подали вимогу про компенсацію.

Оскільки ці рішення стосувались п. К. Пегаркова, п. В. Лапіна та п. В. Хлусова (заяви № 32161/14, 42200/14 та 51084/14), п. Є. Шевченка (заява № 21424/14) та п. Л. Бабіна (заява № 21429/14), суд зазначив, що кримінальне провадження проти них було припинено на підставі «звільнення від відповідальності», і, таким чином, їх тримання під вартою було незаконним.

Оскільки ці рішення стосувались пана Ю. Безотосного, пана Ю. Балабая та п. О. Берези (заяви № 32024/14, 33729/14 та 42204/14) та п. С. Хмельовського та п. В. Шевченка (заява № 21424/14), суд постановив, що вони зазнали моральної шкоди, оскільки кримінальне провадження проти них було порушено незаконно, і вони переслідувались протягом декількох місяців, протягом яких вони перебували під вартою від п'яти до сімнадцяти днів і згодом піддані домашньому арешту.

Заявники не оскаржували.

У різні дати Дніпропетровське обласне казначейство, Дніпропетровське обласне управління поліції та Дніпропетровська обласна прокуратура оскаржували деякі з цих рішень у вищих судах.

Різними рішеннями, винесеними у період з лютого по червень 2015 року, Апеляційний суд Дніпропетровської області та Вищий спеціалізований суд з цивільних та кримінальних питань підтримали ці рішення у відповідних частинах.

Що стосується пана Ю. Безотосного (заява № 32024/14), Вищий спеціалізований суд з цивільних та кримінальних справ визнав правильним рішення нижчих судів про незаконність його тримання під вартою, не надавши жодних додаткових деталей щодо цього.

Згідно з документами, поданими Урядом, у період з серпня по вересень 2016 року присуджені суми були виплачені пану С. Хмельовському, п. Е. Шевченку, п. В. Шевченку, п. Ю. Безотосному, п. Ю. Балабаю, п. V Лапін та п. В. Хлусов (заяви № 21424/14, 32024/14, 33729/14, 42200/14 та 51084/14) та п. Л. Бабіну у заяві №. 21429/14.

Також було зазначено, що виплати пану В. Дубовцеву (заява № 21429/14) та п. О. Березі (заява № 42204/14), щодо яких виконавчі листи були подані до Державного казначейства, «розглядається»

Згідно з документами, поданими урядом, пану К. Пегаркову (заява № 32161/14) не було виплачено присудженої суми, оскільки виконавчий лист до Державного казначейства не надходив. Немає інформації про те, чи це сталося через упущення з його боку, чи влади.

IV. Кримінальне провадження проти різних посадових осіб стосовно подій, про які йде мова.

У період з червня по липень 2014 року деякі заявники та їх адвокати подали клопотання до прокуратури Дніпровської області про відкриття кримінального провадження проти суддів Б. та Р. Бабушкінського районного суду м. Дніпра, оскільки вони нібито вчинили кримінальні правопорушення, свідомо призначивши

незаконне затримання та інші протиправні дії (статті 371, 372 та 375 Кримінального кодексу відповідно).

У період з липня 2014 року по березень 2016 року Дніпропетровська обласна прокуратура порушила кілька кримінальних проваджень проти деяких посадових осіб, працівників поліції, слідчих, прокурорів та суддів, включаючи суддів Р. та Б., які брали участь у провадженні щодо осіб, які брали участь у демонстрації 26 січня 2014 року або підозрювались у її участі.

4 березня 2015 року судді Р. Бабушкінського районного суду було висунуто обвинувачення, і, згідно з урядом та інформацією, опублікованою на спеціальному веб-сайті ГОУ, він зараз перебуває у суді першої інстанції (Ленінський районний суд м. Запоріжжя).

Тієї ж дати судді Бабушкінського районного суду Б. було повідомлено про підозру у скоєнні вищезазначених злочинів; провадження проти нього було розірвано та створено окрему справу [1]. Зрештою він втік, і його оголосили в розшук. З цієї причини провадження проти нього було зупинено 19 січня 2016 року.

Офіційне повідомлення про підозру стосовно судді Б. Бабушкінського районного суду, копія якого було надане Суду Урядом, містило, серед іншого, такі пункти, на які посилалися заявники у цій справі:

(i) 26 січня 2014 року біля будівлі Дніпропетровської обласної адміністрації відбувся мирний протест. Посадовцям правоохоронних органів та судів Дніпропетровської області було дано усні вказівки затримувати, нібито незалежно від відповідних правових обмежень, осіб, які брали участь або «могли брати участь» у демонстрації, та порушувати проти них кримінальне провадження за ст. 294 КК (масовий безлад). Нібито, це потрібно було зробити, щоб залякати інших протестувальників та відмовити їх брати участь у протестах.

(ii) Відповідно до цих інструкцій, між 14:00. та 18.30 26 січня 2014 року було заарештовано низку мітингуючих, включаючи заявників. Діючи за вказівками, співробітники поліції видавали нібито незаконні звіти про їх арешт, не маючи доказів того, що протестувальники вчинили злочин масового безладу.

(iii) Розглядаючи заяви про дозвіл на продовження тримання під вартою деяких зацікавлених осіб, зокрема пана Е. Шевченка, п. Л. Бабіна, п. К. Орбеладзе, п. Ю. Безотосного, п. В. Лапіна, п. О. Берези та п. В. Хлусова, суддя Б. нібито знав: що їх незаконно затримали; що недостатньо доказів, що підтверджують обґрунтовану підозру у вчиненні ними правопорушення; що інформація, що міститься в заявах про їх затримання, була неправдивою; і що не було ризику втекти, перешкодити чи повторно вчинити злочин. Тим не менше, він застосував до них найсуворіших запобіжних заходів.

14 березня 2015 року також було порушено кримінальне провадження за статтями 171, 294, 340 та 365 Кримінального кодексу (незаконне перешкоджання журналістській діяльності, масові заворушення, незаконне втручання в організацію демонстрацій та зловживання владою із залученням до насильства) проти двох посадових осіб Дніпропетровської обласної адміністрації Б. та Н., яких підозрювали у «перешкоджанні мирному протесту 26 січня 2014 року». Примітно, що їх підозрювали у незаконному дозволі щонайменше 300 тітушкам доступу до будівлі Дніпропетровської обласної адміністрації між 24 і 26 січня 2014 року. Це було зроблено з метою підбурювання масових безладів та зриву триваючого «мирного протесту». З цією метою стверджувалося, що тітушкам були надані дерев'яні та металеві палиці, щоб вони могли нанести тілесні ушкодження мирним протестуючим. 24 квітня 2015 року Б. та Н. було висунуто звинувачення, і згідно з інформацією, опублікованою на спеціальному веб-сайті ГОУ, на момент ухвалення цього рішення вони проходили у суді першої інстанції (Кіровський районний суд у Дніпрі).

4 лютого 2016 року було порушено кримінальне провадження за статтею 367 Кримінального кодексу (нехтування службовим обов'язком) проти слідчих поліції Дніпра та прокурорів прокуратури Дніпропетровської області, які порушили та провели кримінальне провадження проти тих, хто брав участь у демонстрації 26 січня 2014 року або підозрювався в її участі. Згідно з інформацією, опублікованою на спеціальному веб-сайті ГОУ, 30 грудня 2016 року це провадження було припинено відповідно до

пункту 1 (3) статті 284 КПК (оскільки в їх діях не було виявлено ознак злочину).

На думку сторін, зацікавлені заявники отримали статус потерпілого у вищезазначеному провадженні.

V. Дисциплінарне провадження щодо деяких суддів Бабушкінського районного суду стосовно подій, про які йде мова.

У період з червня по липень 2014 року деякі заявники та прокурор Дніпропетровської області подали скарги до Тимчасової спеціальної комісії («ТСК»), створеної відповідно до Закону про відновлення довіри до судової влади від 8 квітня 2014, що судді Б. та Р. Бабушкінського районного суду м. Дніпра не діяли об'єктивно та неупереджено, розглядаючи справи осіб, заарештованих поліцією у зв'язку з протестом 26 січня 2014 р., в т.ч. заявники.

A. Рішення стосовно судді Б.

24 вересня 2014 р. ТСК видало висновок, вважаючи, що в тому, як суддя Б. розглядав справи, що розглядалися 27 січня 2014 р., є «елементи порушення присяги». ТСК, серед іншого, встановила, що суддя незаконно визнав звіти поліції та заяви співробітників поліції доказом «обґрунтованої підозри»; що він не зміг оцінити достовірність інформації, що міститься у цих звітах та заявах, та врахувати індивідуальні обставини арештованих; що він проігнорував відсутність записів про точний час арешту і помилково підрахував час, який їм довелося провести під вартою; і що він слухав справи поза офіційним робочим часом та вночі, що заважало здійсненню захисту прав затриманих.

1 жовтня 2015 року Вища рада правосуддя («ВРП») повторно розглянула справу і, по суті, підтримала висновки ТСК. ВРП також встановила, що суддя Б. не оцінив, чи можна застосовувати альтернативний запобіжний захід у відповідних справах, і що він не розглядав справи самостійно та неупереджено. ВРП вирішила клопотати до Президента України про відставку судді Б.

23 листопада 2015 року Президент звільнив суддю Б. Бабушкінського районного суду м. Дніпра за порушення присяги. Це рішення, очевидно, не оскаржувалось у судах.

B. Рішення стосовно судді Р.

2 серпня, 30 листопада 2017 року та 25 січня 2018 року ВРП винесла рішення щодо судді Р., що містять висновки, які по суті схожі з висновками у справі судді Б. ВРП також встановила, що порушення, вчинені суддею Р. мали свавільний та системний характер. З цих причин ВРП, якій на той час від Президента було передано повноваження звільняти суддів, вирішила звільнити суддю Р. Бабушкінського районного суду м. Дніпра.

Остаточним рішенням від 21 червня 2018 року Верховний суд відхилив апеляційну скаргу судді Р. і підтримав у відповідній частині висновки ВРП, додавши, що незаконні дії Р. призвели до невинуватеного затримання відповідних осіб і показав, що він не діяв самостійно та неупереджено. Це провадження є предметом клопотання, яке зараз розглядається Судом (заява № 2001/19).

III. Прикінцеві зауваження.

На закінчення Суд зазначає, що стосовно п'яти заявників, скарги яких визнані прийнятними, він визнав порушення пункту 1 статті 5 Конвенції через невинуватене затримання у зв'язку з їх фактичною участю або підозрою на участь у протестах Майдану у Дніпрі 26 січня 2014 року. Як і в інших рішеннях, пов'язаних з Майданом (Шморгунов та інші, цитовані вище, §§ 520 та 527; Луценко та Вербицький проти України, № 12482/14 та 39800/14, §§ 115 і 121, 21 січня 2021 року, не остаточний; Кадура та Смалій проти України, № 42753/14 та 43860/14, § 153, 21 січня 2021 року, не остаточний; та Воронцов та інші проти України, № 58925/14 та 4 інших, §§ 48 та 51, 21 січня 2021 р., не остаточне), порушення, встановлені у цій справі, вказують на цілеспрямовану стратегію з боку влади або її частин щодо перешкоджання та припинення протестів.

Рішення Суду:

Суд одноголосно

1. Суд одноголосно вирішує об'єднати заяви;
2. Суд одноголосно оголошує скарги на підставі пункту 1 статті 5 Конвенції щодо незаконності та самовільності затримання В. Дубовцева, К. Орбеладзе, О. Циганова, В. Шебанова та О. Берези (заяви № 21429/14, 32778/14, 33719/14 та 42204/14) прийнятними, а решту заяв неприйнятними;

3. Суд одноголосно постановляє, що мало місце порушення пункту 1 статті 5 Конвенції через затримання п. В. Дубовцева, п. К. Орбеладзе, п. О. Циганова, п. В. Шебанова та п. О. Берези (заяви № (21429/14, 32778/14, 33719/14 та 42204/14) протягом зазначених періодів;

Суд одноголосно постановляє: (а) що держава-відповідач повинна сплатити протягом трьох місяців з дати, коли рішення набуває законної сили відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, 1200 євро (тисяча двісті євро), плюс будь-який податок, який підлягає сплаті, пану К. Орбеладзе, п. О. Циганову та п. В. Шебанову (заяви № 21429/14, 32778/14 та 33719/14) за моральну шкоду, що підлягає конвертації у валюту держави-відповідача за курсом, що застосовується на дату розрахунку;

(б) що з моменту закінчення згаданих трьох місяців до моменту розрахунку на зазначені суми виплачуватимуться прості відсотки за ставкою, рівною граничній ставці позики Європейського центрального банку протягом періоду затримки платежу плюс три відсоткові пункти.

5. Відхиляє решту вимог заявників щодо справедливого задоволення.

Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Шморгунов та інші проти України» від 21 січня 2021 року (Заява № 15367/14 і 13 інших)²⁰

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

Ст. 3 «Заборона катування»

Ст. 5 «Право на свободу та особисту недоторканність»

Ст. 11 «Свобода зібрань та об'єднання»

Обставини справи

Рішення містить такі структурні підрозділи:

I. Попередні зауваження щодо цієї справи та інших заяв.

---

²⁰ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF SHMORGUNOV AND OTHERS v. UKRAINE (Applications nos. 15367/14 and 13 others). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-207418>

II. Загальна інформація про події майдану та внутрішні внутрішні процеси.

A. Огляд протестів в Україні між 21 листопада 2013 року та 21 лютого 2014 року.

B. Огляд офіційного розслідування цих подій.

III. Деталі відповідних подій у м. Києві.

IV. Особливі факти, що пов'язані з заявниками в даній справі.

A. Події в Києві 30 листопада 2013 р. Стосовно п. І. Сіренка, п. П. Шморгунова, п. Б. Єгіазаряна, п. Ю. Лепявка, п. О. Грабця, п. О. Бали, п. Ф. Лапія, п. Р. Ратушного, п. А. Рудчик, п. О. Ковальської та п. А. Соколенко (заяви № 9078/14, 15367/14, 16280/14, 18118/14, 20546/14, 24405/14, 42271/14 та 19954/15) та їх наслідки

B. Події в Києві 1 грудня 2013 року стосовно пана В. Загоровки (заява № 42180/14) та їх наслідки

C. Події в Києві 1 грудня 2013 року щодо пана Г. Черевка (заява № 31174/14) та їх наслідки

D. Події в Києві 11 грудня 2013 року щодо пана С. Дименка та пана Р. Ратушного (заяви № 33767/14 та 54315/14) та їх наслідки

E. Події в Києві 23 січня 2014 року щодо пана Д. Полтавця (заява № 36299/14) та їх наслідки

F. Події в Києві 18 лютого 2014 року стосовно пана О. Задоянчука (заява № 36845/14) та їх наслідки

G. Дисциплінарне провадження проти суддів, які розглядали справи щодо затримання п. Г. Черевка, п. Д. Полтавця, п. О. Задоянчука та п. В. Загоровки (заяви № 31174/14, 36299/14, 36845/14 та 42180/14)

H. Дисциплінарне провадження проти судді Печерського районного суду, який розглядав заяву про заборону Київської міської ради (заяви № 33767/14 та 54315/14 (п. С. Дименко та Р. Ратушний))

I. Платежі відповідно до Закону про державну підтримку жертв-учасників масових акцій громадянського протесту та членів їх сімей від 21 лютого 2014 року

Актуальні законодавчі рамки та практика

I. Відповідне внутрішнє законодавство і матеріали.

II. Спеціальний звіт уповноваженого з прав людини парламенту України.

III. Матеріал органів Ради Європи.

A. Резолюція Парламентської асамблеї Ради Європи від 30 січня 2014 року (1974).

B. Звіт Комісара Ради Європи з прав людини від 4 березня 2014 р.

C. Звіт Міжнародної консультативної групи (IAR).

D. Звіти про візити до України, здійснені Європейським комітетом з питань запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

IV. Матеріал від Високого комісара з прав людини (УВКПЛ).

V. ЗВІТИ ІНШИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

A. Міжнародна амністія.

B. Human Rights Watch.

C. Канцелярія прокурора Міжнародного кримінального суду.

Заяви стосуються заяв про жорстоке поводження з боку поліції, включаючи випадки жорстокого поводження з боку поліції, свавільних затримань, невинуватого розгону демонстрантів та відсутності ефективного розслідування у зв'язку з низкою масових акцій протесту, що відбулися в Україні з 21 листопада 2013 року по 21 лютого 2014; протести, які зазвичай називають «Євромайданом» та / або «Майданом». Заявники посилалися головним чином

I. Попередні зауваження щодо цієї справи та інших заяв.

Чотирнадцять заяв у цій справі належать до числа тридцяти трьох заяв проти України, поданих до Суду відповідно до статті 34 Конвенції тридцятью вісьмома громадянами України та одним громадянином Вірменії стосовно протестів на Майдані.

Незважаючи на те, що всі тридцять три заяви мають загальний фактичний фон, заяви, що складають цю справу, були згруповані для того, щоб надати всебічний огляд відповідних передумови протестів на Майдані та подальших розслідувань. Решта заяв

розглядаються у чотирьох окремих рішеннях і, де це можливо, розподіляються по групах. У цих рішеннях, також прийнятих того ж дня, є великі перехресні посилання на вихідні матеріали, факти, національне та міжнародне право та матеріали та загальні принципи судової практики, викладені в цьому рішенні. Суд наголошує, що основна скарга, спільна для всіх тридцяти трьох заяв, полягає в тому, що обставини, в яких, як стверджується, діяли органи влади-відповідача з метою придушення протестів на Майдані, були організованими, узгодженими та свавільними. Тому всі п'ять судових рішень, винесених того самого дня, настільки, наскільки всі вони стосуються протестів Майдану та стосуються скарг, підкріплених цим загальним твердженням, слід читати в цілому (див., Крім цього рішення, Луценко та Вербицький проти України, № 12482/14 та 39800/14, 21 січня 2021 р., не остаточний; Кадура та Смалій проти України, № 42753/14 та 43860/14, 21 січня 2021 р., не остаточний; Дубовцев та інші проти. Україна, № 21429/14 та 9 інших осіб, 21 січня 2021 р., Не остаточна; та Воронцов та інші проти України, № 58925/14 та 4 інші, 21 січня 2021 р., Не остаточна).

Чотирнадцять заяв, які розглядаються стосуються подій, пов'язаних з розгоном акцій протесту в центральній частині Києва 30 листопада та 1 та 11 грудня 2013 року, 23 січня та 18 лютого 2014 року. Решта дев'ятнадцять заяв стосуються інших передбачуваних зловживань у зв'язку з протестами на Майдані в Києві та пов'язані з цим протести в інших українських містах у різні дати за той самий період.

Відповідні факти описані переважно в хронологічному порядку. Опис базується на поданнях сторін, різних документах відповідних національних рішень та матеріалів справ, а також інформації, що міститься у національних та міжнародних звітах, відтворених або узагальнених у цьому рішенні. Якщо між сторонами немає помітних розбіжностей щодо відповідних фактів, посилання на джерело інформації не робиться. Там, де насправді або потенційно існують такі розбіжності, це зазначається в тексті наскільки це можливо.

Хоча останні подання сторін щодо подій, описаних нижче, відносяться до першого кварталу 2017 року, Суд також використовував, де було необхідно перевірити подальший розвиток

та / або результати відповідних національних проваджень, більш оновлену інформація із загальнодоступних джерел, зокрема української офіційної електронної бази судових рішень (<http://reyestr.court.gov.ua>), офіційного веб-сайту Генеральної прокуратури (“ГП”), спеціально присвяченого розгляду справи щодо протестів Майдану (<https://rrg.gr.gov.ua/>, “спеціальний веб-сайт ГП”), а також низка вітчизняних та міжнародних звітів, відтворених або узагальнених у цьому рішенні.

IV. Специфічні факти, що пов'язані з заявниками в даній справі.

А. Події в Києві 30 листопада 2013 р. Стосовно пана І. Сіренка, п. П. Шморгунова, п. Б. Єгіазаряна, п. Ю. Лепявка, п. О. Грабця, п. О. Бали, п. Ф. Лапія, п. Р. Ратушного, П. А. Рудчик, п. О. Ковальська та п. А. Соколенко (заяви № 9078/14, 15367/14, 16280/14, 18118/14, 20546/14, 24405/14, 42271/14 та 19954/15) та їх наслідки.

1. Стверджуване жорстоке поводження з відповідними заявниками.

Приблизно о 4 ранку 30 листопада 2013 р. вищезазначені заявники були серед мітингувальників, які брали участь у цілодобовому чергуванні на Майдані Незалежності в Києві. Заявники заявили, що вони не озброєні. Уряд не заперечував цього і далі зазначив у своїх зауваженнях, що протест, про який йде мова, був мирним.

Згідно з письмовими поданнями сторін, а також відеозаписами та фотографіями, наданими заявниками, офіцери «Беркуту» оточили протестувальників, у тому числі заявників, і напали на них, наносячи удари ногами, використовуючи гумові та пластмасові кийки, сльозогінний газ та електрошокери для їх розгону. Незважаючи на те, що протестувальники не чинили опору поліції, і багато з них, постраждавши, лежали на бруківці, заявлене побиття продовжувалось. Багато учасників акцій протесту, які намагались уникнути насильницького розгону та втекти, включаючи деяких заявників, були схоплені та побиті офіцерами «Беркуту» в районах, прилеглих до Майдану Незалежності. Нібито під час розгону офіцери «Беркуту» також лаялись з протестуючими, зокрема називаючи їх «хохли» (хохли, етнічна лайка для українців, в

основному вживана російською мовою). За інформацією влади, розгін було здійснено з метою встановлення обладнання та матеріалів для новорічної ялинки на Майдані Незалежності.

Згідно з поданнями заявників та інформацією, що міститься у відповідних матеріалах розслідування:

(i) Під час розгону невідомі офіцери «Беркуту» кілька разів вдарили пана І. Сіренка по тулубу та кінцівках.

(ii) Після того, як розпочався розгін, пан П. Шморгунов намагався покинути район, щоб уникнути побиття невідомими офіцерами «Беркуту». Йому вдалося відійти, і він знаходився приблизно за 100 метрів, коли двоє невідомих офіцерів «Беркуту» кричали йому «Біжи,» хохол «\», а потім били його по голові, плечах і ногах.

(iii) Невідомі офіцери «Беркуту» пана Б. Єгіазаряна вдарили по спині, коли він намагався допомогти жінці без свідомості, яка впала на землю під час розгону. Йому вдалося покинути Майдан Незалежності, але коли він знаходився приблизно за 300 метрів від нього, до нього підбігли ще кілька невідомих офіцерів «Беркуту», які неодноразово били його гумовими палицями по спині, шиї та кінцівках.

(iv) Під час розгону пан Ю. Лепявка намагався допомогти іншому учаснику акцій протесту, якого невідомі офіцери «Беркуту» збили ногою на землю. У цей момент невідомий офіцер «Беркуту» вдарив пана Ю. Лепявка по голові, тулубу та кінцівках.

(v) Під час розгону пан О. Грабець впав. Невідомі співробітники «Беркуту» побили його, коли він лежав на тротуарі. Його кілька разів вдарили ногами по ногах та сідницях.

(vi) Невідомі офіцери «Беркуту» вдарили пана О. Балю гумовими кийками та збили його. Поки він лежав на асфальті, вони неодноразово наносили удари кийками і ногами по голові, тілу та кінцівках, так що він втратив свідомість.

(vii) Під час розгону невідомі офіцери «Беркуту» кілька разів вдарили пана Ф. Лапія гумовими палицями по голові, кінцівках та тулубі. Щоб залишити територію, яку оточили офіцери «Беркуту», йому довелося пройти «коридором», сформованим кількома

невстановленими офіцерами «Беркуту», які продовжували бити його, коли він йшов.

(viii) Після того, як розпочався розгін, пан Р. Ратушний, якому на той час було 16 років, намагався покинути район, щоб уникнути побиття. Він встиг відійти і опинився на певній відстані, коли до нього підбіг невідомий офіцер «Беркуту» і вдарив його гумовою палицею у верхню частину спини. Пізніше інший невідомий офіцер «Беркуту» вдарив його гумовою палицею по правій нозі.

(ix) Під час розгону невідомі офіцери «Беркуту» потягли пані О. Ковальську за волосся і кинули на бруківку, одночасно вдаривши її по голові та шії.

(x) Невідомі офіцери «Беркуту» неодноразово наносили удари пану А. Рудчику гумовими палицями по плечах, спині та кінцівках. Його також вдарили по голові, і, отже, він відчув запаморочення і у нього почав кровоточити ніс.

(xi) Пан А. Соколенко, який є лікарем, намагався надати медичну допомогу протестуючому, який постраждав під час розгону, коли невідомі офіцери «Беркуту» вдарили його по правій нозі та верхній частині спини. Згодом, коли він віддалявся від району, невідомий офіцер «Беркуту» вдарив його гумовою палицею по лівій руці.

Хоча деякі зацікавлені заявники – п. І. Сіренко, п. Шморгунов, п. Б. Єгіазарян, п. О. Грабець, п. О. Бала, п. Ф. Лапій та п. А. Соколенко (заяви № 9078/14, 15367 / 14, 16280/14, 20546/14, 24405/14, 42271/14 та 19954/15) – обстежувались та лікувались лікарями незабаром після розгону, інші заявники – пан А. Рудчик та пан Ю. Лепявко – проходили медичну допомогу через кілька днів (заяви № 18118/14 та 19954/15). Згодом були проведені подальші медичні огляди щодо поранень усіх заявників, також як частина офіційного розслідування подій 30 листопада 2013 року.

Згідно з медичними документами, наданими сторонами, у пана І. Сіренка були гематоми на тулубі тіла та кінцівках; у пана П. Шморгунова було поранення на потилиці та гематоми на правому плечі та правій руці; у пана Б. Єгіазаряна були гематоми на спині та лівій нозі; пан Ю. Лепявко мав закриту черепно-мозкову травму та забійну рану правого плеча; у пана О. Грабця були кілька гематом на тулубі тіла та кінцівках; у пана О. Бали був струс головного

мозку, гематоми та контузії тулуба та кінцівок; пан Ф. Лапій мав поранення потилиці, гематоми та подряпини на обличчі; у пана А. Рудчика були контузійні поранення обличчя та правої руки, переломи правого передпліччя; і у пана А. Соколенка був перелом ліктьового відростка, гематома у верхній частині спини та забій правої ноги.

Після розгону 30 листопада 2013 року пані О. Ковальська не зверталася за медичною допомогою, нібито тому, що боялася, що тим самим піддається жорсткому переслідуванню з боку влади за участь у акції протесту на цю дату. З тієї ж причини вона вирішила не брати участь у подальших акціях протесту.

Також, побоюючись жорсткого переслідування, пан Р. Ратушний не звертався за медичною допомогою після розгону 30 листопада 2013 року. Він також вважав, що його поранення незначні і не потребують особливого лікування. 11 грудня 2013 року він пройшов медичне обстеження у зв'язку з тілесними ушкодженнями, які він нібито зазнав на ту дату.

2. Ймовірне затримання п. І. Сіренка (заява № 9078/14).

Під час розгону 30 листопада 2013 року було заарештовано від тридцяти до сорока учасників акцій протесту та доставлено до Шевченківського районного відділення поліції, включаючи, очевидно, пана І. Сіренка (заява № 9078/14). Його затримали на понад три години та допитали. Причини затримання йому не було надано, а також протоколу його допиту не видано. За словами Уряду, твердження пана І. Сіренка про незаконне затримання є частиною офіційного розслідування подій 30 листопада 2013 року. Слід зазначити, що Уряд подав копію листа ГП УКРАЇНИ від 27 лютого 2014 року, в якому було зазначено, що одне із матеріалів розслідування також стосується „причин присутності пана І. Сіренка у ... поліцейському відділку”.

3. Офіційне розслідування подій 30 листопада 2013 року та пов'язаних з ними проваджень.

30 листопада 2013 року прокурори та поліція відкрили дві справи щодо розслідування кримінальних справ щодо розгону протестувальників у той день у центрі Києва. 2 грудня 2013 року матеріали прокурора були передані до ГП УКРАЇНИ для подальшого розслідування. Офіційні розслідування подій 30

листопада 2013 року стали частиною великого національного досє, що охоплює інші події під час акцій протесту на Майдані, включаючи смерть та поранення протестувальників між 22 січня та 20 лютого 2014 року.

В рамках цих розслідувань у період з грудня 2013 р. по січень 2014 р. були допитані голова Київської державної адміністрації (м. Київ), заступник секретаря РНБО та кілька високопосадовців МВС, і їм згодом повідомили про підозру у зловживанні владою, по суті про те, що вони незаконно розпорядились про розгін. За цей період жоден офіцер «Беркуту», який був дислокований у центральній частині Києва 30 листопада 2013 року, не був допитаний.

Згодом у період з лютого 2014 р. по березень 2015 р. було відкрито кілька інших матеріалів розслідування, зокрема, щодо семи командуючих «Беркуту» за підозрою у незаконному втручанні в акцію протесту 30 листопада 2013 р. Зрештою деякі з цих матеріалів розслідування були об'єднані.

У період з лютого по червень 2015 року розслідування стосовно голови Київської державної адміністрації у листопаді 2013 року та чотирьох київських командуючих «Беркутом» були завершені та передані до Шевченківського районного суду Києва для розгляду, який триває на момент ухвалення цього рішення. У офіційному обвинувальному висновку щодо чотирьох командуючих «Беркуту», затверженому ГП України 26 червня 2015 р., було зазначено, серед іншого, що розглянуті протести були «виключно мирними»; що 30 листопада 2013 року не було прийнято судового рішення, яке обмежувало би право протестувальників на збори; що розгін 30 листопада 2013 року був здійснений незаконно; і що працівники поліції, діючи згідно з незаконними наказами та вказівками своїх командирів та вищих державних службовців, незаконно застосовували силу проти протестувальників і тим самим завдавали різного поранення та фізичного болю зацікавленим заявникам.

Розслідування щодо кількох інших підозрюваних було зупинено, оскільки вони втекли. На момент ухвалення цього рішення розслідування стосовно офіцерів «Беркуту», безпосередньо залучених до розгону, проводилося в рамках іншої справи.

Згідно з поданнями уряду, зробленими між листопадом 2016 року та січнем 2017 року, хоча багато з приблизно 400 офіцерів «Беркуту», які були розміщені в центральній частині Києва 30 листопада 2013 року, були ідентифіковані та допитані після 22 лютого 2014 року, ті, кого очевидно бачили на записах, що фактично розганяли демонстрантів – близько тридцяти офіцерів – не вдалося ідентифікувати, оскільки під час розгону вони носили балаклави та / або шоломи, і жоден з них не мав індивідуальних ідентифікаційних номерів на своїй формі чи касках.

Уряд представив копії різних листів, виданих ГП України протягом 2016 року, згідно з якими під час розслідування розгону протестувальників 30 листопада 2013 року влада встановила близько дев'яноста жертв, з яких близько вісімдесяти були допитані. З тих восьмидесяти допитаних жертв близько двадцяти допомогли слідчим у спробах встановити особу офіцерів «Беркуту», які безпосередньо брали участь у розгоні. Близько 270 поліцейських та низка інших державних службовців були допитані як свідки. Була проведена реконструкція на місці (слідчий експеримент через створення дій, встановлення, встановлення певної події) за участю двох жертв та одного представника жертви, і багато фотографій та відеозаписів було досліджено за сприяння експертів.

Згідно з інформацією, опублікованою на спеціальному веб-сайті ГП України, з червня 2015 року по грудень 2018 року чотирнадцять колишніх офіцерів «Беркуту», з яких щонайменше половина були колишніми командирами, були офіційно звинувачені – переважно за статтями 171, 340 та 365 Кримінального кодексу – у зв'язку з розгоном протестувальників 30 листопада 2013 р. Їх справи передано на розгляд до Шевченківського районного суду. Судове провадження тривало на момент ухвалення цього рішення. Крім того, 2 та 3 березня 2017 року двоє колишніх офіцерів «Беркуту» з Києва були офіційно повідомлені про те, що вони підозрювались у жорстокому поводженні з демонстрантами під час розгону 30 листопада 2013 року.

Таким чином, усі вищезазначені розслідування та судові провадження стосувались чи посадових осіб, яких підозрювали у розпорядженні або дорученні поліції розігнати протестувальників 30 листопада 2013 року, або окремих працівників поліції, яких

підозрювали у фактичному здійсненні розгону, що призвело, серед іншого, до поранень заявників. В контексті цих розслідувань заявники офіційно розглядалися як жертви підозр у злочинах. Однак немає інформації про те, чи слідчі підозрювали якусь особу у застосуванні нібито надмірної сили спеціально стосовно відповідних заявників на цю дату.

4. Участь заявників у провадженні щодо подій 30 листопада 2013 року.

Згідно з поданнями сторін та документами, які вони надали Суду, у різні дати між 30 листопада та 26 грудня 2013 року всі зацікавлені заявники подавали в прокуратуру Києва та/або в ГП України окремі скарги на жорстоке поводження з боку поліції в ході розгону протестувальників 30 листопада 2013 р. Пан І. Сіренко, п. П. Шморгунов, п. Б. Єгіазарян, п. Ю. Лепявко, п. О. Грабець, п. О. Бала, п. Ф. Лапій, п. А. Рудчик та пан А. Соколенко (заяви № 15367/14, 16280/14, 18118/14, 20546/14, 24405/14, 42271/14 та 19954/15) також подали медичні документи.

Скарги заявників були зрештою приєднані до вищезазначених матеріалів розслідування, як і індивідуальні скарги інших протестувальників. Усі відповідні заявники отримали процесуальний статус потерпілих у відповідному провадженні.

У різні дати між 3 грудня 2013 року та 25 березня 2014 року зацікавлені заявники, за винятком п. І. Сіренка (заява № 9078/14), були допитані слідчими та надали детальну інформацію про жорстоке поводження з ними з боку поліції 30 листопада 2013 р..

У різні дати між 2 грудня 2013 року та 3 серпня 2014 року судово-медичні експертизи щодо передбачуваного жорстокого поводження з п. І. Сіренком, п. П. Шморгуновим, п. Б. Єгіазаряном, п. Ю. Лепявком, п. О. Грабцем, п. О. Балою, П. Ф. Лапій, п. А. Рудчик та п. А. Соколенко (заяви № 15367/14, 16280/14, 18118/14, 20546/14, 24405/14, 42271/14 та 19954/15) фактично підтвердили описані вище травми та їх можливі терміни, 30 листопада 2013 року.

(а) Додаткова інформація про участь пана О. Грабця у провадженні щодо подій 30 листопада 2013 року (заява № 20546/14).

За даними сторін та офіційних звітів про розслідування, після первинного допиту в січні 2014 р. п. О. Грабець був додатково допитаний слідчими та брав участь у інспекції в грудні 2015 р. різних фотографій, що стосуються спірних подій. Він не міг впізнати жодного із передбачуваних правопорушників на цих фотографіях.

За словами пана О. Грабця, в різні дати між вереснем 2015 року та червнем 2016 року він та / або його адвокат брали участь у слуханнях у Шевченківському районному суді (див. Пункти 57 та 61 вище) та допитувались про спірні події.

(b) Додаткова інформація щодо участі п. І. Сіренка у провадженні щодо подій 30 листопада 2013 р. (заява № 9078/14).

У період з 2 грудня 2013 року по 24 січня 2014 року слідчі та поліція неодноразово запрошували пана І. Сіренка прийти і допитати щодо розгону 30 листопада 2013 року. У відповідь пан І. Сіренко повідомив, що відмовляється від допитів, якщо тільки влада надасть гарантії, що його не будуть несправедливо переслідувати через участь у протестах та що він буде ефективно користуватися відповідними процесуальними правами.

23 грудня 2013 р. п. І. Сіренко подав до ГП УКРАЇНИ позов про відшкодування шкоди, заподіяної йому через жорстоке поводження з ним з боку поліції 30 листопада 2013 р. Сторони не надали додаткової інформації щодо цього позову.

Згідно з поданнями Уряду від 18 червня 2014 року, хоча слідчі неодноразово викликали п. І. Сіренка на допит у березні 2014 року, він відмовився від допиту, оскільки йому потрібен був час для підготовки до допиту. Згідно з поданнями Уряду від 17 вересня 2015 року, він неодноразово відмовлявся від допиту, коли слідчі знову викликали його. Заявник цього не оскаржував.

(c) Додаткова інформація щодо участі п. П. Шморгунова, п. Б. Єгіазаряна, п. Ю. Лепявка, п. О. Бали та п. Ф. Лапія у провадженні щодо подій 30 листопада 2013 р. (заяви № 15367/14, 16280/14, 18118/14, 24405/14 та 42271/14).

Згідно з поданнями Уряду від 17 червня 2016 року та згаданими вище листами ГП УКРАЇНИ, станом на середину грудня 2013 року вищезазначені заявники припинили співпрацю зі слідчими. Зокрема, вони не з'явилися на невизначені слідчі дії, на

які їх належним чином викликали. Отже, за їх участю не можна було проводити жодних слідчих процедур.

У зв'язку з цим Уряд подав копії повісток, направлених ГП УКРАЇНИ панам П. Шморгунову, Б. Єгіазаряну та Ф. Лапію (заяви № 15367/14, 16280/14 та 42271/14), а також копії поштових відправлень квитанції, що демонструють, що вони були відправлені 9 або 10 грудня 2015 року та повернуті до ГП України як не доставлені. Що стосується пана Ю. Леп'явка та п. О. Бали (заяви № 18118/14 та 24405/14), Уряд подав копії подібних документів, адресованих цим заявникам, згідно з якими повістки були направлені 28 та 29 грудня 2015 року відповідно і доставлені їм 4 січня 2016 року.

У своїх поданнях від 25 листопада 2016 року зацікавлені заявники оскаржили цю інформацію.

Зокрема, у різні дати між груднем 2015 року та червнем 2016 р. П. Шморгунов, Б. Єгіазарян та Ю. Леп'явко брали участь у різних слідчих діях та / або судових засіданнях у деяких справах, що стосуються спірних подій.

Пан О. Бала та пан Ф. Лапій заявили, що не отримували повісток від ГП України. Проте, у той же період вони брали участь у подібних судових засіданнях; пан О. Бала був допитаний судом першої інстанції за допомогою відеоконференції, оскільки він не міг дозволити собі поїздки до Києва.

У зв'язку з цим заявники подали копії офіційних звітів щодо відповідних слідчих дій та різні стенограми слухань. Деякі з них також подали копії своїх запитів до ГП України з проханням надати інформацію про будь-який розвиток розслідувань та копії відповідей ГП України на ці запити, повідомляючи, що розслідування триває, і що вони будуть належним чином повідомлені, коли їх участь буде визнана необхідною.

Уряд не оскаржував подання відповідних заявників від 25 листопада 2016 року та не надав додаткової інформації з цього приводу.

(d) Додаткова інформація щодо участі п. А. Рудчика, п. О. Ковальської, п. Р. Ратушного та п. А. Соколенка (заява № 19954/15) у провадженні щодо подій 30 листопада 2013 р.

Згідно з поданнями Уряду від 17 червня 2016 року, у грудні 2015 року вищезазначеним заявникам було надіслано повістки із запрошенням прийти до ГП України для участі у невизначених слідчих діях. 26 грудня 2015 р. пані О. Ковальська отримала повістку, а повістки, адресовані пану Р. Ратушному та п. А. Соколенку, були повернуті слідчим поштою як не надіслані.

Згідно з поданнями заявників від 13 жовтня 2016 року, у період з березня по липень 2015 року адвокат пана А. Рудчика, пані О. Ковальська, п. Р. Ратушний та п. А. Соколенко подали ряд запитів до ГП України, намагаючись отримати проведення різних слідчих дій, включаючи реконструкцію подій за їх участю, а також перевірку відеозаписів та фотографій, які нібито містили зображення офіцерів «Беркуту», відповідальних жорстоке поводження з ними. Нібито, ГП України не виконувала запитуваних дій.

Уряд не коментував ці подання.

5. Внутрішнє розслідування, проведене комісією МВС щодо подій 30 листопада 2013 року.

30 січня 2014 року МВС опублікував звіт за результатами внутрішнього розслідування щодо «законності дій поліції 30 листопада 2013 року», яке проводилося паралельно розслідуванню, проведеному прокурорами та описаному в попередніх параграфах. У звіті була надана інформація про конкретні підрозділи «Беркуту» та інші підрозділи поліції, які були дислоковані в Києві, а також про те, з якої кількості міліцейських склалися підрозділи. Звіт також містив деталі про ланцюг командування під час спірних подій, включаючи інформацію про офіцерів, які здійснювали оперативний контроль над задіяними міліцейськими силами. Згідно з повідомленням, цих співробітників допитувала комісія щодо подій. Комісія також вивчила різні відео- та аудіозаписи та фотографії.

Колегія встановила, що працівники поліції, які фіксували події, не були свідками жодних «порушень громадського порядку» до початку розгону; що розпорошення наказано для того, щоб дати можливість муніципалітету встановити новорічну ялинку на Майдані Незалежності; що розгін фактично здійснили кілька підрозділів «Беркуту»; що деякі учасники акцій протесту

намагалися перешкодити їхнім діям, кидаючи в поліцейських каміння, скляні та пластикові пляшки, палиці та інші предмети, поранивши одинадцять працівників; і що у зв'язку з цим деякі невідомі офіцери «Беркуту» застосували силу проти протестувальників, включаючи «спеціальні засоби» – гумові та пластмасові кийки. Колегія також виявила, що в деяких невстановлених випадках деякі невстановлені офіцери «Беркуту» застосовували надмірну силу, в тому числі, коли протестувальники не чинили опору поліції, що суперечило відповідним нормам. Також порушуючи відповідні норми, поліція не попереджала протестувальників перед застосуванням сили проти них, що, зокрема, можна пояснити «численними випадками явної провокації» з боку протестувальників.

Колегія вважала, що ці порушення з боку співробітників поліції були наслідками «непрофесійних» дій співробітників МВС та підрозділу «Беркут» у Києві, які на той час здійснювали загальне командування поліцією в центрі Києва. Колегія не знайшла жодної інформації, яка б свідчила про те, що або керівництво МВС, або Головний департамент МВС Києва віддали наказ застосовувати силу проти протестувальників. Колегія також вважала, що всі окремі випадки застосування працівниками поліції сили проти протестувальників повинні бути оцінені в рамках офіційного розслідування, проведеного прокурорами.

Між 24 лютого і 24 квітня 2014 року МВС провело чергове внутрішнє розслідування, яке стосувалося розгону протестувальників 30 листопада 2013 року та кількох інших подій під час протестів на Майдані. Її висновки щодо подій 30 листопада 2013 р. були майже такими ж, як у звіті від 30 січня 2014 р. Крім того, у своєму звіті від 24 квітня 2014 р. Комісія зазначила, що не всі відповідні обставини можуть бути встановлені та оцінені, оскільки «більшість» відповідних офіційних документів були знищені вищими службовцями МВС 20 лютого 2014 року.

В. Події в Києві 1 грудня 2013 року щодо пана В. Загоровки (заява № 42180/14) та їх наслідки.

1. Передбачуване жорстоке поводження з паном В. Загоровкою з боку поліції.

1 грудня 2013 р. В. Загоровка взяв участь у акціях протесту в центральній частині Києва і знаходився біля будівлі Адміністрації Президента, коли близько 16:30. того дня поліція реагувала на протестувальників за допомогою сльозогінного газу, електрошокерів та пластикових кийків.

За словами заявника, тимчасово засліплений та оглушений світлошумовою гранатою, яка вибухнула безпосередньо біля нього, він сів і закрив очі руками. Двоє офіцерів «Беркуту» підійшли до нього і підняли його, скручуючи руки за спиною. Неодноразово бивши його пластиковими та гумовими кийками, вони відвели до будівлі Адміністрації Президента. По дорозі заявника також вдарили пластиковими кийками інші співробітники поліції. Коли заявник знаходився перед будівлею Адміністрації Президента в оточенні сотень співробітників поліції, співробітники «Беркуту» кинули його на бруківку та наказали залишатися лежати на холодному асфальті обличчям вниз. Він провів у такому положенні близько сорока хвилин, за цей час зазнав різних знущань. Примітно, що офіцер «Беркуту», одягнений у спеціальне (бойове) взуття, поставив ногу на голову заявника і притиснув її до бруківки, лаючи його. Пізніше різні співробітники «Беркуту» змусили заявника стати на коліна, наказали йому тримати руки прямо біля тіла і, стоячи позаду, били його по голові пластиковими та гумовими кийками. Один удар був у область правого ока заявника, заподіюючи йому різкий біль і кровотечу, і через це він підняв руки. Відразу після цього ще кілька офіцерів «Беркуту» підійшли до нього і приєдналися до тих, хто його бив. Заявник отримав численні удари по тілу. В результаті він кілька разів втрачав свідомість. Кілька співробітників поліції намагались засунути йому в рот один з його ідентифікаційних документів, змусивши його з'їсти.

Відповідні події зафіксували невстановлені особи у цивільному одязі за допомогою камери та відеоапаратури. Заявник подав до Суду відеозаписи подій, які він отримав у відкритому доступі. За його словами, частина його побиття була на деяких із цих відеозаписів. Файли розслідування, які заявник подав до Суду, також містили скріншоти відповідних фрагментів відеозаписів.

Згідно з медичними документами, поданими сторонами, травми заявника включали струс головного мозку, множинні

гематоми на обличчі, тулубі та кінцівках та ерозію рогівки правого ока.

2. Медичні проблеми пана В. Загоровки під час його затримання.

1 грудня 2013 року близько 19:00, поки заявник перебував під постійним наглядом поліції в районі, що прилягає до будівлі Адміністрації Президента, його побачив медичний персонал поліції, який наклав йому бинт (пластир) на обличчя. Після виклику швидкої допомоги у нього діагностували закриту черепно-мозкову травму та травму правого ока. Лікарі швидкої допомоги відзначили, що в області правого ока кровотеча, а також у нього подряпина на лівій частині чола, і порадили негайно його госпіталізувати.

Близько 20:50 того дня заявника супроводили поліцейські до Київської обласної лікарні, де його оглянув лікар із офтальмологічного відділення, який зазначив, що у нього був забій правого очного яблука, травматична ерозія рогівки та зниження зору в правому оці, і його праве око також кровоточило. Хоча лікар порадив заявнику залишатися в лікарні для стаціонарного лікування, поліція відмовила, оскільки в лікарні не було спеціального відділення, в якому могли б лікувати затриманих.

Потім заявника доставили до Голосіївського районного відділення поліції м. Києва. Під час утримання там 1 та 2 грудня 2013 року він продовжував скаржитися на гострий біль і тричі був доставлений до тієї ж лікарні. Лікарі, які його оглядали, знову порадили стаціонарне лікування, але поліція нібито відмовила.

Згодом, 2 грудня 2013 року заявника вперше було доставлено до ізолятора тимчасового тримання – “ІТТ”, а ввечері – до Київського слідчого ізолятора (слідчий ізолятор – “СІЗО”) . Заявника оглянув там медичний персонал, а також лікарі швидкої допомоги, яких викликали. Останній зазначив, що, серед іншого, він мав подібні тілесні ушкодження, як це було описано вище, і що його слід госпіталізувати з урахуванням погіршеного медичного стану. До того, як цього дня його помістили до СІЗО, поліція доставила заявника до Олександрівської лікарні, але не дозволила йому залишатися там. Оскільки заявник продовжував скаржитися на біль, фельдшер ІТТ дав йому знеболюючий засіб. Крім того,

медичний персонал СІЗО нібито надав йому «первинну» медичну допомогу, деталі якої сторони не уточнювали.

5 грудня 2013 року медичний стан заявника ще більше погіршився, і врешті-решт його повернули до Олександрівської лікарні в Києві для стаціонарного лікування там. Йому було діагностовано: комбіновану черепно-грудну травму, закриту черепно-мозкову травму, геморагічний забій частин лівого боку чола, множинні забої м'яких тканин голови та обличчя, поранення м'яких тканин лівої сторони лоба, закрита травма грудної клітки, перелом дев'ятого ребра, гіпертонія, незначна серцева недостатність, гострий двосторонній катаральний риніт, кіста лівої верхньощелепної пазухи, контузія першого ступеня лівої сторони обличчя, травматична ерозія рогівки та гематома на верхній правій повіці. Він вийшов з лікарні 11 грудня 2013 року.

3. Рішення щодо затримання п. В. Загоровки та кримінального провадження проти нього.

1 грудня 2013 року об 23.50, коли заявник знаходився в Голосіївському районному відділенні поліції, був складений протокол про його арешт. У звіті було зазначено, що заявник брав участь у «вчиненні [актах] масових заворушень, які супроводжувались насильством щодо осіб [та] опором щодо представників державної влади з використанням різних предметів як зброї « і що його заарештували на підставах, викладених у пункті 1 (2) та (2) статті 208 Кримінально-процесуального кодексу (КПК). Більше детальних відомостей щодо цього не було.

У звіті також зазначалося, що в ході особистого обшуку заявника поліція вилучила у нього водійське посвідчення, посвідчення, що він є батьком багатодітної сім'ї (посвідчення батьків багатодітної родини) та мобільний телефон.

2 грудня 2013 року заявника було повідомлено, що його підозрюють у скоєнні кримінального правопорушення масового безладу. Зокрема, було зазначено, що 1 грудня 2013 року він та низка інших осіб, у тому числі пан Г. Черевко (заява № 31174/14), поїхали до будівлі Адміністрації Президента «з метою взяти активну участь у [актах] масового безладу, що супроводжувався насильством по відношенню до людей, знищенням власності та опором щодо представників державної влади із застосуванням

різних предметів як зброї», і був заарештований під час вчинення цих дій. До цих подій він та інші зацікавлені особи підготували спеціальне спорядження для самооборони, включаючи бронезилети та каски, які вони планували використовувати під час нападу на поліцію. Щоб уникнути ідентифікації під час цих подій, вони носили маски для обличчя, шоломи та інші невстановлені предмети. Під час подій вони також напали на поліцейських, використовуючи палиці, бити, ланцюги та балончики сльозогінного газу. Застосовуючи «фізичну силу» та навантажувач, вони вчинили «дії, спрямовані на знищення турнікетів», які встановила поліція, щоб не дати громадськості пройти через територію. Коли працівники поліції намагались зупинити вчинення цих злочинних дій, підозрювані чинили їм опір, використовуючи ножі, гумові кийки, битки, ланцюги та балончики сльозогінного газу, які вони підготували заздалегідь. В результаті близько сімдесяти поліцейських отримали поранення. Офіційне повідомлення про підозру не містить жодних деталей стосовно спірних подій.

3 грудня 2013 року слідчий поліції подав до Шевченківського районного суду заяву про продовження тримання заявника під вартою, повторюючи ті самі твердження та додаючи, що свідок П. бачив заявника разом з іншими невстановленими особами, які нападали на поліцейських з гумовими дубинками, битками, пневматичною зброєю, ланцюгами та балончиками сльозогінного газу на вулиці Банковій; що підозра також базувалася на відповідних відеозаписах, отриманих з Інтернету; і що заявник відмовився давати показання. Копії документів, щодо яких офіційно повідомлено про підозру від 2 грудня 2013 року та заява слідчого поліції від 3 грудня 2013 року не надходили до суду.

У заяві про продовження тримання заявника під вартою було зазначено, що його тримання під вартою було необхідним для забезпечення дотримання ним процесуальних зобов'язань та для уникнення: «(i) його втечі ... оскільки він не мав постійної роботи; (ii) міг здійснити незаконний вплив на свідків та жертв, оскільки він їх знав; (iii) перешкоджання кримінальному провадженню іншими способами, оскільки він міг інформувати інших підозрюваних, особа яких не встановлена, про перебіг досудового провадження; [та] (iv) вчинення ним іншого злочину».

За словами заявника, в ході кримінального провадження проти нього та інших учасників акцій протесту не було зафіксовано допитів стосовно свідка П., який був міліцейським, у кримінальній справі заявника, а звіти поліції щодо відеозаписи були обмежені загальним описом подій 1 грудня 2013 року і не стосувались заявника. Крім того, хоча в рамках кримінального провадження проти заявника та кількох інших демонстрантів були допитані ще кілька працівників поліції, жоден з них не визначив заявника одним із правопорушників.

4 грудня 2013 року, розглянувши заяву слідчого поліції про продовження тримання заявника під вартою та заяву адвоката заявника про його звільнення, суддя Г. Шевченківського районного суду вирішив, що продовження тримання заявника під вартою є виправданим до розгляду кримінального провадження проти нього. У рішенні зазначалося, що заявника підозрювали у тяжкому злочині, що підозра мала доказові підстави, не вказуючи на якісь конкретні докази, і що існує небезпека втечі, перешкоджання чи повторного вчинення злочину.

6 грудня 2013 року адвокат заявника подав апеляцію на рішення від 4 грудня 2013 року, яке врешті-решт відкликав, оскільки заявник був звільнений 11 грудня 2013 року.

Того дня поліція допитала заявника. Він заявив, що 1 грудня 2013 року він брав активну участь в акції протесту біля будівлі Адміністрації Президента, що він відмовився виконувати розпорядження поліції розійтися, і що він залишився в цій зоні та закликав інших протестувальників залишатися і чинити опір поліції. Він визнав, що вчинив «злочин», і «покаявся» у вчиненні. З цих причин, а також зазначивши, що «жодна особа не постраждала через його дії», він намагався укласти угоду про визнання винуватості з прокуратурою.

11 грудня 2013 року Печерський районний суд Києва затвердив угоду про визнання винуватості між обвинуваченням та заявником, визнав його винним у серйозному порушенні громадського порядку (стаття 293 Кримінального кодексу), засудив до штрафу в розмірі 850 українських гривень (грн.), що еквівалентно приблизно 30 євро (євро) на той час, і звільнив його із-під варти.

На думку заявника, обставини того часу змусили його укласти угоду про визнання вини. Примітно, що він хотів пройти лікування, дружину госпіталізували, а його дітей потрібно було доглядати.

Рішення від 11 грудня 2013 року було скасовано в березні 2014 року, а 1 червня 2015 року прокурори припинили провадження проти заявника на підставі відсутності у його діях складу злочину.

4. Офіційне розслідування подій 1 грудня 2013 року, оскільки воно стосується передбачуваного жорстокого поводження та затримання п. В. Загоровки.

2 грудня 2013 року ГП УКРАЇНИ порушила кримінальне провадження щодо підозри у зловживанні владою службовцями «Беркуту» під час розгону протестувальників 1 грудня 2013 року. Відповідно до листа ГП України від 15 квітня 2016 року, розслідування стосувалося також тверджень щодо незаконного арешту потерпілих поліцією та їх незаконне затримання відповідно до рішень суддів Шевченківського районного суду. Врешті-решт, розслідування стосувалось також пана В. Загоровки, якому в цьому провадженні було надано статус потерпілого.

Тим часом, 2 грудня 2013 року заявник подав кримінальну скаргу щодо жорстокого поводження з боку поліції 1 грудня 2013 року до Шевченківського районного відділення поліції та був допитаний щодо відповідних подій. З невідомих причин скарга заявника була офіційно зареєстрована після затримки – 3 березня 2015 року.

16 та 23 грудня 2013 року прокурори додатково допитали заявника щодо жорстокого поводження з ним. За його словами, допит був непростим – слідчі просто сказали йому дати свою версію подій і не задавали подальших питань.

У період з серпня по грудень 2014 року слідчі допитали лікарів швидкої допомоги, які 1 грудня 2013 року надали заявнику медичну допомогу, та кількох поліцейських, які зафіксували спірні події та склали протокол про арешт заявника. Більшість із них не могли згадати всіх відповідних деталей. Лише один із допитаних поліцейський заявив, що бачив, що протестувальників побиває поліція після розгону. Інші поліцейські заперечували, що бачили це.

За словами заявника та відповідно до копій різних листів Київського бюро судових медичних експертиз, які він надав Суду, хоча слідчі неодноразово замовляли експертизу щодо його поранень, це було здійснено лише в липні 2015 року, після того, як слідчі надали експертам цього бюро всі необхідні медичні записи щодо його поранень.

У період з березня по вересень 2015 року слідчі допитали низку свідків, дослідили відеозаписи та провели реконструкцію подій 1 грудня 2013 року. Заявника було допитано ще раз і він узяв участь у деяких з цих слідчих дій. За його словами, лише в той період слідчі показали йому фотографії деяких працівників поліції та знімки з екрану з різних відеозаписів, щоб він міг спробувати встановити осіб, які застосовували проти нього силу. Невідомо, чи впізнав він таких співробітників.

У січні 2016 року ГП України звернулася до Головного управління МВС Києва з проханням надати будь-які документи, що стосуються розміщення їхніх офіцерів у центральній частині Києва 1 грудня 2013 року. Головне управління Києва МВС відповіло, що таких документів у них немає.

Врешті-решт, у період з вересня 2015 року по червень 2016 року слідчі надіслали офіційні повідомлення про підозру щодо двох співробітників «Беркуту» та двох співробітників Департаменту громадської безпеки МВС. Зокрема, одного з цих співробітників, офіцера І. С., підозрювали у жорстокому поводженні з протестуючими та трьох інших співробітників у незаконному наказі поліції застосовувати силу проти протестувальників та / або в необережності в захисті протестувальників від насильства в поліції.

В офіційній записці про підозру від 14 вересня 2015 року щодо співробітника І. С. згадується, що розгін 1 грудня 2013 року було здійснено поліцією згідно незаконних розпоряджень високопоставлених урядовців. Він також містив, серед іншого, зокрема, таке стосовно заявника:

(і) Під час розгону, який був проведений між 16:30. та 17:30, офіцери харківського «Беркуту» застосували надмірну силу проти протестувальників, не давши їм попередження. Зокрема, низку протестувальників та журналістів було «жорстоко побито».

(ii) Між 17:00 та 7 вечора співробітник І. С. та інший невстановлений офіцер цього ж підрозділу навмисно вдарили ногою та били пана В. Загорівку гумовою палицею по голові та тілу. Вони робили це, коли він лежав на землі, одягнувши наручники, закинувши руки за спину, і не міг вчинити незаконних дій.

(iii) Через ці незаконні дії пан В. Загорівка зазнав різних тілесних, які були кваліфіковані як тілесні ушкодження середньої тяжкості.

У різні дати між лютим і листопадом 2016 року розслідування щодо кількох підозрюваних було завершено, а їх справи передані на розгляд до відповідних районних судів Києва. Оскільки в січні 2015 року співробітник І. С. виїхав з України до Росії і втік, прокурори просили суд судити його заочно.

18 липня 2016 року Печерський районний суд Києва засудив одного з підозрюваних – співробітника Д.С., який під час цих подій обіймав посаду інспектора Управління громадської безпеки Головного управління МВС м. Києва, – за необережність у захисті протестувальників проти насильства в поліції (стаття 367 § 1 Кримінального кодексу), і засудив його до штрафу в розмірі 6800 грн, що еквівалентно приблизно 240 євро на той час, також позбавивши його права обіймати посади в правоохоронних органах строком на три роки.

У цьому рішенні, яке, очевидно, не було оскаржене в апеляційному порядку та стало остаточним, було зазначено, зокрема, що ті, хто брав участь у акціях протесту на Майдані Незалежності між 21 листопада та 1 грудня 2013 року, не порушили громадський порядок і, отже, не було підстав обмежувати їх право на збори; що президент Янукович та вищі урядовці, особливо представники правоохоронних органів, розробили обдуману стратегію придушення протестів; що з цією метою правоохоронним органам було доручено застосовувати надмірну силу проти протестувальників; і що розгін протестувальників 1 грудня 2013 року був частиною цієї стратегії.

Інші частини вироку, які стосуються конкретно заявника, а також, певною мірою, пана Г. Черевка (заява № 31174/14), читаються наступним чином:

“... [] між полуднем і 16 годиною 1 грудня 2013 року на вулицю Банкову прибуло 50 – 60 невстановлених агресивних осіб. Бажаючи перешкодити проведенню протестів, які носили суто мирний характер, і дати поліції привід застосувати силу та спеціальні засоби проти протестувальників, ці особи відкрито вчинили протиправні дії проти працівників поліції, кидаючи в них каміння та металеві або дерев'яні палиці, розпилючи на них [сльозогінний газ], запускаючи факели та інші піротехнічні предмети та використовуючи навантажувач ...

Згодом, з 16 години. надалі [деякі з цих осіб] залишили район ..., тоді як приблизно 20 з них залишились поруч з кордоном поліції на Банковій і продовжували вчиняти незаконні дії ...

Засвідчивши протиправні дії цих осіб ... та розраховуючи, що поліція вживатиме адекватних та законних заходів, щоб зупинити ці дії та заарештувати правопорушників, учасники мирних акцій протесту відступили та відійшли [приблизно на 100] метрів від кордону поліції. .. у бік вулиці Інститутської.

Однак, незважаючи на [вищезазначені дії протестувальників], між 16.30 та 17.15 ... Підрозділи «Беркуту» та внутрішні війська [МВС] примусово розігнали протестувальників ... за незаконними наказами невстановлених чиновників [МВС] ...

В ході розгону ... Співробітники «Беркуту», яких слідчі не встановили, затримали 9 осіб, зокрема ... [п. В. Загорівку та п. Г. Черевко] ... і вивезли їх у прилеглу до будівлі Адміністрації Президента територію.

Між 5.15 і 7 вечора ... [Співробітник І.С., який на той час обіймав посаду молодшого інспектора підрозділу харківського Беркуту,] ... разом з іншим [офіцером харківського Беркуту], якого не встановили слідчі, вдарили ногою та били [п. Загорівка] гумовою палицею на голові та тулубі 5–6 разів, коли він лежав на дорозі із руками в наручниках за спиною, і поки він не чинив жодного опору та не вчиняв незаконних дій і не міг зробити це ... [У той час відповідні офіцери Беркуту] усвідомлювали, що не існувало [законних] причин для застосування сили, і що протестувальники не чинили жодного опору і не вчиняли ніяких дій, які можуть загрожувати життю або здоров'ю правоохоронців. Вони знали, що заборонено бити когось по голові або тулубі, і що

правоохоронці повинні діяти в межах і способом, передбачених Конституцією, законами України та міжнародними договорами [України]. ... Вони розуміли природу та наслідки своїх дій і навмисно і явно перевищували свої сили з неповаги до протестувальників ... Вони вчиняли ці дії, будучи [достатньо] обізнаними з обставинами, демонструючи свою перевагу [над жертвами] і нахабство, [і] хизуючись перед оточуючими.

На той час ... [офіцер Д.С., який на той час обіймав посаду інспектора Департаменту громадської безпеки Головного управління МВС м. Києва], одночасно спостерігаючи за [вищезазначеним] особливо зухвалим і жорстоким застосуванням сили співробітниками «Беркуту» проти пана В. Загоровки та маючи реальну можливість запобігти свавільним діям ..., навмисно не виконував своїх обов'язків [як поліцейський] та не дотримувався [відповідних] правових норм.

[Співробітник Д.С.] не зміг ... зупинити незаконні дії офіцерів харківського «Беркуту», і, отже, вони ... нанесли тілесні ушкодження пану В. Загоровці, [тілесні ушкодження, які включали] закриту черепно-мозкову травму, контузійні поранення голови, струс мозку, гематоми на обличчі та голові та ерозію рогівки правого ока... які, згідно з судово-медичною експертизою від 22 липня 2015 року, були середнього ступеня тяжкості ...

... [Співробітник Д.С.] ..., діючи свідомо і розуміючи, що [подібні] незаконні дії будуть вчинятися правоохоронцями в майбутньому: не повідомляв [своїх] керівників про те, що особи, зокрема [п. В. Загорівка], був поранений ...; не забезпечив надання потерпілим необхідної допомоги; і не повідомляв компетентні органи розслідування про протиправні дії [поліції], які призвели до того, що вищезазначені [харківський «Беркут»] уникнули відповідальності за свої дії ...».

Беручи до уваги подання сторін у цій справі та інформацію, опубліковану на спеціальному веб-сайті ГП України, виявляється, що на час ухвалення цього рішення кримінальне провадження проти трьох інших підозрюваних тривало.

5. Внутрішнє розслідування, проведене комісією МВС щодо подій 1 грудня 2013 року.

Дії поліції 1 грудня 2013 року також були предметом внутрішнього розслідування, яке колегія МВС проводила, паралельно офіційному розслідуванню, описаному в попередніх пунктах, між 24 лютого і 24 квітня 2014 року. Звіт від 24 квітня 2014 року, який МВС опублікував після цього розслідування, містив інформацію про різні підрозділи поліції, які брали участь в операціях з громадського порядку на ту дату, та їх керівництво. Однак, згідно з повідомленням, поліція не готувала жодних оперативних планів чи карт. Також було зазначено, що не всі відповідні обставини можуть бути встановлені та оцінені, оскільки «більшість» відповідних офіційних документів були знищені вищими службовцями МВС 20 лютого 2014 року.

У звіті від 24 квітня 2014 року було зазначено, що 1 грудня 2013 року деякі невідомі офіцери «Беркуту» та офіцери внутрішніх військ МВС застосували надмірну силу проти протестувальників, включаючи «спеціальні засоби» – гумові та пластмасові кийки – всупереч відповідних норм. Колегія МВС встановила, що начальник Управління громадської безпеки Головного управління МВС м. Києва незаконно наказав застосовувати силу 1 грудня 2013 року, а також встановила, що він та кілька інших вищих посадових осіб МВС не змогли наглядати за тим, як ця сила було використана.

Ті та деякі інші вищі посадові особи МВС були визнані винними у дисциплінарних проступках: сім офіцерів притягнуто до дисциплінарної відповідальності, але на той час вони вже були звільнені; двоє були попереджені про професійну непридатність; а п'ятеро отримали догану.

Згідно з повідомленням, жоден офіцер, безпосередньо відповідальний за жорстоке поводження з демонстрантами 1 грудня 2013 року, не міг бути ідентифікований, оскільки офіційні дані не відповідали фактичній кількості персоналу МВС, задіяного в цих операціях, а відповідні офіцери носили однакові форми та маски.

С. Події в Києві 1 грудня 2013 року щодо пана Г. Черевка (заява № 31174/14) та їх наслідки.

1. Стверджуване жорстоке поводження з боку поліції паном Г. Черевком.

За словами пана Г. Черевко (заява № 31174/14), 1 грудня 2013 року він спостерігав та знімав відеозаписи протестів біля будівлі

Адміністрації Президента в центрі Києва. В ході розгону протестувальників, який розпочався близько 16.30. в той день його побили пластиковими кийками кілька офіцерів «Беркуту». На нього наділи наручники та відвезли у сусідній двір, де його побиття тривало кілька годин, внаслідок чого він кілька разів втрачав свідомість. Нібито різні співробітники «Беркуту» знімали заявника, як його били та обзивали.

Згодом заявник був доставлений до Київської лікарні швидкої медичної допомоги, де його помістили до спеціального охоронюваного підрозділу, який, згідно з медичним висновком, складеним після його прибуття, страждав від струсу мозку, контузії грудної клітки, перелому пальців та множинних гематом на обличчі, тулубі і кінцівках. Він пробув у лікарні, перебуваючи на лікуванні до 9 грудня 2013 року. Сторони не надали інформації щодо того, в якому закладі утримувався заявник до звільнення 11 грудня 2013 року.

2. Кримінальне провадження проти пана Г. Черевка.

Близько 1 години ночі 2 грудня 2013 року слідчий Київського відділу поліції приїхав до лікарні та склав протокол, затримавши заявника за підозрою у масових заворушеннях на підставах, викладених у пунктах 1 і 2 статті 208. КПК. Більше детальної інформації щодо цього не було.

У звіті також зазначалося, що в ході особистого обшуку заявника поліція вилучила грошову суму, водійські права, посвідчення автомобіля, набір ключів та кілька пластикових карток.

3 грудня 2013 року слідчий подав до Шевченківського районного суду заяву про продовження тримання заявника під вартою у зв'язку з кримінальним провадженням проти нього. Ця заява базувалася на подібних фактичних поданнях та аргументах, як заява про затримання п. В. Загоровки від 3 грудня 2013 р. (Заява № 42180/14). За словами слідчого, заявник відмовився давати показання.

3 грудня 2013 року суддя Шевченківського районного суду М. призначив продовження тримання під вартою заявника на тій підставі, що його підозрюють у вчиненні тяжкого злочину, що підозра має доказові підстави, викладені в заяві слідчого, і що існує небезпека втечі заявника, перешкоджання ним правосуддю чи

вчинення повторного правопорушення, не надаючи конкретних деталей щодо цього.

За словами заявника, під час слухання справи 3 грудня 2013 року Шевченківському районному суду не було надано доказів для обґрунтування підозри у вчиненні ним злочину, зокрема копій показань свідків, на які спирався слідчий, не було заслухано жодного свідка та копії документів, на які покладався слідчий, представлені не були.

11 грудня 2013 року Апеляційний суд Києва скасував рішення від 3 грудня 2013 року та наказав звільнити заявника з огляду на його сімейну ситуацію, але підтвердив висновки суду першої інстанції щодо наявності обґрунтованої підозри.

Врешті-решт, 5 березня 2014 року кримінальне провадження проти заявника було припинено через відсутність у його діях ознак злочину.

3. Офіційне розслідування подій 1 грудня 2013 року в частині, що стосується передбачуваного жорстокого поводження та затримання п. Г. Черевко.

Тим часом, 5 грудня 2013 року заявник скаржився на владу за побиття 1 грудня 2013 року, і в ту ж дату він був допитаний та прийнятий як потерпілий у тому самому провадженні, що і пан В. Загоровка. (заява № 42180/14). 20 липня 2015 року було проведено судово-медичну експертизу щодо пошкоджень, отриманих паном Г. Черевком 1 грудня 2013 року. Було встановлено, що вони були середньої тяжкості.

Д. Події в Києві 11 грудня 2013 року щодо пана С. Дименка та пана Р. Ратушного (заяви № 33767/14 та 54315/14) та їх наслідки.

1. Стверджуване жорстоке поводження з поліцією пана С. Дименка та п. Р. Ратушного 11 грудня 2013 року.

За словами пана С. Дименка (заява № 33767/14) та пана Р. Ратушного (щодо заяви № 54315/14), 11 грудня 2013 року вони брали участь у протестах у центральній частині Києва, коли були побиті поліцією, яка намагалася розігнати протестувальників.

За словами Уряду, протягом ночі з 10 на 11 грудня 2013 року ці заявники були поруч з кордоном поліції, коли поліція почала зносити барикади протестувальників та рухатись до

протестувальників, тим самим поранивши заявників та низку інших протестувальників.

За словами пана С. Дименка (заява № 33767/14), кілька офіцерів «Беркуту» схопили його та провели в район, який вони контролювали. Там вони кинули його на бруківку і почали бити та обзивати. Він отримав численні удари по тілу та обличчю. Його окуляри були розбиті, а отже, зір погіршився. Потім його змусили пройти «коридором», сформованим кількома офіцерами «Беркуту», які продовжували бити його, коли він йшов. Щоразу, коли він падав, йому наказували встати і йти далі, тоді як офіцери «Беркуту» продовжували його бити. Пізніше заявнику було дозволено покинути цю територію та отримати медичну допомогу.

За словами пана Р. Ратушного (заява № 54315/14), його також схопили співробітники «Беркуту» і вивезли в район, який вони контролювали. Там, поки він лежав на тротуарі, кілька офіцерів «Беркуту» оточили його і почали бити. Він отримав численні удари по тілу та голові. Отже, він втратив свідомість. Коли він прийшов до тями, він виявив, що його вивезли з Майдану Незалежності офіцери «Беркуту», які продовжували жорстоко поводитися з ним. У якийсь момент невстановлена особа в жилеті з написом «народний депутат» забрала заявника від співробітників «Беркуту» та відвезла його до швидкої допомоги. Звідти адвокат заявника доставив його до лікарні, де лікарі попросили його надати свої особисті дані та описати обставини, в яких він постраждав, як передумову для отримання медичної допомоги. Заявник описав спірні події та вказав адресу свого адвоката замість своєї адреси. За його словами, через кілька днів на адресу адвоката прийшла поліція, яка розшукувала заявника.

Заявники подали до Суду фотографії та відеозаписи подій 11 грудня 2013 року та медичні документи.

2. Офіційне розслідування подій 11 грудня 2013 року, наскільки вони стосуються стверджуваного жорстокого поводження з паном С. Дименком та п. Р. Ратушним.

12 грудня 2013 року поліція розпочала кримінальне провадження за діями працівників поліції, які брали участь у спробі розгону протестувальників 11 грудня 2013 року. 16 грудня 2013 року справу було передано до Київської прокуратури.

25 грудня 2013 р. Р. Ратушний подав скаргу до прокуратури м. Києва, стверджуючи, що 11 грудня 2013 р. з ним жорстоко поводитися у поліції. 5 лютого 2014 р. пан Дименко подав подібну скаргу до ГП України.

Головне слідче управління ГП України взяло на себе розслідування, про яке йдеться, 26 січня 2015 року, вважаючи, що воно не проводилось належним чином.

У лютому 2015 року заявники, яких це стосувалося, отримали статус потерпілого в цьому провадженні; їх допитували та залучали до деяких інших слідчих процедур.

Відповідно, 2 квітня 2015 року та 5 липня 2015 року судові експерти дійшли висновку, що тілесні ушкодження пана С. Дименка та пана Р. Ратушного були легкої тяжкості.

3 листопада 2015 року ГП України надіслала офіційні повідомлення стосовно двох офіцерів підрозділу «Беркут» із Запоріжжя: офіцера В. Ц. підозрювали у жорстокому поводженні з паном Р. Ратушним, тоді як офіцера А. К., який на момент подій був начальником підрозділу, підозрювали у незаконному наказі своєму підрозділу застосовувати силу проти протестувальників. Ці правопорушення характеризувались, головним чином, як незаконне втручання в організацію демонстрацій та зловживання владою із залученням до насильства (статті 340 та статті 365 КК).

У період з лютого по березень 2016 року провадження стосовно цих двох співробітників «Беркуту» було відокремлено від вищезазначеної справи та передано до Печерського районного суду для розгляду за тим самим звинуваченням.

Офіційний обвинувальний акт, серед іншого, зазначав, що про акції протесту в центрі Києва між 21 листопада та 11 грудня 2013 року було повідомлено Київраду; що в ніч з 10 на 11 грудня 2013 року протестувальники здійснювали мирну демонстрацію і не порушували громадський порядок; що не було підстав обмежувати їх право на збори; що президент Янукович доручив вищим представникам правоохоронних органів застосовувати надмірну силу проти протестувальників, щоб примусово придушити протести; і що в кінцевому підсумку ці вказівки були передані начальникам різних підрозділів поліції, зокрема підрозділу

«Беркут» із Запоріжжя, який був направлений з цією метою до центральної частини Києва 10 грудня 2013 року.

Обвинувальний акт конкретно щодо заявників містив наступне:

(i) Між опівночі та 4 ранку 11 грудня 2013 року співробітник А. К. дав незаконний наказ офіцерам Запорізького Беркуту під його командуванням примусово розігнати протестувальників. Відповідно, ці співробітники «Беркуту» побили протестувальників, включаючи пана С. Дименка та пана Р. Ратушного, ударивши їх ногами та побивши гумовими кийками, незаконно намагаючись змусити протестувальників покинути територію та припинити акції протесту. На той час співробітник А. К. та інші офіцери «Беркуту», про яких йде мова, знали, що протестувальники не порушують громадський порядок та не здійснюють жодних незаконних дій, і не представляють жодної загрози життю чи здоров'ю інших людей, включаючи працівників поліції.

(ii) офіцер В. Ц. брав активну участь у спробі розгону протестувальників 11 грудня 2013 року. Діючи навмисно і без попередження, він кілька разів вдарив пана Р. Ратушного по спині і по тулубу. Потім він відвів пана Р. Ратушного за кордон поліції та кілька разів вдарив його ногами по спині, коли той лежав на землі. Згодом кілька інших невідомих офіцерів «Беркуту» приєдналися до офіцера В. Ц., і разом вони кілька разів вдарили пана Р. Ратушного по тулубу і принаймні один раз по голові. Відповідно, п. Р. Ратушний піддавався болючому та такому, що принижує гідність, поводженню і зазнав травм легкої тяжкості.

Згідно з інформацією, опублікованою на спеціальному веб-сайті ГП України, у невстановлену дату справу було повернуто слідчим через невизначені недоліки. 31 липня 2017 року, виправивши недоліки, слідчі повторно передали справу до Печерського районного суду.

Суд не був проінформований про подальший розвиток цих судових процесів.

За даними Уряду, в рамках розслідувань, про які йде мова, 22 березня 2016 року інший офіцер «Беркуту», офіцер М., був повідомлений про те, що його підозрювали у вчиненні 11 грудня 2013 року злочинів, подібних до тих, що нібито вчинені двома

згаданими вище офіцерами «Беркуту». 30 березня 2016 року провадження було зупинено, оскільки співробітник М. втік, і його оголосили в розшук. Невідомо, чи були дії цього підозрюваного пов'язані із нібито жорстоким поведінням із паном С. Дименком та п. Р. Ратушним, котрі формально розглядались як жертви в контексті цих розслідувань.

3. Внутрішнє розслідування, проведене комісією МВС щодо подій 11 грудня 2013 року.

Внутрішнє розслідування, проведене МВС, яке призвело до звіту від 24 квітня 2014 року та дисциплінарних стягнень, як це було більш докладно описано у пунктах 85, 121 та 123 вище, також стосувалося подій 11 грудня 2013 року і дійшло до тих самих висновків щодо планування дій поліції.

Воно також встановило, що 11 грудня 2013 року деякі невідомі офіцери «Беркуту» та офіцери внутрішніх військ МВС застосували надмірну силу проти протестувальників, порушуючи відповідні правила. Колегія визначила декількох старших співробітників МВС, які відповідали за це, і які, на думку комісії, не змогли наглядати та контролювати, як застосовувалася ця сила.

Е. Події в Києві 23 січня 2014 року стосовно пана Д. Полтавця (заява № 36299/14) та їх наслідків

1. Арешт заявника в Києві 23 січня 2014 року та подальше кримінальне провадження проти нього

23 січня 2014 року, коли він знаходився в районі, прилеглому до Майдану Незалежності, для підтримки протестів, пан Полтавець був заарештований поліцією. Під час його арешту заявник був жорстоко побитий поліцією. Зокрема, його вдарили по голові ззаду, звалили на землю і далі били по голові та тілу, поки він не втратив свідомість. Перебуваючи у непритомному стані, його доставили до відділення поліції Голосіївського району м. Києва. Там він прийшов до тями і йому повідомили, що його заарештовують за підозрою у масових безладах.

Близько 21:20 23 січня 2014 року слідчий Голосіївського районного відділу поліції склав протокол про арешт заявника, зазначивши, що заявник був заарештований на підставах, викладених у пункті 1 (2) та (2) статті 208 КПК. Більше детальної інформації щодо цього не було.

У звіті також зазначалося, що в ході особистого обшуку заявника поліція вилучила мобільний телефон, медичну маску для обличчя, сонцезахисні окуляри, дерев'яне розп'яття, ключ та дві монети.

У офіційному повідомленні про підозру, надісланому заявнику, зазначалось, що 23 січня 2014 року заявник та від 3000 до 5000 інших невстановлених осіб прибули на вулицю Грушевського, недалеко від стадіону «Динамо» в центрі Києва, «з метою активної участі в [актах] масового безладу, що супроводжувався насильством щодо окремих людей, знищенням власності та опором представникам державної влади із застосуванням різних предметів як зброї». З цією метою до цих подій він та інші зацікавлені особи підготували спеціальне спорядження для самооборони, включаючи бронежилети та каски, які вони планували використовувати під час нападу на поліцію. У невстановлений час пан Д. Полтавець «відійшов від натовпу і рушив до [сусідньої] вулиці Садової, несучи палицю та пляшку з невідомою рідиною». Він та інші невідомі особи «кидали пляшки, що містять горючу рідину, в сторону правоохоронців та їх спеціалізованих транспортних засобів». Пізніше, як було зазначено, пан Д. Полтавець був заарештований поліцією, «коли йшов вулицею Липської з палицею (битою) та пляшкою з червоною смужкою матеріалу, зав'язаною на її горлечку, в якій знаходився залишок невідомої рідини». Також було зазначено, що «в ході протиправних дій» було поранено близько ста поліцейських та інших осіб.

Пізніше того ж дня поліція доставила пана Д. Полтавця до клініки, де його оглянули лікарі, які відзначили, що у нього струс головного мозку, забій грудної клітини та множинні гематоми на обличчі, на тулубі та кінцівках. Він перебував у спеціальному охоронюваному підрозділі цієї клініки до 15 лютого 2014 року та проходив медичну допомогу з приводу отриманих травм.

На слуханні під вартою 24 січня 2014 року в Голосіївському районному суді м. Києва адвокат заявника в основному доводив, що підозра в скоєнні заявником злочину була абсолютно необґрунтованою і що, через погане самопочуття, заявник не повинен бути поміщений під варту. Він також заявив, що заявник був побитий поліцією під час його арешту.

Рішенням від 24 січня 2014 р. суддя К. Голосіївського районного суду м. Києва постановила залишити заявника під вартою. Рішення базувалось головним чином на тій підставі, що заявника підозрювали у тяжкому злочині, а підозра мала доказові підстави. Зокрема, було зроблено посилання на записи допитів двох свідків та протокол огляду місця події (протокол огляду місця події), який був проведений 23 січня 2014 року, без додаткових деталей, які у ньому не бралися до уваги.

Копії документів, посилання на які було зроблено у рішенні від 24 січня 2014 року, Суду не надано.

Апеляційну скаргу на рішення від 24 січня 2014 року Апеляційний суд Києва відхилив 11 лютого 2014 року.

14 лютого 2014 року Голосіївський районний суд вирішив змінити запобіжний захід, накладений на заявника, та обрав для нього домашній арешт.

28 лютого 2014 року кримінальне провадження проти заявника було припинено прокуратурою Голосіївського району через відсутність у його діях ознак злочину. Зокрема, було зазначено, що заявник вчинив дії, за які він був притягнутий до кримінальної відповідальності, «у стані крайньої необхідності з метою захисту своїх конституційних прав та інтересів» та «з метою усунення загрози для конституційного порядку України, її суверенітету і незалежності, а також право громадян на вільне пересування, [і] свободу слова та мирні зібрання».

2. Офіційне розслідування щодо нібито жорстокого поводження з паном Д. Полтавцем 23 січня 2014 року та пов'язаного з ним кримінального провадження.

Тим часом 6 лютого 2014 року заявник скаржився на побиття відповідним органам влади. Він отримав статус потерпілого під час провадження, розпочатого ГП УКРАЇНИ 20 січня 2014 року, стосовно численних повідомлень про жорстоке поводження з демонстрантами та журналістами у січні 2014 року.

Заявнику також було надано статус потерпілого в рамках кримінального розслідування, розпочатого ГП України 5 лютого 2014 року, щодо підозри в тому, що поліція, прокурори та судді вчинили різні зловживання щодо протестувальників у січні та

лютому 2014 року, зокрема, піддавши їх свавільному арешту та жорстокому переслідуванню.

Беручи до уваги подання сторін у цій справі та інші матеріали, доступні Суду, під час ухвалення цього рішення обидва розслідування тривали.

Ф. Події в Києві 18 лютого 2014 року щодо пана О. Задоянчука (заява № 36845/14) та їх наслідки.

1. Арешт заявника в Києві 18 лютого 2014 року та подальше кримінальне провадження проти нього.

18 лютого 2014 р. О. Задоянчук, який брав участь у акціях протесту, був заарештований поліцією під час спроби захопити один із будинків, прилеглих до Майдану Незалежності, Жовтневий палац, який на той час був зайнятий протестувальниками. Заявник був серед тих мітингувальників, які знаходились усередині будівлі. За його словами, під час арешту його побили, хоча він не чинив опору поліції. Потім поліція вивела його та інших учасників акцій протесту на вулицю і наказала лягти на сажу на землі, де тліли автомобільні шини, які виробляли багато диму.

Близько 22:00 18 лютого 2014 року заявника було доставлено до відділення поліції Дніпровського району м. Києва.

Близько 4 години ранку 19 лютого 2014 року слідчий відділення поліції Дніпровського району склав протокол про арешт заявника за підозрою у масових заворушеннях на підставах, викладених у пункті 1 (2) та (2) статті 208 КПК.

У звіті також зазначалося, що в ході особистого обшуку заявника поліція вилучила його металеве намисто, намисто зі шкіри та шнурки.

В офіційному повідомленні заявника про підозру зазначалося, що між 10:00 та 15:00 18 лютого 2014 року заявник та низка інших осіб прибули до центральної частини Києва «з метою брати активну участь у [актах] масових безладів, що супроводжувалися насильством щодо приватних осіб, знищенням майна [і] опором представникам державної влади із використанням різних предметів як зброї». До цих подій він та інші зацікавлені особи підготували спеціальне спорядження для самооборони, включаючи захисні щитки для рук та ніг (накладки) та каски, які вони планували

використовувати під час нападу на міліцію. Під час цих подій, щоб уникнути ідентифікації, вони носили маски для обличчя, шоломи та інші невстановлені предмети; вони також напали на поліцейських, побили їх, а також кидали в них каміння та пляшки, що містять легкозаймисті рідини. Підозрювані підпалили автомобільні шини, а також вчинили «дії, спрямовані на знищення турнікетів та спеціалізованих транспортних засобів», які встановила поліція, щоб запобігти проходженню громадськості через територію. Коли працівники поліції намагалися зупинити вчинення цих злочинних дій, підозрювані чинили їм опір, здійснюючи «інші активні дії». Як результат, невизначена кількість поліцейських та інших осіб отримала поранення.

Близько 11 години 19 лютого 2014 року слідчий подав до Дніпровського районного суду м. Києва заяву про продовження тримання заявника під вартою, повторивши інформацію, що міститься в офіційному повідомленні про підозру від 19 лютого 2014 року. Слідчий також заявив, що підозра була заснована на протоколі виїзної перевірки, проведеної 18 лютого 2014 року, та інших матеріалах кримінальної справи, не надаючи жодних додаткових деталей щодо цього. За словами слідчого, заявник відмовився давати показання. Копії протоколу виїзної перевірки Суду не надано.

19 лютого 2014 р. суддя М. Дніпровського районного суду м. Києва розглянув цю заяву в судовому засіданні за участю заявника та його адвоката. Під час цього слухання адвокат в основному доводив, що підозра у вчиненні заявником злочину була абсолютно необґрунтованою, а його затримання було невинуватим.

Рішенням від 19 лютого 2014 р. суддя М. Дніпровського районного суду м. Києва зобов'язав заявника залишатися під вартою на тій підставі, що його підозрюють у тяжкому злочині, та підозра має доказові підстави. Зокрема, було зроблено посилання на звіт від 19 лютого 2014 року про арешт заявника та передбачувану небезпеку втечі, перешкоджання правосуддю та повторних правопорушеннях, щодо яких не було вказано жодних деталей, окрім того, що заявник не мав постійного місця проживання в Києві, жив у квартирі друга в Івано-Франківську, і не мав соціальних зв'язків і роботи.

22 лютого 2014 року Дніпровський районний суд вирішив, що тримати заявника під вартою більше не виправдано, і відпустив його.

Зрештою, 27 червня 2014 року кримінальне провадження проти заявника було припинено через відсутність у його діях ознак злочину.

2. Офіційне розслідування подій 18 лютого 2014 року в Києві, наскільки це стосується пана О. Задоянчука.

Заявник не подав офіційної скарги до органів влади щодо жорстокого поводження з боку поліції 18 лютого 2014 року.

За його словами, владі було відомо про жорстоке поводження з боку поліції на той день. Зокрема, його оглянув керівник медичної частини СІЗО, де він був затриманий, і в подальшому медичному висновку було зазначено у нього забій грудної клітки та множинні гематоми на обличчі, тулубі та кінцівках. Заявник подав до суду копію цього звіту та медичної довідки, виданої 5 березня 2014 р. державною клінікою у Києві, де зазначено, що з 22 лютого по 5 березня 2014 р. він проходив стаціонарне медичне лікування у зв'язку, зокрема, з респіраторним порушенням і наслідками струсу мозку.

За даними Уряду, 16 квітня 2014 року заявнику було надано статус потерпілого в рамках кримінального розслідування, розпочатою ГП УКРАЇНИ 5 лютого 2014 року, у зв'язку з підозрою в тому, що поліція, прокурори та судді вчинили різні зловживання щодо протестувальників у січні та лютому 2014 р., серед іншого, піддаючи їх свавільним арештам та звинуваченню у зловживанні, розслідування яких тривало на час прийняття цього рішення.

Г. Дисциплінарне провадження щодо суддів, які розглядали справи щодо тримання під вартою п. Г. Черевка, п. Д. Полтавця, п. О. Задоянчука та п. В. Загоровки (заяви № 31174/14, 36299/14, 36845/14 та 42180/14).

У грудні 2014 року ГП України, деякі заявники, їх адвокати та кілька інших осіб подали скарги до Тимчасової спеціальної комісії («ТСК»). Остання була створена відповідно до Закону про відновлення довіри до судової влади в Україні для перевірки суддів. Скаржники стверджували, що судді кількох районних судів Києва діяли незаконно, не неупереджено та свавільно, розглядаючи

справи тих, хто був притягнутий до кримінальної відповідальності у зв'язку з протестами на Майдані, включаючи пана В. Загоровку, пана Г. Черевка, пана Д. Полтавця та пана О. Задоянчука.

Ці скарги були розглянуті ТСК, а згодом і Вищою радою правосуддя (далі – ВРП), яка видала різні висновки та рішення стосовно справ відповідних заявників. У кількох випадках ці органи вважали, що відповідні судді не пройшли ретельного вивчення всіх відповідних обставин та тверджень сторін; не взяли до уваги відповідні докази, які демонструють, що заява слідчих про тримання заявників під вартою не базувалася на «обґрунтованій підозрі» у вчиненні ними злочину або на доказі, на основі якого підозри щодо заявників було засновано, або відсутній в матеріалах справи, або не міг стати підставою для підозр; не перевірили, чи існували ризики, що вимагають застосування запобіжного заходу у справах заявників; та не надали адекватно детальних даних, або, в певних випадках, будь-яких обґрунтувань своїх рішень, що дозволяють продовження затримання заявників.

Оскільки дисциплінарне провадження стосувалося справи пана В. Загоровки (заява № 42180/14), у своєму висновку від 22 квітня 2015 р. ТСК також зазначила, що кримінальна справа заявника не містила протоколу допиту свідка, на якого посилялася, і що звіти поліції щодо відеозаписів подій поблизу будівлі Адміністрації Президента 1 грудня 2013 року були обмежені загальним описом подій і не містили інформації про заявника. Крім того, згідно з цією думкою, суддя Г. Шевченківського районного суду, який розглядав справу заявника, не розглянув скарги заявника та його адвоката щодо жорстокого поводження із заявником з боку поліції.

31 березня 2016 р. ВРП по суті підтримала висновок ТСК від 22 квітня 2015 р., а 24 вересня 2016 р. Президент звільнив цього суддю за порушення присяги. Рішеннями від 19 липня та 1 листопада 2016 року, 6 вересня 2018 року та 5 липня 2019 року ВАС та Верховний суд відхилили скарги судді Г. на його звільнення та підтримали висновки ТСК та ВРП по суті.

Оскільки дисциплінарне провадження стосувалося справи пана Д. Полтавця (заява № 36299/14), у своєму рішенні від 17 грудня 2015 р. ВРП встановила, зокрема, що заява про його затримання була заснована на записах допиту стосовно

поліцейських, який містив ідентичні заяви, тоді як протокол виїзної перевірки від 23 січня 2014 року фактично стосувався особистого обшуку заявника, який проводився не відповідно до процедури і проходив за відсутності його адвоката. Також суддя К. Голосіївського районного суду, яка розглядала справу заявника, проігнорувала його скарги на те, що його побили в поліції, які він подав під час засідання 24 січня 2014 року. Але особиста інформація заявника не була взята до уваги. Відповідно, ВРП вирішила подати клопотання до Президента України про звільнення цієї судді, за цим клопотання 24 лютого 2016 року Президент звільнив її за порушення присяги.

Остаточним рішенням від 28 лютого 2017 року Верховний суд відхилив апеляцію судді К. на рішення ВРП від 17 грудня 2015 року і таким чином підтримав висновки ВРП по суті.

Деяко подібні висновки містилися в рішенні ВРП від 21 грудня 2017 року, яке, зокрема, стосувалось затримання п. О. Задоянчука. Однак ВРП вважала, що процесуальні порушення суддею М. Дніпровського районного суду у справі заявника не були достатньо серйозними, щоб охарактеризувати їх як «порушення присяги», що тягне за собою звільнення, і що у її справі вплив строк давності. Відповідно, вирішено припинити провадження у справі.

По суті з тих самих причин, 15 березня 2018 р. ВРП припинила дисциплінарне провадження проти судді М. Шевченківського районного суду, який вирішив питання про тримання під вартою п. Г. Черевка (заява № 31174/14). У цьому рішенні ВРП, серед іншого, встановив, що суддя не розглянув заяви заявника щодо його особистої ситуації та не врахував той факт, що йому було відмовлено у захисті прав, оскільки йому було офіційно повідомлено про підозру через восьми годин після його арешту.

Дисциплінарне провадження щодо деяких суддів у цьому контексті є предметом кількох заяв, які зараз перебувають на розгляді в Суді (заява № 18760/17 та декілька інших).

Н. Дисциплінарне провадження проти судді Печерського районного суду, яка розглядала заяву про заборони Київської міської ради (заяви № 33767/14 та 54315/14 (п. С. Дименко та п. Р. Ратушний)).

У липні 2014 року адвокат пана Р. Ратушного поскаржився ТСК, що суддя Г. Печерського районного суду порушила низку норм національного законодавства та статтю 11 Конвенції, маючи справу з рішенням Київської міської ради за позовом щодо перекриття вулиць у центрі Києва та при видачі судової заборони 9 грудня 2013 року.

У своєму рішенні від 7 червня 2017 р. ВРП встановила, що суддя Г. Печерського районного суду не перевірила, чи мав Печерський районний суд юрисдикцію для розгляду заяви про заборону та чи було застосовано тимчасовий захід, який вона вирішила застосувати, доречним, беручи до уваги характер вимоги. Фактично, застосувавши оскаржуваний тимчасовий захід, вона вирішила суть позову. Також тимчасовий захід застосовувався щодо невстановлених осіб, які не були сторонами у справі.

Далі ВРП встановила, що суддя Г. Печерського районного суду не може бути притягнута до дисциплінарної відповідальності, оскільки у її справі сплинув строк давності. Відповідно, вона вирішив припинити провадження у справі.

І. Виплати відповідно до Закону Про встановлення державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей від 21 лютого 2014 р.

П. П. Шморгунов, п. Б. Єгіазарян, п. О. Грабець, п. О. Бала, п. Ф. Лапій, п. Г. Черевко, п. С. Дименко, п. Д. Полтавець, п. В. Загорюк, п. Р. Ратушний, П. А. Рудчик та п. А. Соколенко (заяви № 15367/14, 20546/14, 24405/14, 31174/14, 33767/14, 36299/14, 42180/14, 54315/14 та 19954/15) включені до списку осіб, які мають право на отримання виплат згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів на підставі Закону Про встановлення державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей від 21 лютого 2014 р. (Закон про допомогу жертвам цивільного протесту). Згідно з останньою інформацією, наданою в цьому відношенні сторонами, до січня 2017 року жодна допомога зацікавленим заявникам не виплачувалась, за винятком п. Г. Черевко (заява № 31174/14), головним чином оскільки бюджетних асигнувань на такі виплати не було. Пан В. Загорюк та пан Р. Ратушний (заяви № 42180/14 та 54315/14) були запрошені звернутися до місцевого управління соціального страхування щодо їх права на такі виплати, але вони не зробили цього.

9 вересня 2016 року, згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів від 18 лютого та 29 липня 2016 року, пану Г. Черевко було виплачено одноразово по 68 900 гривень, що еквівалентно приблизно 2270 євро на той час.

Рішення Суду:

Суд одноголосно

1. Суд одноголосно вирішує об'єднати заяви;
2. Суд одноголосно приєднується до суті заперечень Уряду щодо статусу потерпілих пана Г. Черевка та п. В. Загорівки щодо їх скарг за статтею 3 Конвенції (заяви № 31174/14 та 42180/14) та відхиляє ці заперечення;

3. Суд одноголосно оголошує прийнятними такі скарги:

(а) скарги за статтею 3 Конвенції щодо жорстокого поводження з п. П. Шморгуновим, п. Б. Єгіазаряном, п. Ю. Лепявком, п. О. Грабцем, п. О. Балою, п. Г. Черевком, п. С. Дименком, П. Д. Полтавцем, п. В. Загоровкою, п. Ф. Лапій, п. Р. Ратушним, п. А. Рудчик, п. О. Ковальською та п. А. Соколенко та відсутність ефективного розслідування з цього приводу (заяви № 15367 / 14, 16280/14, 18118/14, 20546/14, 24405/14, 31174/14, 33767/14, 36299/14, 42180/14, 42271/14, 54315/14 та 19954/15);

(б) скарга пана В. Загоровки за статтею 3 Конвенції на неадекватну медичну допомогу під час затримання (заява № 42180/14);

(с) скарги на підставі пункту 1 статті 5 Конвенції щодо незаконності та свавілля затримання п. Г. Черевка, п. Д. Полтавця, п. О. Задоянчука та п. В. Загоровки протягом періодів, зазначених вище. (заяви № 31174/14, 36299/14, 36845/14 та 42180/14);

(д) скарги п. Г. Черевка та п. В. Загоровки за пунктом 3 статті 5 Конвенції на те, що вони не мали процесуального захисту від свавільного та незаконного позбавлення їх волі (заяви № 31174/14 та 42180/14);

(е) скарга пана В. Загоровки за пунктом 5 статті 5 Конвенції на те, що він не мав ефективного та виконуваного права на компенсацію за утримання під вартою, в порушення пунктів 1 та 3 статті 5 Конвенції (заява № 42180/14) ;

(f) скарги за статтею 11 Конвенції на свавільне та незаконне втручання у право п. П. Шморгунова, п. Б. Єгіазаряна, п. Ю. Лепявко, п. О. Грабець, п. О. Бали, п. С. Дименко, П. Д. Полтавець, п. О. Задоянчук, п. Ф. Лапій, п. Р. Ратушний, п. А. Рудчик, п. О. Ковальська та п. А. Соколенко на свободу мирних зібрань (заяви № 15367/14, 16280 / 14, 18118/14, 20546/14, 24405/14, 33767/14, 36299/14, 36845/14, 42271/14, 54315/14 та 19954/15);

4. Суд одноголосно постановляє, що немає необхідності розглядати прийнятність та суть скарг п. П. Шморгунова, п. Б. Єгіазаряна, п. Ю. Лепявко, п. О. Грабець, п. О. Бала, п. С. Дименко, п. В. Загоровка, п. Ф. Лапій, п. Р. Ратушний, п. А. Рудчик, п. О. Ковальська та п. А. Соколенко згідно зі статтею 13 про відсутність ефективного засобу правового захисту щодо їх скарг відповідно до статті 3 та / або статті 11 № 15367/14, 16280/14, 18118/14, 20546/14, 24405/14, 33767/14, 42180/14, 42271/14, 54315/14 та 19954/15;

5. Суд одноголосно оголошує скарги, що залишились, неприйнятними;

6. Суд одноголосно постановляє, що мало місце порушення статті 3 Конвенції в тому, що пан П. Шморгунов, пан Б. Єгіазарян, пан Ю. Лепявко, пан О. Грабець, пан О. Бала, пан С. Дименко, пан Д. Полтавець, пан Ф. Лапій, пан Р. Ратушний, пан А. Рудчик, пані О. Ковальська та пан А. Соколенко (заяви № 15367/14, 16280/14, 18118/14, 20546/14, 24405/14, 33767/14, 36299/14, 42271/14, 54315/14 та 19954/15) зазнавали жорстокого поводження, і органи влади не провели ефективного розслідування цих питань;

7. Суд одноголосно постановляє, що мало місце порушення статті 3 Конвенції, коли п. Г. Черевко та п. В. Загоровка (заяви № 31174/14 та 42180/14) були піддані тортурам, а влада не провела ефективного розслідування цих питань;

8. Суд одноголосно постановляє, що мало місце порушення статті 3 Конвенції, оскільки пану В. Загоровці не було надано належної медичної допомоги під час тримання під вартою (заява № 42180/14);

9. Суд одноголосно постановляє, що п. Г. Черевко, п. Д. Полтавець, п. О. Задоянчук та п. В. Загоровка були затримані протягом періодів, зазначених вище, порушуючи пункт 1 статті 5 Конвенції (заяви № 31174 / 14, 36299/14, 36845/14 та 42180/14);

10. Суд одноголосно постановляє, що немає необхідності розглядати скарги за пунктом 3 статті 5 Конвенції п. Г. Черевка та п. В. Загоровки (заяви № 31174/14 та 42180/14);

11. Суд одноголосно постановляє, що немає необхідності розглядати скаргу відповідно до пункту 5 статті 5 Конвенції п. В. Загоровки (заява № 42180/14);

12. Суд одноголосно постановляє, що мало місце порушення статті 11 Конвенції стосовно права п. П. Шморгунова, п. Б. Єгіазаряна, п. Ю. Лепявко, п. О. Грабець, п. О. Бала, п. С. Дименко, п. Д. Полтавець, п. О. Задоянчук, п. Ф. Лапій, п. Р. Ратушний, п. А. Рудчик, п. О. Ковальська та п. А. Соколенко до свободи мирних зібрань (заяви № 15367/14, 16280 / 14, 18118/14, 20546/14, 24405/14, 33767/14, 36299/14, 36845/14, 42271/14, 54315/14 та 19954/15);

Суд одноголосно постановляє: (а) що держава-відповідач повинна виплатити наступним заявникам протягом трьох місяців з дати, коли рішення набуває законної сили згідно з пунктом 2 статті 44 Конвенції, наступні суми, що підлягають конвертації у валюту держави-відповідача за курсом, що застосовується на дату розрахунку:

(i) 30 000 євро (тридцять тисяч євро), плюс будь-який податок, який може бути сплачений, кожному з п. Г. Черевко та п. В. Загорівка (заяви № 31174/14 та 42180/14) на відшкодування моральної шкоди;

(ii) 16 000 євро (шістнадцять тисяч євро), плюс будь-який податок, який може бути сплачений, кожному: п. П. Шморгунову, п. Б. Єгіазаряну, п. Ю. Лепявко, п. О. Грабець, п. О. Бала, п. С. Дименко, п. Р. Ратушний, п. А. Рудчик, п. О. Ковальська та п. А. Соколенко (заяви № 15367/14, 16280/14, 18118/14, 20546/14, 24405/14, 33767/14, 54315 / 14 та 19954/15) на відшкодування моральної шкоди;

(iii) 15 000 євро (п'ятнадцять тисяч євро), плюс будь-який податок, який може бути сплачений, пану Ф. Лапію (заява № 42271/14) на відшкодування моральної шкоди;

(iv) 4000 євро (чотири тисячі євро), плюс будь-який податок, який може бути сплачений відповідним заявником, п. П. Шморгунову (заява № 15367/14) на покриття витрат, понесених під час провадження у Суді, остання сума повинна бути сплачена

безпосередньо на банківський рахунок, зазначений паном М. Тарахкало, та 1500 євро (тисяча п'ятсот євро), плюс будь-який податок, який може бути сплачений відповідним заявником, стосовно витрат, понесених у внутрішньому провадженні та перед Судом, остання сума повинна бути внесена безпосередньо на банківський рахунок, вказаний п. П. Диканом;

(v) 4000 євро (чотири тисячі євро), плюс будь-який податок, який може бути стягнений з відповідних заявників, кожному з: п. Б. Єгіазарян, п. Ю. Лепявко, п. О. Грабець та п. О. Бала (заяви № 16280 / 14, 18118/14, 20546/14 та 24405/14) щодо витрат, понесених у процесі розгляду справи в Суді, остання сума повинна бути сплачена безпосередньо на банківський рахунок, зазначений паном М. Тарахкало;

(vi) 8100 євро (вісім тисяч сто євро), плюс будь-який податок, який може бути сплачений відповідним заявником, пану С. Дименку (заява № 33767/14) на покриття витрат, понесених під час провадження у справі у Суді, остання сума повинна бути внесена безпосередньо на банківський рахунок, зазначений паном М. Тарахкало;

(vii) 10 000 євро (десять тисяч євро), плюс будь-який податок, який може бути сплачений відповідним заявником, п. В. Загоровці (заява № 42180/14) на витрати, понесені під час провадження у Суді, останню суму сплатити безпосередньо на банківський рахунок, зазначений паном М. Тарахкало; і

(viii) 1500 євро (одна тисяча п'ятсот євро), плюс будь-який податок, який може бути сплачений відповідним заявником, пану Ф. Лапію (заява № 42271/14) щодо витрат, останні становлять сплачується безпосередньо на банківський рахунок, зазначений паном П. Диканом;

(b) що з моменту закінчення згаданих трьох місяців до моменту розрахунку на ці суми виплачуватимуться прості відсотки за ставкою, рівною граничній ставці позики Європейського центрального банку протягом періоду затримки платежу плюс три відсоткові пункти;

14. Суд одноголосно відхиляє решту вимог заявників щодо справедливого задоволення.

IV. РОЗВИТОК ДОКТРИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Horizon Europe – доктринальна основа сучасної політики Європейського Союзу у сфері науки та інновацій

Пошуки оптимальної сучасної *системи організації* та управління науковими дослідженнями в Україні становить одну з тих проблем, вирішення якої матиме, на наш погляд, синергетичний ефект у всіх сферах суспільних відносин. З урахуванням цього, доречно аналізувати будь-який відповідний досвід. Особливий інтерес становлять практики країн Європи та Європейського Союзу.

2018 року Європейська Комісія запропонувала масштабну програму досліджень та інновацій «*Horizon Europe*». Вражаючим є не лише її бюджетне забезпечення у 95,5 млрд. євро в поточних цінах, а й новизна підходів щодо визначення місця науки на інституційному рівні.

Так, у другій половині березня 2021 року започатковано Європейську інноваційну раду (*European Innovation Council*), яка не має аналогів у світі, та діятиме у таких напрямках :

- підтримка малого та середнього бізнесу, зокрема, стартапів;
- група менеджменту розроблятиме бачення проектів та здійснюватиме управління проектами, а також задля їхньої реалізації організовуватиме комунікацію усіх зацікавлених сторін;
- новий механізм фінансування;
- підтримка жінок-новаторів ²¹.

Через запровадження місій – конкретних та найактуальніших для суспільства дослідницьких напрямів – передбачається підвищення ефективності фінансування наукових розвідок. Проблематика досліджень обиралася з урахуванням її інноваційності, соціальної значущості та можливості досягнення

---

²¹ Commission launches European Innovation Council to help turn scientific ideas into breakthrough innovations. 18 March 2021. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_1185.

поставних цілей протягом конкретно визначеного часу. Наразі існує 5 місій:

- адаптація до кліматичних змін, зокрема, до соціальної трансформації;
- рак;
- кліматично нейтральні та розумні міста;
- здорові океани, моря, прибережні та внутрішні води;
- здорові земля та їжа ²².

Крім цього, запроваджується максимальна відкритість дослідницької сфери. Завдяки обов'язковості відкритого доступу до публікацій з результатами досліджень матимуть змогу ознайомитися усі члени суспільства: від науковців-професіоналів до аматорів. Обов'язковим стає дотримання під час реалізації дослідницьких програм основних принципів «відкритої науки»: відкрита методологія, відкриті джерела, відкриті дані, відкритий доступ, відкрита експертна оцінка, відкриті освітні ресурси ²³.

Новим у *Horizon Europe* є і підхід до комунікації зацікавлених сторін-партнерів – Європейського Союзу, державних органів країн-членів, приватного сектору – мету якого становить сприяння реалізації пріоритетів Європейського Союзу, вирішення складних завдань, що встановлено у цій програмі, а також зміцнення Європейського дослідницького простору (*European Research Area*)²⁴.

Протягом лютого-березня 2021 року ухвалено декілька важливих документів програмного характеру: перший Стратегічний план *Horizon Europe* (2021-2024), Робоча програма для Європейської дослідницької ради, Робоча програма для Європейської інноваційної ради. У квітні планується ухвалити загальну робочу програму *Horizon Europe*.

---

²² Missions in Horizon Europe. URL: https://ec.europa.eu/info/horizon-europe/missions-horizon-europe_en.

²³ Детальніше про принципи «відкритої науки» див.: RubenVicente-Saezab. RobinGustafsson.LieveVan den Brandecd. The dawn of an open exploration era: Emergent principles and practices of open science and innovation of university research teams in a digital world. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0040162518316378>.

²⁴ European Partnerships in Horizon Europe. URL: https://ec.europa.eu/info/horizon-europe/european-partnerships-horizon-europe_en.

Доцільним для вивчення та можливого запровадження в Україні, на нашу думку, є підхід щодо моніторингу реалізації проектів *Horizon Europe*. Так, встановлено 9 ключових критеріїв, які відображають вплив досліджень на розвиток науки (1-3), на суспільство (4-6), на технології та економіку (7-9). Це:

1. Створення якісно нових завдань.
2. Зміцнення людського капіталу у науково-дослідній та інноваційній діяльності.
3. Сприяння розповсюдженню знань та відкритої інформації.
4. За допомогою досліджень та інновацій реалізація пріоритетів політики Європейського Союзу та відповідь на глобальні виклики.
5. Забезпечення переваг та результатів за сприяння науково-інноваційних місій.
6. Підвищення ефективності впровадження результатів досліджень у суспільне життя.
7. Забезпечення зростання на основі інновацій.
8. Створення нових та кращих робочих місць.
9. Залучення інвестицій у дослідження та створення інноваційного продукту.

Крім цього, варто зазначити щодо активного залучення наукової спільноти до розроблення засад *Horizon Europe*. Наприклад, фундатором бачення місій, критеріїв визначення їхньої проблематики тощо є Маріана Мацзукато (*Mariana Mazzucato*), професор Університетського коледжу Лондона з економіки інновацій та суспільної цінності (*University College London in Economics of Innovation and Public Value*), а також засновниця та директор Інституту інновацій та суспільного призначення (*Institute for Innovation and Public Purpose*)²⁵.

---

²⁵ Див.: MISSIONS. Mission-Oriented Research & Innovation in the European Union. A problem-solving approach to fuel innovation-led growth. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5b2811d1-16be-11e8-9253-01aa75ed71a1/language-en>.

У підсумку доцільно зазначити щодо потреби проактивної позиції насамперед української наукової спільноти щодо використання кращих сучасних світових практик організаційно-управлінського забезпечення наукових досліджень в нашій країні.

РЕФЕРАТИВНИЙ ОГЛЯД ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Січень – березень 2021 р.

Редакційна колегія серії:

Гріненко О. О.

Випуск підготували:

Кондратова А. М., Кузьменко Н. О.,
Палій В. В., Телькінєна Т. Е., Юрченко С. М.

Відповідальна за випуск:

Кондратова А. М.

Формат 60x90/16. Гарнітура Times New Roman.

Ум. друк. арк. 6,85. Обл.–вид. арк. 7,90.

Оригінал–макет підготовлено в
Інституті законодавства Верховної Ради України
04053, м. Київ, пров. Несторівський, 4.